คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย

นางสาวอลิษา อินจันทร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย
The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COORDINATE COMPOUNDS IN THAI

Miss Alisa Injan

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย
โดย	นางสาวอลิษา อินจันทร์
สาขาวิชา	ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัศววิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.คเชนทร์ ตัญศิริ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาสินี ปิยพสุนทรา)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

อลิษา อินจันทร์ : คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย (COORDINATE COMPOUNDS IN THAI) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 147 หน้า.

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์และสัทวิทยาของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย สำหรับคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ งานชิ้นนี้มุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียม สำหรับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ งานชิ้นนี้มุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบ สำหรับคุณสมบัติทางสัทวิทยา งานชิ้นนี้มุ่งวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์และเสียงวรรณยุกต์ของคำที่เป็นองค์ประกอบ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ในแง่วากยสัมพันธ์ คำประสมแบบเท่าเทียมประกอบด้วยคำอิสระที่มีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันจำนวน 2 คำซึ่งเป็นหน่วยหลักทั้งคู่ ไม่สามารถแทรกคำเนื้อหาหรือคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสองได้และสลับตำแหน่งไม่ได้ คำประสมแบบเท่าเทียมมีประเภททางวากยสัมพันธ์เหมือนกับคำที่เป็นองค์ประกอบ ได้แก่ คำนาม คำกริยาและคำคุณศัพท์ ในแง่อรรถศาสตร์ คำประสมแบบเท่าเทียมแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับสูง กลางและต่ำ ทั้งนี้ คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับสูงมีความหมายคล้ายคลึงกับคำแต่ละคำที่เป็นองค์ประกอบ มักเป็นคำจำกลุ่มโดยขยายความหมายผ่านกระบวนการนามนัย คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับกลาง คือ คำที่มีทั้งความหมายคล้ายคลึงกับองค์ประกอบและคำที่มีความหมายไม่ตรงกับองค์ประกอบซึ่งมีแนวโน้มจะกลายเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับต่ำในอนาคต คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับต่ำ คือ คำที่มีความหมายไม่ตรงกับคำที่เป็นองค์ประกอบส่วนใหญ่และจะถ่ายโยงความหมายข้ามขอบเขตจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมโดยขยายความหมายผ่านกระบวนการอุปลักษณ์นามนัย สำหรับคุณสมบัติทางสัทวิทยา โครงสร้างพยางค์ขององค์ประกอบเป็นได้ทั้งพยางค์เป็นและพยางค์ตาย แต่องค์ประกอบท้ายไม่นิยมใช้พยางค์ตาย ดังนั้น น้ำหนักพยางค์ของคำประสมแบบเท่าเทียมส่วนใหญ่เกิดจากรูปแบบพยางค์ไม่เน้น – พยางค์เน้นตามหลักการเน้นเสียง ในด้านเสียงวรรณยุกต์ของคำที่เป็นองค์ประกอบ พบคู่เสียงวรรณยุกต์โท – สามัญเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนคู่เสียงวรรณยุกต์ที่ไม่พบ ได้แก่ คู่เสียงวรรณยุกต์สามัญ – ตรี คู่เสียงวรรณยุกต์จัตวา – ตรี และคู่เสียงวรรณยุกต์สามัญ – เอก

ภาควิชา ภาษาศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์ ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2557

5480200022 : MAJOR LINGUISTICS
KEYWORDS: COGNITIVE LINGUISTIC / TYPOLOGY / METONYMY / METAPHTONYMY / MORPHOLOGY / SYLLABIC WEIGHT

ALISA INJAN: COORDINATE COMPOUNDS IN THAI. ADVISOR: ASSOC. PROF. KINGKARN THEPKANJANA, Ph.D., 147 pp.

The objectives of this study are to analyze syntactic, semantic and phonological properties of coordinate compounds in Thai. Syntactically, coordinate compounds are found to consist of two free morphemes of the same parts of speech both functioning as heads. Coordinate compounds have the same syntactic categories as those of their constituents, i.e. nouns, verbs, and adjectives. It is not possible to insert any elements between the two components. They cannot switch the order either. Semantically, coordinate compounds should be viewed as a continuum. Coordinate compounds can be classified into 3 main groups according to the degree of compositional meaning present in the coordinate compounds, namely, compounds with high-compositional meaning, compounds with mid-compositional meaning and compounds with low-compositional meaning. Compounds with high-compositional meaning express similar meanings as those of their components. They often represent superordinate terms. In this case, the meanings of coordinate compounds emerge by means of metonymy. Compounds with mid-compositional meaning express both similar and different meanings from those of their components. They are likely to become compounds with low-compositional meanings in the near future. Compounds with low-compositional meaning have different meanings from those of their components. Compounds with low-compositional meanings arises by means of metaphtonymy. Phonologically, it is found that both initial and final syllables can be live or dead. However, the dead syllable appears less finally. Most coordinate compounds have the [live+live] syllable structure. In terms of stress, most coordinate compounds consist of the [unstressed+stressed] syllable structure. In case of tone, the pattern [falling-tone+mid-tone] structure appears the most frequently. On the other hand, the [mid-high], the [rising-high] and the [mid-low] tone patterns are not found in coordinate compounds.

Department: Linguistics
Field of Study: Linguistics
Academic Year: 2014

Student's Signature .....

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาอย่างยิ่งของอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา ผู้คอยให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ตลอดจนสละเวลาตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่องจนวิทยานิพนธ์สำเร็จเป็นรูปเล่มได้อย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทยาวัฒน์ พิทยาภรณ์ ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาสินี ปิยพสุนทราและอาจารย์ ดร.คเชนทร์ ตัญศิริ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติม รวมไปถึงข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ จนงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์และคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์ภาษาอังกฤษจนก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงลึก อีกทั้งคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ช่วยต่อยอดแขนงความรู้ด้านภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณมารดา ป้าและน้องชาย ผู้มอบทั้งแรงกาย แรงใจ เป็นแรงผลักดันที่ยิ่งใหญ่และคอยให้กำลังใจอยู่เสมอ ผู้วิจัยสำเร็จได้ด้วยพระคุณอันล้นพ้นหาที่เปรียบมิได้ของมารดาตลอดจนแรงสนับสนุนจากสมาชิกครอบครัว อินจันทร์ ทุกคน

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจ ไถ่ถามความก้าวหน้าช่วยสนับสนุนและให้คำปรึกษาต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ คุณธวัชชัย นันตะรัตน์ที่คอยดูแลห่วงใย กระตุ้นเตือนเป็นกำลังใจเสมอมาและให้ความช่วยเหลือในทุกด้านจวบจนงานวิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ
กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ
สารบัญ ..... ช
สารบัญตาราง ..... ญ
สารบัญรูป ..... ฎ
บทที่ 1 1
บทนำ 1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1
1.2 วัตถุประสงค์ 7
1.3 สมมติฐาน 7
1.4 ขอบเขตการวิจัย 8
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย 9
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 10
1.7 ตัวย่อและสัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ 10
บทที่ 2 12
ทบทวนวรรณกรรม 12
2.1 กรอบทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ 12
2.1.1 ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) 12
2.1.1.1 การศึกษาอุปลักษณ์ 14
2.1.1.2 การศึกษานามนัย 15
2.1.1.3 การศึกษาอุปลักษณ์นามนัย 18

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หน้า

2.1.2 ทฤษฎีความหมายเชิงประกอบ (Compositional Semantics).....19
2.2 การศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับคำประสมแบบเท่าเทียม 21
2.2.1 การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางวากยสัมพันธ์.....21
2.2.2 การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางอรรถศาสตร์.....28
2.2.3 การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางสัทวิทยา.....33
บทที่ 3 43
คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียม 43
3.1คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และเกณฑ์ทดสอบของคำประสมแบบเท่าเทียมในเชิงแบบลักษณ์ ภาษา (typology) 43
3.1.1 เกณฑ์ทดสอบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียม.....50
3.2 ประเภททางไวยากรณ์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย 54
3.2.1 คำนามประสมแบบเท่าเทียม (นาม+นาม).....54
3.2.2 คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม (กริยา+กริยา).....58
3.2.3 คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม (คุณศัพท์+คุณศัพท์).....63
บทที่ 4 69
คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียม.....69
4.1 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในเชิงแบบลักษณ์ภาษา.....69
4.2 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย.....72
4.2.1 การประกอบความ (Compositionality) 73
4.2.1.1 การวิเคราะห์คุณสมบัติการประกอบความของคำประสมแบบเท่าเทียม 75
4.2.2 การจัดประเภทคำประสมแบบเท่าเทียมตามระดับความหมายเชิงประกอบ 81
4.2.2.1 คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับสูง 81
4.2.2.2 คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับกลาง 100

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หน้า

4.2.2.3 คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับต่ำ 101
บทที่ 5 116
คุณสมบัติทางสัทวิทยาของคำประสมแบบเท่าเทียม 116
5.1 โครงสร้างพยางค์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียม 116
5.1.1 ลักษณะร่วมของโครงสร้างพยางค์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย 116
5.1.2 จังหวะเน้นเสียงในคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย 122
5.2 เสียงวรรณยุกต์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียม 126
5.2.1 การปรากฏร่วมของเสียงวรรณยุกต์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย ... 126
5.2.2 รูปแบบเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย 133
บทที่ 6 137
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 137
6.1 สรุปผลการวิจัย 137
6.2 ข้อเสนอแนะ 141
รายการอ้างอิง 142
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 147

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำที่นับว่าเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม 51

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำที่ไม่นับเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม.....52

ตารางที่ 3 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบสมาชิกต้นแบบของคำนามประสมแบบเท่าเทียม.....55

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำนามที่ไม่นับเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม....56

ตารางที่ 5 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบสมาชิกต้นแบบของคำกริยาประสมแบบเท่าเทียม.....58

ตารางที่ 6 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำกริยาที่ไม่นับเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม ..60

ตารางที่ 7 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบสมาชิกต้นแบบของคำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม ..63

ตารางที่ 8 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำคุณศัพท์ที่ไม่นับเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม 65

ตารางที่ 9 แสดงรายละเอียดรูปแบบเสียงวรรณยุกต์ที่พบในคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ละประเภท 126

ตารางที่ 10 ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยมาตรฐานในกล่องทดสอบวรรณยุกต์ของเกดนี่ย์..... 134

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สารบัญรูป

รูปที่ 1 แสดงปรากฏการนามนัย 18

รูปที่ 2 แสดงพัฒนาการของคำในภาษาจีนแต่ละสมัย 39

รูปที่ 3 แสดงลักษณะการเกิดคำประสมในภาษาจีนคลาสสิค 41

รูปที่ 4 แสดงปรากฏการนามนัยของคำประสมแบบเท่าเทียม 99

รูปที่ 5 ค่าร้อยละโครงสร้างพยางค์คำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย 117

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

คำประสม (compound word) เป็นประเด็นทางภาษาศาสตร์ที่ศึกษากันมานาน งานวิจัยในเชิงแบบลักษณ์ภาษาส่วนใหญ่ให้คำนิยามคำประสมที่ตรงกันว่า คำประสม คือ การนำหน่วยคำอิสระจำนวน 2 คำขึ้นไปประกอบเข้าด้วยกัน (Fabb 1998, Trask 1999, Stewart, W. Thomas et al. 2001, Fábregas and Scalise 2012) ในการจัดประเภทของคำประสมพบว่า มีความหลากหลายในการจัดและยังคงเป็นประเด็นถกเถียงกันอยู่ อย่างไรก็ตามเมื่ออิงตามคุณสมบัติของความเป็นหน่วยหลัก (Headedness) พบว่าคำประสมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ หน่วยหลัก-หน่วยขยาย (head-modifier) และ หน่วยหลัก-หน่วยหลัก (head-head) คำประสมประเภทหน่วยหลัก-หน่วยขยาย คือ คำประสมนั้นจะมีองค์ประกอบหนึ่งที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักและอีกองค์ประกอบหนึ่งเป็นหน่วยขยาย เช่น *wǎngmín* 'net+people, netizen' คำนี้มีองค์ประกอบท้าย คำว่า *mín* 'people' เป็นหน่วยหลักของคำและมีองค์ประกอบต้น คำว่า *wǎng* 'net' เป็นหน่วยขยายเพื่อขยายความหมายของพลเมืองว่าเป็นเครือข่ายพลเมืองเน็ต อีกประเภทหนึ่ง คือ หน่วยหลัก-หน่วยหลัก หมายถึง แต่ละองค์ประกอบต่างเป็นหน่วยหลักไม่มีองค์ประกอบใดมาทำหน้าที่ขยายกันและกัน เช่น *cāokòng* 'control+control, operate and control' จะเห็นได้ว่าทั้ง *cāo* และ *kòng* หมายถึงควบคุมทั้งคู่ แต่เมื่อนำมาประกอบกันแล้วกลับหมายถึงปฏิบัติการและการควบคุม โดยที่ไม่ปรากฏหน่วยหลักหรือหน่วยขยายอย่างชัดเจน

ในส่วนของภาษาไทย สุนันท์ อัญชลีนุกูล (สุนันท์ อัญชลีนุกูล 2546) ให้คำจำกัดความที่สอดคล้องกับแบบลักษณ์ภาษาโดยกล่าวว่า คำประสม คือ คำที่เกิดจากหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยขึ้นไปมาประสมกันและเกิดเป็นคำใหม่ที่มีความหมายใหม่ 1 หน่วยความหมายซึ่งอาจมีความหมายประจำคำที่มีเค้าความหมายเดิมอยู่มากหรือน้อยก็ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) น้ำส้ม

น้ำ	หมายถึง	สารประกอบบริสุทธิ์มีลักษณะเป็นของเหลว ใส ไม่มีสี กลิ่น รส มีประโยชน์มาก เช่น ใช้ดื่ม ชำระล้างสิ่งสกปรก
ส้ม	หมายถึง	ผลไม้ลูกกลม รสเปรี้ยวหรือหวาน กินได้ ผิวเปลือกมีน้ำ กลิ่นฉุน
น้ำส้ม	หมายถึง	น้ำคั้นจากผลส้ม ใช้เป็นเครื่องดื่ม

น้ำส้ม เป็นคำประสมที่ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ โดยมี *น้ำ* เป็นองค์ประกอบต้นซึ่งเป็นหน่วยหลักของคำ มี *ส้ม* เป็นหน่วยขยายปรากฏเป็นองค์ประกอบท้ายเพื่อขยายความหมายของ *น้ำ* ว่าเป็นน้ำชนิดหนึ่งที่คั้นมาจากผลส้ม

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า คำประสมประกอบไปด้วยองค์ประกอบจำนวน 2 หน่วยคำโดยมีองค์ประกอบต้น ได้แก่คำว่า *น้ำ* ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักของคำประสมที่มีองค์ประกอบท้าย คือ คำว่า *ส้ม* เป็นหน่วยขยายปรากฏอยู่เพื่อแสดงถึงประเภทหรือชนิดของหน่วยหลักที่คำนั้นขยาย

อย่างไรก็ตาม ภาษาไทยยังมีคำกลุ่มหนึ่งที่เกิดจากการรวมหน่วยคำอิสระจำนวน 2 หน่วยคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรืออยู่ในวงความหมายเดียวกัน มีประเภททางวากยสัมพันธ์ของคำที่เป็นองค์ประกอบชนิดเดียวกัน คำที่ประกอบขึ้นมานั้นความหมายยังคงคล้ายคลึงกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบ โดยคำหนึ่งไม่ได้ทำหน้าที่ขยายอีกคำหนึ่งหรืออาจเกิดความหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบเลย ในตำราภาษาไทยเรียกชื่อว่า "คำซ้อน" เป็นการนิยามชื่อเรียกคำโดยใช้เกณฑ์ทางความหมายซึ่งแท้จริงแล้วคือคำประสมประเภทหนึ่งนั่นเอง หากมองตามลักษณะความเป็นสากล (universal) ภาษาส่วนใหญ่มีหลักการตรงกันในเรื่องของลักษณะการประกอบคำของคำดังกล่าวที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคำประสมประเภทหน่วยหลัก-หน่วยหลัก ตามที่ได้ทบทวนวรรณกรรมมา ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักไวยากรณ์ไทยที่เขียนเรื่องคำซ้อนใช้คำว่าคำซ้อนเพื่อให้แตกต่างจากคำประสม เพื่อจุดประสงค์ในการเรียนการสอนหลักไวยากรณ์ไทย แต่ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าคำซ้อนและคำประสม ไม่ได้เป็นคำต่างประเภทกัน แต่คำซ้อนเป็นคำประสมประเภทหนึ่ง ในแง่สากลลักษณ์ ภาษาส่วนใหญ่มีวิธีการสร้างคำดังกล่าวโดยประกอบด้วยหน่วยหลัก – หน่วยหลักเช่นเดียวกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดคำนิยาม "คำซ้อน" ขึ้นใหม่ด้วยเหตุผลในทางภาษาศาสตร์ ตามหลักไวยากรณ์แบบสากล กล่าวคือ คำซ้อน คือ คำประสมที่ประกอบดวยคำอิสระ 2 คำมารวมกันโดยที่คำทั้ง 2 มีสถานภาพเท่าเทียมกันเป็นหน่วยหลักทั้ง 2 องค์ประกอบ การกำหนดนิยามคำซ้อนในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับทัศนะของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อมรา

ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2525) ที่กล่าวถึงคำนิยามของคำประสมว่า หากถือหลักการของการเป็นหน่วยคำอิสระหรือหน่วยคำที่ไม่อิสระ คำซ้อนและคำซ้ำควรจัดเป็นคำประสม ดังนั้น ในงานวิจัยชิ้นนี้จึงเรียกชื่อเป็นภาษาไทยว่า "คำประสมแบบเท่าเทียม" เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยในเชิงแบบลักษณ์ภาษา ตัวอย่างเช่น

2) หลุมบ่อ

หลุม	หมายถึง	ดินขุดตื้น ไม่ลึกมาก การใช้ประโยชน์ไม่เกี่ยวกับน้ำ เช่น เพื่อวางไข่ ฝังศพ หมักปุ๋ย
บ่อ	หมายถึง	ดินขุดลึกมาก การใช้ประโยชน์มักเกี่ยวกับน้ำ เช่น กักเก็บน้ำ เลี้ยงสัตว์น้ำหรือสัตว์เลื้อยคลาน
หลุมบ่อ	หมายถึง	หลุมตื้นที่อาจมีน้ำขังหรือไม่ก็ได้

หลุมบ่อ เป็นคำประสมแบบเท่าเทียมที่ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ โดยมี *หลุม* เป็นองค์ประกอบต้น *บ่อ* เป็นองค์ประกอบท้ายโดยความหมายที่ได้ยังคงเค้าความหมายของความหมายประจำคำอยู่บ้าง

จากตัวอย่างที่ 2 พบว่า คำประสมแบบเท่าเทียมประกอบไปด้วยองค์ประกอบจำนวน 2 หน่วยคำที่ประกอบขึ้นจากหน่วยคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันหรือมีความหมายแสดงลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ไม่ปรากฏหน่วยหลักหรือหน่วยขยายอย่างแน่ชัด ต่างจากคำประสมกลุ่มแรกที่มีองค์ประกอบทั้งหน่วยหลักและหน่วยขยาย พร้อมทั้งคำที่นำมาประกอบกันไม่จำเป็นต้องมีความหมายใกล้เคียงกันอีกด้วย

ULALONGKORN UNIVERSITY

ในแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีภาษาจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะภาษาเป็นภาษาคำโดด (isolating language) กล่าวคือ เป็นคำที่มีความหมายสมบูรณ์ในตัว ไม่มีการเปลี่ยนรูป ไม่มีพจน์ (number) ไม่มีลิงค์ (gender) และไม่มีการเติมวิภัติปัจจัย เช่น ภาษาจีน ภาษาธิเบต ภาษาพม่า ภาษาไทย ภาษาเวียดนาม ฯลฯ กระบวนการสร้างคำจึงเกิดขึ้นโดยการนำหน่วยคำมาเรียงต่อกันหรือประสมกัน ดังนั้นการสร้างคำแบบประสมจึงมีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างมากต่อภาษาที่ใช้คำโดด งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างคำประสมในทางภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่ได้แก่ การศึกษาทางด้านวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์และสัทวิทยา ดังต่อไปนี้

ในการศึกษาทางด้านวากยสัมพันธ์ที่ผ่านมา มอร์เทนเซ่น (Mortensen 2003) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคำประสมประเภทหนึ่งที่เรียกว่าคำประสมแบบเท่าเทียม (Coordinate Compound) เช่น

ncauj 'mouth' + *lu* 'mouth' ประกอบกันเป็น *ncauj-lu* 'mouth' , *qhuab* 'exhort' + *qha* 'teach' ประกอบกันเป็น *qhuab-qha* 'instruct' จะเห็นได้ว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงเค้าความหมายของคำที่เป็นองค์ประกอบอยู่ มอร์เทนเซ่นได้กล่าวว่า คำประสมแบบเท่าเทียม ในภาษาม้งไม่สามารถสลับตำแหน่งขององค์ประกอบหรือเพิ่มจำนวนสมาชิกได้เหมือนภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า *Qab-npua* 'chicken-pig; small livestock' ไม่สามารถสลับเป็น **npua-qab* 'pig-chicken' หรือเพิ่มองค์ประกอบใหม่เข้าไปในคำ **qab-npua-nyuj* 'chicken-pig-cow' ได้ ในประเด็นนี้ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาคำประสมส่วนใหญ่มักเน้นศึกษาเกี่ยวกับคำนามประสมมากกว่าคำชนิดอื่น ๆ และในส่วนของคำประสมแบบเท่าเทียม ยังไม่มีผู้ใดนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่แสดงความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของแต่ละองค์ประกอบอย่างละเอียด

ส่วนการศึกษาทางด้านอรรถศาสตร์ มอร์เทนเซ่น (Mortensen 2003) กล่าวว่า ในกรณีที่แต่ละองค์ประกอบมีความหมายคล้ายคลึงกัน ความหมายโดยรวมของคำประสมแบบเท่าเทียมจะอ้างถึงลักษณ์ที่แต่ละองค์ประกอบมีร่วมกันหรืออาจกล่าวได้ว่าแต่ละองค์ประกอบเป็นส่วนย่อยหรือตัวแทนของสิ่งที่อ้างถึงในความหมายโดยรวมของคำประสมแบบเท่าเทียมนั้น เช่น *lab* 'monkey' + *cuam* 'gibbon' ประกอบกันเป็น *lab-cuam* 'simian' เมื่อนำคำว่าลิงกับชะนีมาประกอบกันแล้วนั้น ความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียม *lab-cuam* หมายถึงสัตว์ประเภทลิง, *quaj* 'cry' + *nyav* 'mourn' รวมเป็น *quaj-nyav* 'lament' เมื่อนำร้องไห้และคร่ำครวญมาประกอบกันแล้ว ความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียม *quaj-nyav* หมายถึง โศกเศร้าเสียใจ ซึ่งอาการร้องไห้และคร่ำครวญเป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเศร้าโศกเสียใจ จะเห็นได้ว่าคำที่เป็นองค์ประกอบมักเป็นส่วนย่อย (subset) ของคำประสมแบบเท่าเทียมนั่นเอง

นอกจากนั้นยังมีงานวิจัยในทางแบบลักษณ์ภาษาโดย อาโคเดีย, กรันดี้ และ วอลชลี (Arcodia, Grandi et al. 2010) พบว่า แบบลักษณ์ภาษาของคำประสมแบบเท่าเทียมมี 2 รูปแบบ คือ คำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายจ่ากลุ่ม (hyperonymic coordinating compounds) และ คำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายระดับย่อย (hyponymic coordinating compounds) โดยแบบลักษณ์ภาษาของคำประสมแบบเท่าเทียมที่พบในแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาเกาหลี ภาษาพม่า ภาษาเขมร เป็นต้น ถูกจัดอยู่ในรูปแบบที่เรียกว่า คำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายจ่ากลุ่ม กล่าวคือ คำประสมแบบเท่าเทียมที่อ้างอิงความหมายในระดับที่สูงกว่าหรือความหมายจ่ากลุ่ม เช่น ในภาษาจีนแมนดาริน คำว่า *dāo-qiāng* 'sword+spear, weapons' หรือ ภาษา Rural Tok Pisin ที่ใช้ในประเทศปาปัวนิวกินี คำว่า *brata-susa* 'brother+sister, siblings' จะเห็นว่าความหมายโดยรวมของคำประสม

แบบเท่าเทียมเกิดจากหน่วยประกอบร่วมที่อ้างอิงถึงสิ่งเดียว สิ่งที่เป็นจ่ากลุ่มหรือลักษณ์บางอย่างที่ทั้ง 2 องค์ประกอบมีร่วมกัน ส่วนภาษาในแถบยุโรป เช่น ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน เป็นต้น มีวิธีการสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมตามแบบลักษณ์ภาษาที่เรียกว่า คำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายระดับย่อย เช่น ในภาษาสเปน คำว่า *lanza-espada* 'spear+sword, a spear with a blade' หมายถึง หอกที่มีปลายเป็นดาบซึ่งเกิดจากการประกอบกันของคำว่าหอกและดาบ แสดงให้เห็นว่าความหมายโดยรวมของคำประสมแบบเท่าเทียมมาจากการอ้างองค์ประกอบของทั้งสองส่วนรวมกัน

ในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่า ในส่วนของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย ความหมายที่เกิดขึ้นจากการประกอบกันของ 2 หน่วยคำ ไม่ได้เกิดจากการรวมความหมายทั้ง 2 องค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ (compositional meaning) แต่ความหมายที่เกิดจากการประกอบคำของทั้ง 2 องค์ประกอบอาจมีความคลาดเคลื่อนหรือมีความหมายแปรเปลี่ยนจากความหมายประจำคำ (non-compositional meaning) ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาคุณสมบัติทางความหมายโดยละเอียดเพื่อนำไปหาข้อสรุปทางแบบลักษณ์ต่อไป

นอกเหนือจากการศึกษาทางด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่กล่าวมาขั้นต้น ยังมีการศึกษาการสร้างคำประสมในเชิงสัทวิทยาซึ่งเป็นแง่มุมที่กำลังได้รับความสนใจว่าเสียงมีรูปแบบที่สามารถกำหนดขอบเขตการสร้างคำได้ เช่น ในงานวิจัยภาษาจีนโดย เฉิงลี เฝิง (Feng 1998) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับระบบกระบวนการประสมคำในภาษาจีนคลาสสิคทางด้านเสียง โดยศึกษาจากวิวัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงและการเกิดของคำประสมตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่นเทียบกับคำในลัทธิเม่งจื๊อ (Mencius) เป็นต้นมา ในงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ลักษณะสำคัญทางสัทสัมพันธ์ (prosody) ที่ระบุว่าองค์ประกอบหนึ่งต้องมีเสียงหนักและอีกหนึ่งองค์ประกอบต้องมีเสียงเบา มีส่วนช่วยในการกำหนดกรอบการสร้างคำประสมในภาษาจีนทำให้แยกความต่างระหว่างคำ 2 พยางค์ วลีกับคำประสมออกจากกันได้ และสืบเนื่องจากผลการวิจัยนำร่องของผู้วิจัย เรื่องการสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมในหมวดหมู่คำนาม พบว่า องค์ประกอบต้นส่วนใหญ่ของคำประสมแบบเท่าเทียม คือ พยางค์เป็นเสียงวรรณยุกต์โทและองค์ประกอบท้ายส่วนใหญ่ คือ พยางค์เป็นคละเสียงวรรณยุกต์ ยกเว้น เสียงวรรณยุกต์โท เช่น *มีด-พร้า* /mi:t^{3}-p^{h}ra:^{4}/ *ถ้วย-ชาม* /t^{h}uaj^{3}-c^{h}a:m^{1}/ *ภู-เขา* /p^{h}u:^{3}-k^{h}aw^{1}/ ฯลฯ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่ารูปแบบด้านเสียงของคำประสมแบบเท่าเทียมสามารถจัดกลุ่มเข้าคู่กับรูปแบบทางโครงสร้างของคำได้ จึงอยากนำประเด็นทางด้านเสียงมาศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ด้วย

ในภาษาไทยมีงานวิจัยเกี่ยวกับคำซ้อน[1]อยู่พอประมาณ ได้แก่ รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์ (รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์ 2516) ศึกษาลักษณะทางไวยากรณ์ ความหมาย หน้าที่และที่มาของคำซ้อน จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ 2530) ศึกษาวิธีการสร้างคำผสาน คำประสม คำซ้อนและคำซ้ำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย เบ็ญจมาศ บางอ้น (เบ็ญจมาศ บางอ้น 2529) ศึกษาวิธีการสร้างคำผสาน คำประสม คำซ้อนและคำซ้ำในภาษาไทยสมัยอยุธยา สุปราณี ธีระวัฒนสุข (สุปราณี ธีระวัฒนสุข 2541) ศึกษาวิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างคำซ้อนในสมัยต่าง ๆ แต่เป็นเพียงการศึกษาที่กล่าวถึงวิวัฒนาการ การเปลี่ยนแปลงจากคำซ้อนที่เดิมมีโครงสร้างเพียง 2 หน่วยแต่สามารถพบได้มากสุดถึง 16 หน่วย ส่วนทางด้านความหมาย พูนพงษ์ งามเกษม (พูนพงษ์ งามเกษม 2549) ศึกษาเรื่องความหมายของคำซ้อนตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นเพียงการชี้แจงว่าความหมายถูกเปลี่ยนไปในลักษณะแคบเข้า กว้างออกและย้ายที่ หรือ อ้างว่าพบลักษณะการประสมคำที่เกิดจากคำที่มีความหมายเหมือนกัน ความหมายคล้ายกันและความหมายตรงข้ามกัน นอกจากนั้นการประสมคำในด้านเสียง เอื้อมพร รถทอง (เอื้อมพร รถทอง 2542) ศึกษาลักษณะการแปลงคำที่เกิดในคำซ้อนซึ่งมุ่งค้นคว้าด้านการแปลงเสียงพยัญชนะและสระเท่านั้น

ถึงแม้ว่ามีงานวิจัยจำนวนมากศึกษาเกี่ยวกับคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย ซึ่งในด้านวากยสัมพันธ์มักกล่าวถึงจำนวนหน่วยคำที่ประกอบขึ้นเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม ไม่มีการกล่าวถึงความสัมพันธ์หรือคุณสมบัติของโครงสร้างคำที่นำมาประกอบกัน ส่วนในด้านอรรถศาสตร์มักกล่าวถึงความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมที่ถูกแปรเปลี่ยนไป ไม่มีการศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมกับคำที่เป็นองค์ประกอบ อีกทั้งในด้านสัทวิทยายังไม่มีการศึกษาในเรื่องลักษณะของวรรณยุกต์ที่นำมาซ้อนกันรวมถึงลักษณะโครงสร้างพยางค์ที่ปรากฏ มีเพียงการศึกษาลักษณะการแปลงเสียงพยัญชนะและสระของคำประสมแบบเท่าเทียม เห็นได้ชัดว่ายังไม่มีงานวิจัยชิ้นใดที่นำเสนอการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์และสัทวิทยาในเชิงลึก ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในเรื่องคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยเกี่ยวกับคุณสมบัติทางไวยากรณ์พร้อมทั้งศึกษาคุณสมบัติทางความหมายและเสียงขององค์ประกอบประจำคำประสมแบบเท่าเทียมตามไปด้วย

---

1 งานวิจัยในภาษาไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเหล่านี้แต่เดิมเรียกว่า "คำซ้อน" ตรงกับ "คำประสมแบบเท่าเทียม" ที่นิยามขึ้นใหม่ในงานวิจัยชิ้นนี้

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์เชิงลึกในเรื่องของการสร้างคำประสมแบบเท่าเทียม ใน 3 ประเด็น คือ ศึกษาคุณสมบัติหรือรูปแบบความสัมพันธ์ในองค์ประกอบของโครงสร้างคำ ศึกษาคุณสมบัติหรือรูปแบบทางความหมายของแต่ละองค์ประกอบที่นำมาประกอบกัน รวมไปถึงศึกษาลักษณะของโครงสร้างพยางค์และเสียงวรรณยุกต์ที่นำมาซ้อนกันเพื่อหารูปแบบหรือกฎเกณฑ์ทางด้านวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์และสัทวิทยา งานวิจัยชิ้นนี้จะแสดงให้เห็นว่าการประกอบคำประสมแบบเท่าเทียมนั้นมีการสร้างคำอย่างเป็นระบบระเบียบ พร้อมทั้งหาข้อสรุปทางแบบลักษณ์ว่าคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยปรากฏอยู่ในแง่ใดในแบบลักษณ์ภาษา อิงตามกรอบทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ปริชานในเรื่องของ compositional semantics ด้วย ซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้ยังไม่เคยมีงานวิจัยใดศึกษามาก่อน

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียม
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบในคำประสมแบบเท่าเทียม
3. เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติทางสัทวิทยาของคำประสมแบบเท่าเทียม ได้แก่ โครงสร้างพยางค์และเสียงวรรณยุกต์ของคำที่เป็นองค์ประกอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.3 สมมติฐาน

1. คำประสมแบบเท่าเทียมมีองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ 3 รูปแบบ ได้แก่
   1.1 นาม + นาม
   1.2 กริยา + กริยา
   1.3 คุณศัพท์ + คุณศัพท์
   คำประสมประเภท กริยา+กริยา มีจำนวนมากที่สุด และ คำประสมประเภท นาม+นาม มีจำนวนน้อยที่สุด
2. คำประสมแบบเท่าเทียมมีความหมายเชิงประกอบ (compositional meaning) ในระดับมากน้อยต่างกันและคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบในระดับต่ำสุดมีความหมายแบบอุปลักษณ์

3. คำประสมแบบเท่าเทียมมีคุณสมบัติทางสัทวิทยา ดังต่อไปนี้
   3.1 พยางค์แรกของคำประสมแบบเท่าเทียมอาจเป็นพยางค์เป็นหรือพยางค์ตายก็ได้ แต่ พยางค์ที่สองต้องเป็นพยางค์เป็นเท่านั้น
   3.2 เสียงวรรณยุกต์ของพยางค์ที่หนึ่งและพยางค์ที่สองของคำประสมแบบเท่าเทียมไม่ใช่เสียงวรรณยุกต์เดียวกัน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะคำประสมแบบเท่าเทียมสองพยางค์ที่เป็นการประกอบคำเพื่อความหมาย[2]และไม่นับรวมคำที่ปรากฏการใช้ในงานวรรณคดีประเภทโคลง กาพย์ กลอนที่สลับลำดับคำเพื่อให้เกิดความไพเราะ
2. ศึกษาข้อมูลคำประสมแบบเท่าเทียมเฉพาะที่รวบรวมได้จากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ราชบัณฑิตยสถาน 2546), พจนานุกรม ไทย-ไทย (เปลื้อง ณ นคร 2555), พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย-อังกฤษ เล็กซิตรอน (NECTEC's LEXiTRON) เว่อร์ชั่น 3.0 (งานเทคโนโลยีประมวลผลข้อความ 2555)
3. เก็บข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus) (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ 2555) ซึ่งเป็นโปรแกรมค้นหาคำ วลีรวมถึงบริบทในสถานการณ์ต่าง ๆ จากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้โปรแกรมผ่าน ทางเวปไซต์ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (http://www.arts.chula.ac.th/~ling/TNCII/)
4. ในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลทางเสียงจะศึกษาเฉพาะส่วนของโครงสร้างพยางค์และความแตกต่างของเสียงวรรณยุกต์ในองค์ประกอบทั้งสองที่นำมาประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม

---

2 นอกจากการประกอบคำเพื่อความหมายแล้ว ยังมีการประกอบคำเพื่อเสียงซึ่งเกิดจากการนำคำพยางค์เดียวที่มีเสียงพยัญชนะต้นเหมือนกัน เสียงพยัญชนะตัวสะกดเหมือนกันหรือไม่ก็ได้ แต่ประสมด้วยเสียงสระที่ต่างกัน เช่น ดุกดิก เกะกะ กริ๊งกร๊าง เป็นต้น (สุนันท์ อัญชลีนุกูล 2546 : 37) แต่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่จัดเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1. สำรวจหนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและเอกสารต่างๆที่เกี่ยวกับคำประสมแบบเท่าเทียม แนวคิดสำคัญของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานและการเน้นเสียง
2. รวบรวมข้อมูลคำประสมแบบเท่าเทียมจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, พจนานุกรม ไทย-ไทย โดย เปลื้อง ณ นคร, พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย-อังกฤษ เล็กซิตรอน (NECTEC's LEXiTRON) เว่อร์ชั่น 3.0
3. นำรายการคำประสมแบบเท่าเทียมที่รวบรวมทั้งหมดไปค้นหาตัวอย่างการใช้คำในประโยคจากโปรแกรม Thai National Corpus เพื่อดูว่าคำเหล่านั้นพบการใช้ในปัจจุบันอยู่หรือไม่ หากไม่ผ่านเกณฑ์นี้จะถูกคัดออกเพราะจะทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ความหมายของคำที่นำมาใช้ในสถานการณ์ร่วมสมัยได้ เช่น ฟันฟาง มิดเมี้ยน เยิบยาบ เริดร้าง เป็นต้น
4. ศึกษาคุณสมบัติของคำประสมแบบเท่าเทียมอิงตามแบบลักษณ์ภาษา นำรายการคำประสมแบบเท่าเทียมที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบที่ประกอบขึ้นมาเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม โดยการนำรายการคำดังกล่าวมาทดสอบตามเกณฑ์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียมที่พบ
5. นำรายการคำประสมแบบเท่าเทียมที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์มาศึกษาเพิ่มเติมผ่านโปรแกรม Thai National Corpus โปรแกรมค้นหาคำ วลีและบริบทในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตีความหมาย แปลและเปรียบเทียบความหมายคำประสมแบบเท่าเทียมกับองค์ประกอบแต่ละหน่วยในแต่ละบริบท พร้อมทั้งวิเคราะห์ว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมนั้นมีวิธีการขยายความหมายออกไปจากองค์ประกอบโดยกระบวนการใดทางภาษาศาสตร์ปริชาน
6. นำรายการคำประสมแบบเท่าเทียมที่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์มาวิเคราะห์เพิ่มเติมด้านสัทวิทยาในเรื่องของน้ำหนักโครงสร้างพยางค์ด้านการเน้น (stress) ที่พบในคำประสมแบบเท่าเทียม จากนั้นจึงหารูปแบบเสียงวรรณยุกต์ขององค์ประกอบต้นและท้ายที่นำมาประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมว่ามีลักษณะอย่างไร
7. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำไปเขียนตำราไวยากรณ์ภาษาไทย
2. นำไปจัดทำพจนานุกรมคำประสมภาษาไทย
3. นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างชาติ

1.7 ตัวย่อและสัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

C	=	พยัญชนะ
C_i	=	พยัญชนะต้น
C_m	=	พยัญชนะควบกล้ำ
C_f	=	พยัญชนะท้าย
V	=	สระ
N	=	พยางค์เป็น
S	=	พยางค์ตาย
f	=	ฟุท
'.....'	=	ข้อความที่อยู่ในเครื่องหมาย คือ คำแปล
*....	=	คำที่ไม่เป็นที่ยอมรับในภาษา
?....	=	คำที่อาจเป็นที่ยอมรับในภาษาในสถานการณ์ที่เหมาะสม หรือคำที่ผู้พูดบางคนยอมรับแต่ก็มีผู้พูดบางคนไม่ยอมรับ
/...../	=	ข้อความที่อยู่ในเครื่องหมาย คือ รูปลึก
[.....]	=	ข้อความที่อยู่ในเครื่องหมาย คือ รูปผิว
+	=	สิ่งที่อยู่หน้าเครื่องหมายรวมเข้ากับสิ่งที่อยู่หลังเครื่องหมาย
>	=	หมายถึง
σ	=	พยางค์
μ	=	โมรา
~	=	แทนการแปลงเสียง
[+เชิงประกอบ]	=	ความหมายเชิงประกอบ
[-เชิงประกอบ]	=	ความหมายไม่เป็นเชิงประกอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานมีจำนวน 5 หน่วยเสียง คือ

หมายเลข 1 แทนวรรณยุกต์กลางระดับ หรือ เสียงวรรณยุกต์สามัญ

หมายเลข 2 แทนวรรณยุกต์กลางต่ำระดับ หรือ เสียงวรรณยุกต์เอก

หมายเลข 3 แทนวรรณยุกต์กลางสูง-ต่ำ หรือ เสียงวรรณยุกต์โท

หมายเลข 4 แทนวรรณยุกต์สูงระดับ หรือ เสียงวรรณยุกต์ตรี

หมายเลข 5 แทนวรรณยุกต์กลางต่ำ-กลางสูง หรือ เสียงวรรณยุกต์จัตวา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้จะกล่าวถึงกรอบทฤษฎีแนวคิดสำคัญและการศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยเนื้อหาถูกแบ่งออกเป็น 2 หัวข้อใหญ่ ดังนี้ ตอนที่ 2.1 ว่าด้วยกรอบทฤษฎีและแนวคิดสำคัญเบื้องต้นที่ผู้วิจัยนำมาใช้วิเคราะห์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย ตอนที่ 2.2 นำเสนอการศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับคำประสมแบบเท่าเทียมทั้งในภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ

2.1 กรอบทฤษฎีและแนวคิดสำคัญที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

การศึกษาและการวิเคราะห์คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบทฤษฎีและแนวคิดสำคัญ 2 ประเด็น ได้แก่ (2.1.1) ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) และ (2.1.2) ทฤษฎีความหมายเชิงประกอบ (Compositional Semantics) เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย

2.1.1 ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics)

ทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานเป็นหนึ่งในแนวทางการศึกษาภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistic) ว่าด้วยเรื่องการศึกษาความหมายในภาษาที่สัมพันธ์กับประสบการณ์และโครงสร้างมโนทัศน์ ภาษาศาสตร์ปริชานถูกคิดค้นขึ้นมาในช่วงทศวรรษ 1970 และเริ่มได้รับความนิยมในยุโรปและอเมริกาช่วงต้นทศวรรษ 1990 เปรียบเสมือนแนวความคิดทางภาษาศาสตร์สมัยใหม่ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษามนุษย์ ความคิดจิตใจรวมถึงประสบการณ์ทางโลก ทั้งทางกายภาพและสังคมวัฒนธรรม (socio-physical experience) (Evans 2007) โดยภาษาศาสตร์ปริชานมีสมมติฐานหลัก 3 ประการ คือ

1. ภาษาไม่ได้แยกเป็นเอกเทศจากระบบปริชาน เนื่องจากความรู้ทางภาษาที่มาจากรูปภาษาและความหมายเป็นโครงสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน ทุกส่วนตั้งแต่ไวยากรณ์ หน่วยคำหรือหน่วยเสียง จัดเป็นผลผลิตในกระบวนการทางปริชานที่ควบคุมในด้านการใช้ภาษาซึ่งมีกระบวนการประมวลผลคล้ายคลึงกับกระบวนการทำงานของปริชานในด้านอื่น จึงมีการนำแบบจำลองหน่วยความจำทางจิตวิทยามาใช้ในงานภาษาศาสตร์ปริชาน เช่น การใช้แนวคิดเรื่องต้นแบบ (prototype) และเครือข่ายความสัมพันธ์ เป็นต้น

2. ภาษาเป็นเรื่องของการสร้างมโนทัศน์ จากที่แลงแอ็คเคอร์ (Langacker 1987) กล่าวไว้ว่า "ไวยากรณ์ภาษา คือ การสร้างมโนทัศน์" แนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่าคนเราไม่สามารถตัดสินถูกผิดได้จากรูปประโยค แต่ต้องอาศัยการตีความจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มนุษย์รับรู้ผ่านทางปริชาน การรับรู้และการทำความเข้าใจโลกภายนอกซึ่งถือเป็นการสร้างมโนทัศน์ความรู้ทางภาษาของมนุษย์เพื่อนำไปใช้ติดต่อสื่อสารต่อไป

3. ความรู้ทางภาษาเกิดจากการใช้ภาษา อีกนัยหนึ่ง คือ ไม่ได้เกิดขึ้นจากกฎไวยากรณ์เนื่องมาจากมนุษย์สามารถเลือกใช้รูปประโยค ถ้อยคำหรือเสียงแตกต่างกันไปตามวาระ โอกาสและการสื่อความซึ่งสิ่งเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นจากระบบปริชานภายใน

สมมติฐานทั้ง 3 ประการก่อให้เกิดงานด้านภาษาศาสตร์ปริชานขึ้นมา 2 แนวทางหลักได้แก่ อรรถศาสตร์ปริชาน และ ไวยากรณ์ปริชานซึ่งหมายรวมถึงไวยากรณ์หน่วยสร้างด้วย

Chulalongkorn University

สำหรับทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานนั้นถูกคิดค้นและพัฒนาขึ้นโดย จอร์จ เลคอฟ (Lakoff 1987) ผู้มีแนวคิดว่า ความรู้ความหมายภาษาเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างมโนทัศน์ทั่วไป ไม่ได้แยกออกจากระบบปริชาน โดยที่อรรถศาสตร์ปริชานเป็นเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของการสร้างมโนทัศน์พื้นฐานผ่านผัสสะที่เราประสบผ่านโลกภายนอก โครงสร้างมโนทัศน์และโครงสร้างภาษาจึงถูกกำหนดโดยโครงสร้างการรับรู้ โดยมีผัสสะเป็นพื้นฐานกำหนดกรอบการเรียนรู้และความเข้าใจโลก ทั้งยังมุ่งศึกษาความหมายของคำมากกว่าความหมายของประโยค แนวคิดทฤษฎีสำคัญทางอรรถศาสตร์ปริชาน ได้แก่ อุปลักษณ์ (metaphor) นามนัย (metonymy) ทฤษฎีภาพร่าง (image schema theory) กรอบความหมาย (frame semantics) การจัดประเภท (categorization) จินตเขต (mental space) เป็นต้น ส่วนการศึกษาตามกรอบทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชานที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้แก่ การศึกษาอุปลักษณ์ การศึกษานามนัย และการศึกษาอุปลักษณ์นามนัย (metaphtonymy) ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

2.1.1.1 การศึกษาอุปลักษณ์

อุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ปริชาน เกิดขึ้นตามแนวความคิดของ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson 1980) ที่มองว่าอุปลักษณ์เกิดขึ้นในภาษาที่ใช้สื่อสารกันทั่วไปของมนุษย์ และไม่ได้มีรูปแบบโครงสร้างทางภาษาที่เปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเท่านั้น แต่การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันล้วนแต่เป็นอุปลักษณ์ทั้งสิ้น ซึ่งการใช้อุปลักษณ์นี้ไม่ได้จำกัดอยู่ในเรื่องของภาษาเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวเนื่องกับความคิดของผู้ใช้ภาษาด้วย เรียกว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor)

อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกิดจากโครงสร้างทางความคิด เราเข้าใจอุปลักษณ์ได้เพราะมีการทับซ้อนของแวดวงของมโนทัศน์ต่าง ๆ (mapping of conceptual domains) นั่นก็คือการที่มิติทางความคิดต่าง ๆ (mental spaces) มีการเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบ หมายความว่าวัตถุหรือองค์ประกอบในมิติทางความคิดหนึ่งไปสัมพันธ์กับวัตถุ หรือองค์ประกอบในอีกมิติทางความคิดหนึ่ง บทบาทของอุปลักษณ์ทางปริชานนี้ถูกกำหนดโดยความสามารถที่ระบบทางความคิด ประมวลออกมาในรูปแบบที่หลากหลาย ระบบการสร้างมโนทัศน์ปกติของเรานั้นจึงเป็นระบบที่ต้องพึ่งพากระบวนการทางอุปลักษณ์อยู่ตลอด เราสามารถกล่าวได้ว่าอุปลักษณ์คือสิ่งที่ธรรมดาและเป็นสิ่งพื้นฐานที่สุดในชีวิตมนุษย์ เลคอฟให้รายละเอียดเกี่ยวกับกระบวนการของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ไว้ว่า เกิดจากการที่มโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม (abstract concepts) สร้างขึ้นจากมโนทัศน์ที่มีความใกล้เคียงกับประสบการณ์ที่มีพื้นฐานจากทางร่างกาย (corporal experience) ของเรา กระบวนการนี้มีความสัมพันธ์กับตัวมโนทัศน์ไม่ใช่ตัวคำในภาษา และยังสัมพันธ์กับระบบการคิดอย่างมีเหตุผล กระบวนการหลักของอุปลักษณ์มโนทัศน์คือการถ่ายทอดระหว่างขอบเขตของมโนทัศน์ที่ต่างกัน โดยจะมีการเก็บโครงสร้างที่เป็นตัวอนุมานระหว่างแต่ละมโนทัศน์ไว้เสมอ

ด้วยเหตุนี้ อุปลักษณ์จึงทำให้การคิดเป็นสิ่งที่ง่ายขึ้น เลคอฟอธิบายเพิ่มเติมว่ากรอบของประสบการณ์ทางความคิดเชิงนามธรรมที่เกิดขึ้น ใหม่ทั้งหลายนั้นจะถูกรวบรวมโดยผ่านเครือข่ายของอุปลักษณ์ซึ่งทำหน้าที่ สร้างแบบแผนทางความคิด ดังนั้นหน้าที่สำคัญของอุปลักษณ์คือการเชื่อมโยงรูปแบบความคิดที่เป็น นามธรรมเข้ากับรูปแบบความคิดทางกายภาพโดยผ่านตัวกระทำทางปริชาน ส่วนประสบการณ์แต่ละแบบนั้นก็เกิดขึ้นมาจากการที่เรามีปฏิสัมพันธ์กับโลก รอบ ๆ ตัวเรา ดังนั้น อุปลักษณ์จึงเชื่อมต่อรูปแบบการแสดงความคิดเข้ากับพื้นฐานทางความรู้สึกและประสบการณ์ อุปลักษณ์จะถ่ายทอดรูปแบบทางความคิดจากแวดวงความหมายต้นทาง (source domain) ไปยัง

แวดวงความหมายปลายทาง (target/objective domain) ตัวอย่างอุปลักษณ์ที่เลคอฟได้แสดงให้เห็นว่าอารมณ์และจิตใจเป็นสิ่งที่มีตัวตน จับต้องได้ ปรากฏดังต่อไปนี้

THE MIND IS A MACHINE

(1) My mind just isn't operating today.

(2) I'm a little rusty today.

(Lakoff and Johnson 1980:27)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า operating และ rusty เป็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งของเครื่องจักร แต่ถูกนำมาใช้กล่าวถึงอารมณ์และจิตใจของมนุษย์ แสดงให้เห็นว่ามีการเชื่อมโยงความคิดระหว่างแวดวงความหมาย โดยถ่ายโยงความคิดจากแวดวงความหมายต้นทาง คือ สิ่งของเครื่องจักร ซึ่งเป็นรูปธรรม ไปสู่แวดวงความหมายปลายทาง คือ อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ซึ่งเป็นนามธรรม การเปรียบเทียบดังกล่าวนี้เป็นการถ่ายโยงความหมายจากแวดวงหนึ่งไปสู่อีกแวดวงหนึ่งที่มีความแตกต่างกันมาก และสะท้อนให้เห็นถึงระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาที่มองว่าความรู้สึกนึกคิดและจิตใจเป็นเครื่องจักร เป็นต้น

2.1.1.2 การศึกษานามนัย

นามนัย คือ กลไกมโนทัศน์ที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางปริชานเหมือนกับอุปลักษณ์ แต่ต่างกันที่ นามนัยเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงความคิดภายในแวดวงหรือขอบเขตมโนทัศน์เดียวกัน ดังที่โคเวคเซส และ แรดเด็น (Kövecses and Radden 1998:39) กล่าวว่า นามนัยคือกระบวนการทางปริชานที่มโนทัศน์ของสิ่งหนึ่งหรือพาหะ (vehicle) เข้าถึงมโนทัศน์ของอีกสิ่งหนึ่งหรือเป้าหมาย (target) ซึ่งอยู่ในแวดวงความหมายเดียวกัน เช่น

PLACE FOR INSTITUTION

(3) Buckingham Palace denied the rumors.

(Evans and Green 2006: 312)

ประโยค (3) เป็นตัวอย่างของนามนัยที่ใช้สถานที่ (place) แทนสถาบัน (institution) โดยมีพระราชวังบัคกิ้งแฮมเป็นสื่อกลาง ถูกใช้อ้างถึงสถาบันกษัตริย์อังกฤษที่เป็นเป้าหมาย จากมุมมองของคนทั่วไป พระราชวังมีความยิ่งใหญ่เสมือนภาพแทนของสถาบันกษัตริย์อังกฤษ จึงทำให้ประชาชนเลือกใช้พระราชวังในการกล่าวแสดงถึงสถาบันกษัตริย์ ตรงกับที่เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson 1980) กล่าวว่านามนัยเป็นเรื่องเกี่ยวกับความใกล้ชิดเชิงมโนทัศน์ต่าง ๆ ของสิ่งสองสิ่งที่อยู่ในแวดวงเดียวกัน โดยหลักสำคัญของนามนัย คือ การอ้างถึง ซึ่งส่วนใหญ่มักนำสมาชิกหรือกลุ่มย่อยของสิ่งหนึ่งมาแทนที่กลุ่มใหญ่ทั้งหมดโดยมีจุดประสงค์เพื่อทำการอ้างอิงหรืออ้างถึงเพื่อให้เห็นภาพที่เข้าใจง่ายขึ้น โดยทั่วไปรูปแบบของนามนัยมีคุณลักษณะต่อไปนี้ (Lakoff 1987)

1. มีมโนทัศน์เป้าหมาย A อยู่ในโครงสร้างมโนทัศน์ที่มีทั้ง A และ B อยู่ร่วมกัน โดยที่ B เป็นส่วนหนึ่งของ A หรือมีความใกล้ชิดกับ A ในโครงสร้างนั้น ๆ

2. เมื่อนำ A กับ B มาเปรียบเทียบกัน B จะเป็นที่เข้าใจง่ายกว่า จำได้ง่ายกว่า นึกถึงได้ง่ายกว่า B จึงถูกนำมาใช้อ้างถึง A

สรุปแล้วรูปแบบของนามนัย คือ รูปแบบความสัมพันธ์ของ A และ B ที่อยู่ในโครงสร้างมโนทัศน์เดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์ถูกกำหนดขึ้นจากฟังก์ชั่น B to A คล้ายคลึงกับฟังก์ชั่น B for A ของโคเวคเซส ส่วนใหญ่มักปรากฏในรูปแบบส่วนย่อยแทนส่วนใหญ่ (PART FOR WHOLE) เป็นการนำลักษณะหรือสมาชิกบางส่วนของสิ่งหนึ่งมากล่าวรวมให้หมายถึงส่วนทั้งหมด เช่น

(4) The automobile is clogging our highways.
(รถเก๋งแทนกลุ่มรถยนต์ทั้งหมด)

(5) We need a couple of strong bodies for our team.
(หุ่นกำยำแทนคนแข็งแรง)

(6) There are a lot of good needs in the university.
(หัวดีแทนคนฉลาด)

(7) I've got a new set of wheels.
(ชุดของยางแทนรถหรือมอเตอร์ไซค์)

(Lakoff and Johnson 1980:36)

นอกจากนั้นยังมีรูปแบบอื่น ๆ ที่พบเจอโดยทั่วไปเป็นจำนวนมาก เช่น

PRODUCT FOR PRODUCER (ผลงานแทนตัวบุคคล)

(8) He bought a Ford.

(9) He's got a Picasso.

OBJECT USED FOR USER (ใช้สิ่งของแทนผู้ใช้)

(10) The sax has the flu today.

(11) The buses are on the strike.

THE PLACE FOR THE EVENT (สถานที่แทนเหตุการณ์)

(12) Remember the Alamo.

(13) Watergate changed our politics.

THE PLACE FOR THE INSTITUTION (สถานที่แทนสถาบัน)

(14) The White House isn't say anything.

(15) Wall Street is in a panic.

(Lakoff and Johnson 1980:38-39)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากตัวอย่างเบื้องต้น เห็นได้ว่า นามนัยถูกใช้ในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมากเฉกเช่น อุปลักษณ์ เนื่องจากมนุษย์สร้างมโนทัศน์ของสิ่งหนึ่งจากความสัมพันธ์ของสิ่งนั้นกับสิ่งต่าง ๆ เช่น เมื่อพูดถึง The White House ไม่ได้นึกถึงเพียงสถาปัตยกรรมของทำเนียบขาวแต่ยังนึกถึงมโนทัศน์เกี่ยวกับประธานาธิบดี ที่อยู่ของประธานาธิบดีและบทบาทของประธานาธิบดีอีกด้วย

โดยสรุป นามนัย คือ การเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่งที่อยู่ภายในแวดวงเดียวกันคล้ายกับเป็นสัญลักษณ์หรือรูปแทนโดยทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังแผนภาพต่อไปนี้

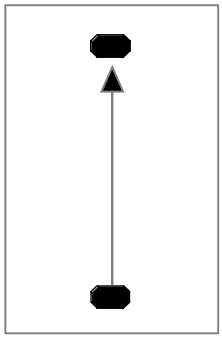

รูปที่ 1 แสดงปรากฏการนามนัย

รูปขั้นต้นแสดงให้เห็นถึงปรากฏการนามนัยที่มโนทัศน์พาหะถูกเชื่อมโยงไปยังมโนทัศน์เป้าหมายที่อยู่ในขอบเขตหรือแวดวงเดียวกัน โคเวคเซส และ แรดเด็น (Kövecses and Radden 1998) เสนอว่า มโนทัศน์พาหะที่นิยมใช้กันมีอยู่ 2 หลักการ คือ HUMAN OVER NON-HUMAN กล่าวคือ ใช้มนุษย์เป็นพาหะเพื่อกล่าวถึงสิ่งที่เป็นอมนุษย์ เช่น เมื่อพูดถึงเชคสเปียร์มักจะนึกถึงนวนิยายที่เขาแต่งซึ่งเป็นมโนทัศน์เป้าหมายของผู้พูด เป็นต้น และ CONCRETE OVER ABSTRACT หมายความว่า ถือสิ่งที่เป็นรูปธรรมเป็นพาหะอ้างถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น หัวใจ เป็นส่วนประกอบหนึ่งของร่างกายแต่มักใช้แทนความรักหรือความกรุณาซึ่งเป็นมโนทัศน์เป้าหมาย เป็นต้น

2.1.1.3 การศึกษาอุปลักษณ์นามนัย

อุปลักษณ์นามนัย คือ กระบวนการที่อุปลักษณ์และนามนัยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Goossens 1990 อ้างถึงใน Evans and Green 2006) กูซเซ่น กล่าวว่า มีเพียง 2 วิธีที่ทั้ง 2 กระบวนการจะมีผลซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์แบบแรก เรียกว่า อุปลักษณ์จากนามนัย (metaphor from metonymy) เกิดขึ้นโดยที่อุปลักษณ์จะมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบนามนัย ตัวอย่างเช่น สำนวน close-lipped แปลว่า เงียบ เกิดการขยายความหมายจากกระบวนการนามนัย เมื่อคนหนึ่งหุบปาก ความเงียบก็จะเกิดขึ้น ดังนั้น close-lipped สามารถใช้แทนความเงียบได้ อย่างไรก็ตาม close-lipped ยังหมายถึง พูดน้อยหรือไม่ค่อยพูด การตีความแบบนี้มาจากกระบวนการอุปลักษณ์ เพราะ เราเข้าใจความหมายของข้อมูลที่ขาดหายไปซึ่งเกี่ยวข้องกับความเงียบหรือการไม่ยอมพูดนั่นเอง กูซเซ่น ยังกล่าวอีกว่า การตีความแบบอุปลักษณ์มีพื้นฐานมาจากกระบวนการนามนัย เนื่องมาจาก การหุบปากแรกเริ่มใช้แทนความเงียบก่อนนำไปสู่การเปรียบเทียบว่าเป็นคนพูดน้อยในลำดับถัดไป ดังนั้น

อุปลักษณ์จึงมาจากนามนัย ตรงตามที่นักอรรถศาสตร์ปริชานหลายคนได้กล่าวไว้ว่า นามนัยเป็นกระบวนการที่อาจเป็นพื้นฐานของระบบความคิดของมนุษย์มากกว่าอุปลักษณ์ บาร์เซโลน่า (Barcelona 2003) กล่าวว่า ทุกการเชื่อมโยงแบบอุปลักษณ์นั้นสันนิษฐานว่าผ่านการเชื่อมโยงแบบนามนัยมาก่อน นอกจากนั้น แรดเด็น (Radden 2003) และเทย์เลอร์ (Taylor 2003) อ้างว่าสหสัมพันธ์ (correlation) ทุกอย่างมีพื้นฐานมาจากนามนัย เช่น ความสูงสัมพันธ์กับปริมาณ เมื่อเราเทของเหลวใส่แก้ว ความสูงที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับปริมาณที่มากขึ้น เมื่อความสัมพันธ์นี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้กับขอบเขตที่เป็นนามธรรมยิ่งขึ้น เช่น ราคาสูง เราจะได้อุปลักษณ์ที่มาจากนามนัย จึงสรุปได้ว่า ทุกอุปลักษณ์ถูกผลักดันโดยกระบวนการนามนัยในที่สุด ส่วนปฏิสัมพันธ์แบบที่ 2 เรียกว่า นามนัยภายใน อุปลักษณ์ (metonymy within metaphor)

(16) She caught the Prime Minister's ear and persuaded him to accept her plan.

(Evans and Green 2006: 320)

ประโยคตัวอย่าง (16) สร้างจากอุปลักษณ์ ATTENTION IS A MOVING PHYSICAL ENTITY กล่าวคือ ATTENTION หรือ ความสนใจ เปรียบได้กับ MOVING ENTITY หรือ สิ่งที่เคลื่อนไหว ซึ่งจะต้องถูก *caught* (ในที่นี้คือ the minister's ear) อย่างไรก็ตาม ในอุปลักษณ์นี้มีนามนัยแฝงอยู่ นั่นคือ EAR FOR ATTENTION โดย EAR คือ ส่วนของร่างกายที่มีหน้าที่เป็นพาหะสำหรับมโนทัศน์ของ ATTENTION ในอุปลักษณ์ จากตัวอย่างดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า มีนามนัยอยู่ภายในอุปลักษณ์

2.1.2 ทฤษฎีความหมายเชิงประกอบ (Compositional Semantics)

ตามหลักการพื้นฐานของทฤษฎีไวยากรณ์เพิ่มพูน (generative grammar) ธรรมชาติของภาษามีจำนวนประโยคอยู่อย่างไม่จำกัด ดังนั้น ความสามารถทางภาษาจึงต้องรวมวิธีการอธิบายความหมายที่มีอยู่อย่างจำกัดสำหรับแต่ละระดับประโยคที่มีจำนวนนับไม่ถ้วนไว้ด้วย ปาร์ตี (Partee 2006) กล่าวว่า เนื่องจากผู้พูดภาษาสามารถรับรู้ความหมายของประโยคที่มีไม่จำกัดและเข้าใจประโยคที่ตนไม่เคยได้ยินมาก่อน แสดงว่าความสามารถทางการรู้ความหมายต้องมีวิธีการอยู่จำนวนหนึ่งที่ใช้ระบุความหมายของรูปประโยคที่มีอย่างหลากหลายได้ถูกต้อง ทฤษฎีหลักทางอรรถศาสตร์

รูปนัย (formal semantics) จึงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไวยากรณ์และอรรถศาสตร์ ว่าด้วยเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบ (compositional) โดยนำหลักการของการประกอบ (Principle of Compositionality) มาปรับใช้ ซึ่งเปนหลักการที่กำหนดวา ความหมายของหนวยที่สมบูรณในภาษาจะประกอบขึ้นจากองคประกอบในประโยค ดังนั้น จะเขาใจความหมายของประโยคได ตองเขาใจความหมายของสวนประกอบของประโยค ได แก่ คำและวิธีที่คำประกอบเขาดวยกัน นอกจากนั้น ปาจินและเวสเตอร์สตาล (Pagin and Westerståhl 2008) กล่าวในทิศทางเดียวกันว่า การประกอบคำ คือ คุณสมบัติของความหมายของรูปประโยค ถูกกำหนดด้วยความหมายขององค์ประกอบแต่ละส่วนและวิธีที่องค์ประกอบถูกนำมารวมเข้าไว้ด้วยกัน อีวานส์และกรีน (Evans and Green 2006) กล่าวเพิ่มเติมว่า โครงสร้างทางไวยากรณ์มีบทบาทต่อการตีความหมาย หากวางองค์ประกอบสลับตำแหน่งกัน บทบาทผู้กระทำ ผู้รับผลการกระทำและความหมายก็จะต่างกันออกไป ดังตัวอย่าง (17-18) เห็นได้ว่าเมื่อเปลี่ยนตำแหน่งขององค์ประกอบแล้ว บทบาทผู้กระทำและผู้รับผลการกระทำจะเปลี่ยนไป

(17) Joe gave Sally a lift.
(18) Sally gave Joe a lift.

(Evans and Green 2006: 450)

เมื่อมองในทัศนะของความหมายเชิงประกอบ (compositional semantics) จึงได้ความว่า ความหมายเชิงประกอบ คือ ความหมายที่เกิดจากผลรวมขององค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ ในทางตรงกันข้าม ความหมายแบบไม่เป็นเชิงประกอบ (non-compositional meaning) คือ ความหมายที่ไม่ได้เกิดจากผลรวมขององค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ ส่วนใหญ่มักมีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร (nonliteral) ขึ้นอยู่กับระดับ (degree) ความหมายผลรวมว่าจะมากหรือน้อยกว่าความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบ

2.2 การศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับคำประสมแบบเท่าเทียม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยกล่าวถึงงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับคำประสมแบบเท่าเทียม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (2.2.1) การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางวากยสัมพันธ์ (2.2.2) การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางอรรถศาสตร์ และ (2.2.3) การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางสัทวิทยา

2.2.1 การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางวากยสัมพันธ์

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคำซ้อน[3] ในภาษาไทยทางด้านวากยสัมพันธ์ รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์ (2516) ศึกษาเรื่อง "คำซ้อนในภาษาไทย" กล่าวไว้ว่าคำซ้อนถูกแบ่งออกเป็น 5 หมวด ได้แก่ หมวดคำซ้อนที่เป็นคำนาม คำกริยาอกรรม คำกริยาอกรรมย่อย คำกริยาสกรรม และหมวดย่อยได้แก่ หมวดคำคุณศัพท์ คำบุพบท และคำเชื่อมประโยค คำที่นำมาประกอบกันมีทั้ง คำที่เป็นชนิดเดียวกันและต่างชนิดกันและอาจขยายคู่จากคำซ้อน 2 คำเป็น 4 คำ ด้วยวิธีต่าง ๆ ความหมายที่เกิดขึ้นอาจจะคงเดิมหรือเปลี่ยนไปในเชิงอุปมาหรือความหมายของคำหนึ่งต้องอาศัยความหมายของอีกคำหนึ่ง นอกจากนั้นยังพบการศึกษาคำซ้อนภาษาไทยในช่วงสมัยต่าง ๆ ที่มีการสร้างแตกต่างกันเล็กน้อยตามยุคสมัยดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การศึกษาการสร้างคำซ้อนภาษาไทยสมัยสุโขทัย จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530) พบว่า ในสมัยสุโขทัยมีคำซ้อนปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นการสร้างคำที่เด่นกว่าการสร้างคำชนิดอื่น ๆ เนื่องมาจากมีโครงสร้างที่หลากหลาย ลักษณะโครงสร้างของคำซ้อนในสมัยสุโขทัยมีมากถึง 11 แบบ คือ คำซ้อนแบบ 2 หน่วย[4] ถึง คำซ้อนแบบ 15 หน่วย แต่ละแบบจำแนกได้หลายลักษณะตามจำนวนพยางค์ โดยคำซ้อน 2 หน่วย มีโครงสร้างตามจำนวนพยางค์ 7 แบบ ดังนี้

---

3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเหล่านี้เรียกว่า "คำซ้อน" แต่งานวิจัยฉบับนี้ตั้งชื่อเรียกใหม่ว่า "คำประสมแบบเท่าเทียม" เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าวิจัยทางภาษาศาสตร์

4 หน่วย หมายถึง จำนวนคำแต่ละคำ กลุ่มคำแต่ละกลุ่มหรือคำประกอบแต่ละคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือมีความหมายในทำนองเดียวกันนำมาซ้อนกัน แต่ละหน่วยจะมีกี่พยางค์ก็ได้แต่จะต้องมีความหมายเพียงหนึ่ง (เบ็ญจมาศ บางอ้น 2529)

ก. คำซ้อน 2 หน่วย 2 พยางค์ เช่น ผีเสื้อ กูข้า

"ฝูง *ผีเสื้อ*[5] ลางจำพวกอยู่ในต้นไม้ แลย่อมกินเข้าเป็นอาหาร"(ไตร. น.28)

"*กูข้า* ยอมือนบพระศรีรัตนตรัย อันดีพิเศษกว่าอินทพ" (หลัก 107 ด้าน 1-4/6)

ข. คำซ้อน 2 หน่วย 3 พยางค์ เช่น ขนอบขอบ ไพเราะเพราะ

"พระราชสีมา.....เป็น *ขนอบขอบ* พระบางเป็นแดน เท่าแสนสองหนองห้วยและแพร่"

(หลัก 46 ด้าน 1/8)

"แลพิณทั้งหลายอันได้ 60,000 อันที่เป็นเพื่อนพิณนั้นหากดังเองแลได้ยิน *ไพเราะเพราะ* นักหนา" (ไตร. น.104)

ค. คำซ้อน 2 หน่วย 4 พยางค์ เช่น ตูข้าพระเจ้า สุรายาเมา

"*ตูข้าพระเจ้า* ทั้งหลายแต่งโรงม้าต้นสำเร็จแล้ว" (ไตร. น.65)

"แลเขาบ่ห่อนจะรู้เสพ *สุรายาเมา*" (ไตร. น.43)

ง. คำซ้อน 2 หน่วย 5 พยางค์ เช่น ไหว้วันทนาการ รักษาพยาบาล

"ฝูงคนทั้งหลาย ต่างคนต่างยกมือขึ้นเพียงหัวแล้ว *ไหว้วันทนาการ*"

(ไตร. น.50)

"ถ้าแลเมื่อใดฝูงคนทั้งหลายมิได้กระทำบาป แลบันดาลไมตรีไส้ ฝูงเทพยดาทั้งหลาย ก็ *รักษาพยาบาล*"

(ไตร. น.148)

จ. คำซ้อน 2 หน่วย 6 พยางค์ เช่น อาราธนานิมนต์ อำมาตย์ราชมนตรี

"จึงให้ไป *อาราธนานิมนต์* พระมหาเถร เป็นเจ้าผู้หนึ่งชื่อมหาสุมนเถระ"

(หลัก 62 ด้าน 1-8/9)

---

5 เสื้อ มีความหมายตามพจนานุกรมว่า (น.) เชื้อสาย, ผีหรืออมนุษย์จำพวกหนึ่ง เช่น ผีเสื้อยักษ์ พจนานุกรมให้ความหมายว่าอมนุษย์จำพวกหนึ่งที่เป็นยักษ์ ปัจจุบันใช้เป็นคำประสมเท่านั้น หมายถึง แมลงพวกหนึ่งมีปีกเป็นแผ่นสีต่าง ๆ ส่วนคำว่า เสื้อ ที่แปลว่าผีหรืออมนุษย์ปรากฏใช้จำกัดเป็นเพียงชื่อเฉพาะ

"พระญาองค์นั้นจึงมีพระโองการประภาสด้วย *อำมาตย์ราชมนตรี* ทั้งหลายว่าฉันนี้.."
(ไตร. น.53)

ฉ. คำซ้อน 2 หน่วย 7 พยางค์ เช่น ปราสาทราชมนทิระ อนุโมธนายินดี
"มี *ปราสาทราชมนทิระ* เทียรย่อมเงือนแลทองแล" (ไตร. น.35)
"พระยายมราชก็จบใส่หัว แล้วก็สาธุการ *อนุโมธนายินดี* ด้วย"
(ไตร. น.11)

ช. คำซ้อน 2 หน่วย 8 พยางค์ เช่น โอวาทานุศาสน์คำสั่งสอน
"คนทั้งหลายอันตั้งอยู่ใน *โอวาทานุศาสน์คำสั่งสอน* ของพระองค์ไส้"
(ไตร. น.70)

สำหรับวิธีการประกอบรูปคำซ้อนในสมัยสุโขทัยมีลักษณะ คำไทยซ้อนคำไทย คำไทยมาตรฐานซ้อนภาษาถิ่น คำไทยซ้อนบาลีสันสกฤตและคำไทยซ้อนกับภาษาเขมร และแบ่งเป็น 9 ประเภท คือ คำนาม คำสรรพนาม คำคุณศัพท์ คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบท คำเชื่อมนาม คำเชื่อมอนุพากย์ และคำบอกเวลา คำซ้อนเหล่านี้ทำหน้าที่ในประโยคได้ 2 ส่วน คือ ส่วนสำคัญของประโยค เช่น หน่วยประธาน หน่วยกรรมตรง หน่วยกรรมรอง เป็นต้น และ ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหรือเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยต่าง ๆ ในประโยค เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับสมัยปัจจุบันปรากฏว่า คำที่สร้างขึ้นดังกล่าวมีทั้งที่ไม่ปรากฏใช้ในปัจจุบันและใช้มาจนถึงปัจจุบันโดยมีทั้งคงรูปเดิมและเปลี่ยนแปลงรูปคำ

Chulalongkorn University

การศึกษาการสร้างคำซ้อนภาษาไทยสมัยอยุธยา เบ็ญจมาศ บางอ้น (2529) แสดงให้เห็นว่า คำซ้อนในสมัยอยุธยามีวิธีการสร้างต่างกันตามจำนวนหน่วยที่นำมาซ้อนกันตั้งแต่แบบ 2 หน่วย ถึงแบบ 16 หน่วย แต่ละแบบจำแนกได้หลายลักษณะตามจำนวนพยางค์ โดยคำซ้อน 2 หน่วยจะประกอบด้วยคำเดี่ยว 2 คำ คำเดี่ยวกับคำประกอบ คำประกอบกับคำเดี่ยวหรือคำประกอบ 2 คำมาซ้อนกัน บางหน่วยอาจเป็นกลุ่มคำก็ได้ ซึ่งหน่วยทั้ง 2 จะมีกี่พยางค์ก็ได้เช่นกัน ดังนั้นจึงพบโครงสร้างตามจำนวนพยางค์ทั้งหมด 9 แบบ ดังนี้

ก. คำซ้อน 2 หน่วย 2 พยางค์ เช่น ภูเขา กลิ่นอาย
"ในที่วัดหลวงนั้น มี *ภูเขา* 4 *ภูเขา*" (ประชุมพระตำรา. น.66)
"มีบุพโพน้ำหนองเปื้อนทั่วสรรพางค์กาย กอปร์ด้วย *กลิ่นอาย* เหม็นตลบ"
(ไตรภูมิโลก.1 / น.362)

ข. คำซ้อน 2 หน่วย 3 พยางค์ เช่น ขุนมูลนาย กลอุบาย เข็ดขยาด

"พระกัลปนาอันสรัดพรัดไปอยู่ด้วยทุก *ขุนมูลนาย*"

(ประชุมพระตำรา. น.9)

"จำจะคิด *กลอุบาย* ให้พม่า *เข็ดขยาด* ฝีมือเราเสีย"

(พงศ.กรมพระปรมา. น.61)

ค. คำซ้อน 2 หน่วย 4 พยางค์ เช่น ชนพลเมือง สัจสุจริต

"ฝูง *ชนพลเมือง* รู้ทำมาหากิน" (คำให้การชาวกรุงเก่า น.7)

"ทางพระราชไมตรีก็จะมัวหมองด้วยสองพระนครร่วมสุขร่วมทุกข์โดย *สัจสุจริต* ยิ่งนัก"

(จ.ม.เหตุ. ร.2/น.79)

ง. คำซ้อน 2 หน่วย 5 พยางค์ เช่น สโมสรประชุม พญาบาทจองเวร

"ฝูงชนทั้งหลายมา *สโมสรประชุม* พร้อมกัน" (กฎ.1/น.10)

"อย่าได้ไต่ไปตามอำนาจโทษ *พญาบาทจองเวร* ว่าผู้นี้เป็นคนปฏิปักข้าศึกผิดกัน"

(กฎ.1/น.52)

จ. คำซ้อน 2 หน่วย 6 พยางค์ เช่น ปรปักษ์ปัจจามิตร ปะฏิสนธิกำเนิด

"เมืองราชคฤห์นี้เป็นเมืองหลวงเมืองใหญ่ *หมู่ปรปักษ์ปัจจามิตร* ทั้งหลายครอบงำได้เป็นอันยากยิ่งนัก" (ไตรภูมิโลก.1/น.482)

"แล้วลงมา *ปะฏิสนธิกำเนิด* ในตระกูลมหาอำมาตย์" (กฎ.1/น.12)

ฉ. คำซ้อน 2 หน่วย 7 พยางค์ เช่น ผู้พิพากษากระลาการ

"*ผู้พิพากษากระลาการ* พึงมละเว้นเสียซึ่งโมหะนั้น" (กฎ.1/น.54)

ช. คำซ้อน 2 หน่วย 8 พยางค์ เช่น ไพร่ฟ้าข้าขอบขัณฑเสมา

"ได้ทำนุบำรุง *ไพร่ฟ้าข้าขอบขัณฑเสมา* โดยทศพิธราชธรรม"

(จ.ม.เหตุ. ร.2/น.75)

ซ. คำซ้อน 2 หน่วย 9 พยางค์ เช่น ศีลบาลทานพระกัลปนา

"อย่าให้เอา *ศีลบาลทานพระกัลปนา* ไปใช้เชิงเรือนเชิงเรือ"

(ประชุมพระตำรา. น.73)

ฌ. คำซ้อน 2 หน่วย 10 พยางค์ เช่น กระทำปัจจุคมนาการต้อนรับ

"พากันออกไป *กระทำปัจจุคมนาการต้อนรับ* เสด็จ"

(ไตรภูมิโลก.3/น.32)

จากนั้นศึกษาว่าแต่ละแบบมีคำใดประกอบกับคำใดได้บ้าง ซึ่งลักษณะคำที่นำมาประกอบกัน ได้แก่ คำเดี่ยว คำประสม คำคู่ คำสมาส คำซ้ำ กลุ่มคำและคำผสาน เมื่อประกอบกันแล้วสามารถจัดประเภทของคำได้ 6 ประเภท คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ คำคุณศัพท์และคำบอกเวลา ซึ่งทำหน้าที่ได้ทั้งส่วนสำคัญและส่วนขยายของประโยคเช่นเดียวกับสมัยสุโขทัย จากการศึกษาข้อมูลในสมัยอยุธยาพบคำซ้อนจำนวนมาก ซึ่งคำที่นำมาประกอบกันมีทั้งคำไทยแท้ประกอบกับคำไทยแท้ คำไทยแท้กับคำภาษาถิ่น และคำไทยแท้ซ้อนกับภาษาบาลีสันสกฤต ในปัจจุบันได้นำคำซ้อนในสมัยอยุธยามาใช้ในลักษณะต่างๆ ทั้งนำมาใช้ทั้งหมดหรือนำมาใช้เพียงบางส่วน โดยใช้แยกทีละหน่วย 2 หน่วย 3 หน่วย หรือ 4 หน่วย และจะไม่เปลี่ยนแปลงความหมายทั้งคำแต่จะเปลี่ยนแปลงไปบางส่วนเท่านั้น

การศึกษาการสร้างคำซ้อนภาษาไทยสมัยรัตโนโกสินทร์ ลินดา วิชาดากุล (ลินดา วิชาดากุล 2528) ศึกษาเฉพาะเจาะจงในช่วงรัชกาลที่ 4 ถึงสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 คำซ้อนในสมัยดังกล่าวมีวิธีการสร้างต่างกันตามจำนวนหน่วยที่นำมาประกอบกันตั้งแต่แบบ 2 หน่วย ถึง แบบ 6 หน่วย แต่ละแบบจำแนกได้หลายลักษณะตามจำนวนพยางค์ โดยคำซ้อน 2 หน่วยจะประกอบด้วยคำเดี่ยว 2 คำ คำเดี่ยวกับคำประกอบ คำประกอบกับคำเดี่ยวหรือกลุ่มคำ 2 กลุ่มคำมาซ้อนกันก็ได้ ซึ่งหน่วยทั้ง 2 จะมีกี่พยางค์ก็ได้เช่นกัน ดังนั้นจึงพบโครงสร้างตามจำนวนพยางค์ทั้งหมด 4 แบบ ดังนี้

ก. คำซ้อน 2 หน่วย 2 พยางค์ เช่น โดดเดี่ยว เสี้ยนหนาม

"...ผิดกับสัตว์บางจำพวกซึ่งชอบอยู่ *โดดเดี่ยว*"

(ปาฐกถา น.378)

"ทั้งถ้อยคำที่จะใช้ให้ปราศจากเป็น *เสี้ยนหนาม* กระทบกระเทือนผู้ใดก็ยาก"

(พระบรมราโชวาท น.18)

ข. คำซ้อน 2 หน่วย 3 พยางค์ เช่น คชสาร กาลเวลา

"...แต่ตึกปิจุตึก *คชสาร* ตึกสี่เหลี่ยม ตึกยาจู๋"

(ราชาธิบาย.5 / น.83)

"...ให้ผ่อนไปได้ตาม *กาลเวลา* ที่สิ่งใดพอจะทำไปได้ ก็ให้ได้ทำไปได้ก่อน"

(ราชาธิบาย. สามัคคี. น.8)

ค. คำซ้อน 2 หน่วย 4 พยางค์ เช่น ข้าศึกศัตรู บ้านเราเมืองเรา

"*ข้าศึกศัตรู* เขาไม่ต้องการจะกล่าวถึง"

(พระเสด็จ น.82)

"แล้วเห็นท่าก็จะงมจะใหลเหมือนพระสงฆ์ใน *บ้านเราเมืองเรา* "

(ประกาศ.4 พ.ศ.2405-2411 น.311)

ง. คำซ้อน 2 หน่วย 5 พยางค์ เช่น อิจฉาริษยา อัตคัตขัดสน

"เขาไม่มีความ *อิจฉาริษยา* กัน"

(ราชาธิบาย. สามัคคี. น.1)

"การทำมาหากิน *อัตคัตขัดสน* กว่าเมืองเพ็ชร์บูรณ์เป็นจำนวนมาก"

(ทวี.ล.3 / น.126)

คำซ้อนในช่วงสมัยนี้จะทำหน้าที่เป็นหน่วยสำคัญของประโยคและสามารถจัดประเภทของคำได้ 4 ประเภท คือ คำนาม คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ และคำคุณศัพท์เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจุบันพบว่ามีรูปคำส่วนใหญ่เหมือนกัน ความแตกต่างในด้านรูปคำและการเรียงลำดับคำอาจมีปรากฏอยู่บ้างเป็นส่วนน้อยเท่านั้น ส่วนทางด้านความหมาย ส่วนใหญ่มีความหมายคล้ายกับคำที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมากจึงอาจกล่าวได้ว่าความหมายไม่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ยังมี สุปราณี ธีระวัฒนสุข (2541) ศึกษาวิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคำซ้อนจากช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นถึงปัจจุบันซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ช่วงสมัยที่ใช้ในการศึกษา ช่วงที่ 1 คือ สมัยรัชกาลที่ 1 ถึง รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2325- พ.ศ. 2394) ช่วงที่ 2 คือ สมัยรัชกาลที่ 4 ถึง รัชกาลที่ 6 (พ.ศ. 2394- พ.ศ. 2468) ช่วงที่ 3 คือ สมัยรัชกาลที่ 7 ถึง รัชกาลที่ 9 (พ.ศ. 2468 – พ.ศ. 2541) ทั้งสามสมัยมีความต่างกันในด้านโครงสร้างของคำซ้อน เรื่อง ชนิดของคำซ้อน โดยคำซ้อนในช่วงสมัยที่ 1 ประกอบด้วย คำซ้อนชนิด 2 หน่วย ถึง 6 หน่วย คำซ้อนในช่วงสมัยที่ 2 และ 3 ประกอบด้วยคำซ้อนชนิด 2 หน่วยถึงคำซ้อนชนิด 4 หน่วย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่พบ คือ คำซ้อนที่มีจำนวนหน่วยมากมีปริมาณลดลง และคำซ้อนที่มีจำนวนหน่วยน้อยมีปริมาณเพิ่มขึ้น ในเรื่องของลักษณะ การประกอบคำ ทุกช่วงสมัย คำซ้อนเกิดจากการนำคำมูลทั้งหมด

ประกอบเข้าด้วยกัน ส่วนการนำคำซ้อนมาประกอบกันมีแนวโน้มลดลงเพราะในช่วงสมัยที่ 1 พบมาก แต่องค์ประกอบลักษณะนี้ลดลงมากในช่วงสมัยที่ 3

อย่างไรก็ตาม เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (Vongvipanond 1992) อ้างว่า คำประสมแบบเท่าเทียมมักประกอบขึ้นเป็นจำนวนคู่เพื่อให้เกิดความไพเราะทางเสียง ส่วนใหญ่มักเป็นคำ 2 พยางค์หากมากกว่านี้ที่พบมากในปัจจุบันคือคำ 4 พยางค์ เช่น ยักย้ายถ่ายเท ถนนหนทาง เป็นต้น สิ่งที่ทำให้คำประสมแบบเท่าเทียมแตกต่างจากคำประสมรูปแบบอื่น คือ องค์ประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมนอกจากมีความหมายเหมือนกันแล้วต้องมีประเภททางไวยากรณ์เหมือนกันและต้องมีระดับการปรากฏร่วมสูง (co - occurrence) ไม่ใช่ผลิตผลของกระบวนการซ้ำความหมาย (products of reduplicating processes) เพียงอย่างเดียว เช่น *ขัดถู* เกิดจากคำกริยา *ขัด* และ คำกริยา *ถู* ประกอบร่วมกัน หรือ *ซีดเซียว* เกิดจาก คำคุณศัพท์ *ซีด* และ คำคุณศัพท์ *เซียว* ประกอบกันขึ้นมา ทั้งนี้ คำประสมแบบเท่าเทียมค่อนข้างมีโครงสร้างภายในที่เป็นเอกลักษณ์ กล่าวคือ องค์ประกอบทั้ง 2 คำต่างเป็นคำหลัก ไม่มีคำใดเป็นคำขยาย ไม่สามารถถอดความ (paraphrase) ได้ดังตัวอย่างคำกริยา *ครอบครอง* (27ก) ไม่สามารถแทรก *และ* ระหว่างองค์ประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมได้ตามตัวอย่าง (27ข) หรือแทรกคำว่า *แบบ* กลางคำประสมแบบเท่าเทียมไม่ได้ในตัวอย่าง (27ค)

(27) ก. *khrɔ:p*^{3} – *khrɔ:ŋ*^{1} to colonize' ยึดถือไว้ มีสิทธิปกครอง

ข. ?**khrɔ:p*^{3} *læʔ*^{4} *khrɔ:ŋ*^{1} (lit) 'to influence and then take over' มีอิทธิพลและเข้าควบคุม

ค. ?**khrɔ:p*^{3} *bæp*^{2} *khrɔ:ŋ*^{1} (lit) 'to influence in a colonizing manner' มีอิทธิพลในรูปแบบอาณานิคม

นอกจากนั้น เดวิด มอเทนเซ่น (Mortensen 2003) ผู้ศึกษาวิจัยเรื่อง “Hmong Elaborate Expressions are Coordinate Compounds” ได้กล่าวไว้ว่าในบางภาษา เช่น ภาษาสันสกฤตและภาษาอังกฤษนั้น ไม่ค่อยพบโครงสร้าง คำประสมแบบเท่าเทียมในระบบภาษา ซึ่งต่างจากภาษา Hmong หรือภาษาอื่น ๆ ในแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการกำหนดขอบเขตการเกิดของคำประสมแบบเท่าเทียมไว้ เช่น ในภาษาม้งไม่สามารถสลับตำแหน่งขององค์ประกอบหรือเพิ่มจำนวนสมาชิกได้ เช่น คำว่า *Qab-npua* 'chicken-pig' > small livestock ไม่สามารถ สลับเป็น **npua-qab* 'pig-chicken' หรือเพิ่มองค์ประกอบใหม่เข้าไปในคำ **qab-npua-nyuj* 'chicken-pig-cow' ได้ ในขณะที่ภาษาอังกฤษสามารถเพิ่มจำนวนสมาชิกและสลับตำแหน่งกันได้ เช่น 'singer-songwriter' หมายถึง นักร้อง-นักแต่งเพลง สามารถเพิ่มองค์ประกอบเป็น 'activist-singer-

songwriter' ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามคำสามารถ สลับตำแหน่งกันได้ เช่น 'singer-activist-songwriter' หรือ 'songwriter-singer-activist' หมายถึง คนหนึ่งคนที่เป็นได้ ทั้งนักแสดง นักร้อง และนักแต่งเพลง

สำหรับภาษาเขมร ไฮแมนและออน (Haiman and Ourn 2002) กล่าวว่า คำประสมถูกใช้เป็นจำนวนมากกว่าคำเดี่ยวเหมือนกับภาษาอื่นๆในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในส่วนของคำประสมแบบเท่าเทียมจะพบมากในลักษณะคำกริยารวมกับคำกริยา เช่น *prah* 'get away' + *caak* 'leave' > *prah caak* 'escape' แต่คำนามรวมกับคำนามพบจำนวนน้อยที่สุด เช่น *baep* 'kind' + *jaaŋ* 'sort' อย่างไรก็ตาม ไม่จำเป็นว่าองค์ประกอบทุกตัวที่มีความหมายเหมือนกันจะนำมาประกอบกันแล้วมีความหมายได้ เช่น *'ahaa* หมายถึง อาหาร *mhoop* หมายถึง ข้าวราดแกง *sbiəŋ* หมายถึง เสบียงอาหาร และ *camnəj* หมายถึง อาหาร ทุกคำในที่นี้มีความหมายคล้ายคลึงกัน คือ อาหาร แต่จะนำมาประกอบกันในกรณีของการกลายเป็นศัพท์ (lexicalized formulas) คำว่า อาหาร ได้เฉพาะบางคู่เท่านั้น ไม่สามารถประกอบกันขึ้นมาอย่างไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน เช่น

mhoop 'ahaa	*sbiəŋ 'ahaa*
mhoop camnəj	*camnəj 'ahaa*
** 'ahaa mhoop*	**sbiəŋ camnəj*

อย่างไรก็ตาม ภาษาเขมรไม่ได้แยกประเภทคำระหว่างคำกริยากับคำคุณศัพท์อย่างชัดเจน แม้กระทั่งคำบุพบทและคำวิเศษณ์คือคำที่มีลักษณะเหมือนกับคำนามหรือคำกริยาที่ต้องการกรรมไม่อย่างใดก็อย่างหนึ่ง ส่วนคำสันธานส่วนใหญ่ถือว่าเป็นคำกริยา ดังนั้นประเภทของคำในภาษาเขมรจึงมีเพียง 2 ประเภททางไวยากรณ์ที่ถูกแยกออกจากกันชัดเจน นั่นคือ คำนามและคำกริยา

2.2.2 การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางอรรถศาสตร์

จากการศึกษาเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมทางด้านอรรถศาสตร์ในภาษาไทย เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (Vongvipanond 1992) กล่าวว่า องค์ประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมจะมีความหมายใกล้เคียงกัน (semantic proximity) ระหว่างองค์ประกอบแต่อาจไม่ตรง (uniform) กับหน่วยสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมเสมอไป องค์ประกอบของบางคำสามารถใช้แทนที่คำประสมแบบเท่าเทียมได้เลยทั้ง 2 คำ เช่นคำว่า *เปลี่ยนแปลง*

(28) เขาจะ *เปลี่ยนแปลง* แบบบ้านเสียใหม่
เปลี่ยน
แปลง

จากตัวอย่าง (28) จะเห็นได้ว่าทั้งคำว่า *เปลี่ยน* และ *แปลง* สามารถนำมาแทนคำว่า *เปลี่ยนแปลง* โดยที่ความหมายไม่ได้เปลี่ยนไป แต่ยังมีบางคำประสมแบบเท่าเทียมสามารถใช้องค์ประกอบแทนที่ได้เพียงคำใดคำหนึ่ง เช่นคำว่า *สูญหาย*

(29) มีคน *สูญหาย* ไปสิบคน
**สูญ*
หาย

ตัวอย่าง (29) *หาย* นำมาใช้แทน *สูญหาย* ได้เนื่องจากยังคงมีความหมายคล้ายคลึงกันอยู่และเป็นภาษาไทยกลางในขณะที่ *สูญ* เป็นภาษาเฉพาะท้องถิ่นใต้นิยมใช้กับสิ่งของที่หายไป อย่างไรก็ตามยังมีคำประสมแบบเท่าเทียมอีกส่วนหนึ่งที่ไม่มีองค์ประกอบใดแทนที่ได้เลย ซึ่งเกิดขึ้นในกรณีที่ความหมายของทั้ง 2 องค์ประกอบแตกต่างจากคำประสมแบบเท่าเทียมโดยสิ้นเชิงหรืออาจจะมีลักษณ์ของความหมาย (semantic features) ร่วมกันเป็นจำนวนน้อย ดังตัวอย่างคำว่า *ถากถาง*

(30) *ถากถาง*	หมายถึง	ค่อนว่า มีเจตนาว่าให้เจ็บ
ถาก	หมายถึง	ใช้จอบดายให้เตียน เช่น ถากหญ้า ถากดิน
ถาง	หมายถึง	ใช้มีดเป็นต้นฟันให้เตียน เช่น ถางหญ้า ถางป่า

โดยคำที่นำมาประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมนั้นมีทั้งคำไทยแท้ที่ประกอบกันขึ้นมาหรือคำในภาษาถิ่นต่างๆ คำที่ยืมมาจากภาษาอื่น เช่น ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาจีน ภาษาเขมร เป็นต้น รวมไปถึงคำที่ล้าสมัยหรือคำที่ไม่ถูกใช้เป็นคำโดดในปัจจุบัน ดังนั้น ในอดีตพระยาอนุมานราชธน (1971 อ้างถึงใน Vongvipanond 1992) จึงเสนอว่าการสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมมีเพื่อแปลคำยืม ช่วยลดความกำกวมของคำพ้องเสียง เช่น ฆ่าฟัน ข้าทาส เป็นต้น และช่วยแบ่งแยกความแตกต่างของคำหลายความหมายได้ด้วย เช่น แข็งกร้าว แข็งแกร่ง เป็นต้น อย่างไรก็ตามเพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (Vongvipanond 1992) ศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมในมุมมองที่ต่างออกไป ตั้งอยู่

บนหลักของความไม่เป็นหน่วยเดียวกัน (uniformity) ในด้านความหมายที่คล้ายคลึงกันระหว่างคำประสมแบบเท่าเทียมและองค์ประกอบย่อย โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายกว้างออก (more general) เช่น

(31) *กิ่งก้าน*	หมายถึง	แขนงต้นไม้
กิ่ง	หมายถึง	ส่วนที่แยกออกจากต้น
ก้าน	หมายถึง	ส่วนที่ต่อดอก หรือใบ หรือผล กับกิ่งไม้

2. คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายแคบเข้า (more specific) มักเกิดกับองค์ประกอบที่เป็นคำพ้องเสียงหรือคำหลายความหมาย เช่น

(32) *มืดมัว*	หมายถึง	มีแสงสว่างน้อย เช่น อากาศมืดมัว ไม่แจ่มใส
มืด	หมายถึง	ขาดแสงสว่าง เช่น เดือนมืด
มัว	หมายถึง	ไม่แจ่ม ไม่กระจ่าง เช่น พระจันทร์มัว

3. คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่ (subsume) ขององค์ประกอบ เช่น

(33) *กลวิธี*	หมายถึง	วิธีพลิกแพลง โดยอาศัยความรู้ความชำนาญ
กล	หมายถึง	การลวงหรือล่อลวงให้หลงหรือเข้าใจผิดเพื่อให้ฉงนหรือเสียเปรียบ
วิธี	หมายถึง	ทำนองหรือหนทางที่จะทำ

4. คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายอุปมาอุปไมยดังแสดงในตัวอย่าง (30)

ในขณะเดียวกัน พูนพงษ์ งามเกษม (2549) ศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมในแนวทางที่คล้ายคลึงกับเพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ โดยคัดคำประสมแบบเท่าเทียมที่ปรากฏตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ผลพบว่าเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายคงเดิม หรือ คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเหมือนองค์ประกอบที่นำมาซ้อนกันจำนวน 198 คำ เช่น

(34) *โพยภัย* หมายถึง อันตราย
โพย หมายถึง อันตราย
ภัย หมายถึง อันตราย สิ่งที่น่ากลัว

(35) *ซื่อตรง* หมายถึง ประพฤติตรง ไม่เอนเอียง ไม่คดโกง
ซื่อ หมายถึง ตรง ไม่คดโกง
ตรง หมายถึง ไม่คดโกง ไม่เอียง

และพบคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายจำนวน 68 คำ แบ่งเป็น 2 ลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้า คือ คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายของคำใหม่รุนแรงขึ้น มากขึ้น มีลักษณะเหมือนอีกคำหนึ่งเป็นคำขยาย เช่น

(36) *โง่เง่า* หมายถึง โง่มาก
โง่ หมายถึง เขลา ไม่ฉลาด ไม่รู้
เง่า หมายถึง โง่

(37) *เร่งรีบ* หมายถึง รีบด่วน
เร่ง หมายถึง รีบ
รีบ หมายถึง อาการที่ทำอย่างใดอย่างหนึ่งรวดเร็ว

2. การเปลี่ยนแปลงความหมายแบบย้ายที่ คือคำประสมแบบเท่าเทียมที่ความหมายเปลี่ยนไปหรือไม่ตรงกับความหมายขององค์ประกอบที่นำมาซ้อนกัน เช่น

(38) *ตักตวง* หมายถึง หาประโยชน์ใส่ตัว
ตัก หมายถึง เอาภาชนะช้อนสิ่งของขึ้น
ตวง หมายถึง ตักด้วยภาชนะต่าง ๆ

(39) *เกินเลย* หมายถึง แสดงกริยาวาจาต่อผู้อื่นโดยขาดสัมมาคารวะ
เกิน หมายถึง เลย พ้น
เลย หมายถึง พ้นหรือเกินจุดที่กำหนด

อย่างไรก็ตาม มอร์เทนเซ่น (Mortensen 2003) อธิบายว่า การสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมทางความหมายในภาษาม้งซึ่งเป็นภาษาที่มีลักษณะภาษาคำโดดเหมือนภาษาไทยนั้น เกิดขึ้นได้โดยแต่ละองค์ประกอบที่นำมาซ้อนกัน ล้วนมีสัดส่วนความหมายใกล้เคียงกัน คำประสมแบบเท่าเทียม คือ การหาจุดร่วม (intersection) ของลักษณ์ทางอรรถศาสตร์ที่พบในแต่ละองค์ประกอบเพื่อแสดงสิ่งที่อ้างถึงหรือความหมายของคำใหม่ที่ประกอบขึ้นมา แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะหลัก ดังต่อไปนี้

1. ในกรณีที่หน่วยประกอบร่วมมีความหมายเหมือนกัน ความหมายโดยรวมของคำประสมแบบเท่าเทียมจะเท่า เทียมกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบแต่ละส่วน เช่น

taj 'level' + *tug* 'level' > *taj-tug* 'level'

2. ในกรณีที่หน่วยประกอบร่วมมีโครงสร้างคำแบบตรงกันข้ามความหมายโดยรวมของคำประสมแบบเท่าเทียม จะแสดงความหมายจ่ากลุ่มของสิ่งที่แต่ละองค์ประกอบอ้างถึง เช่น

nub 'day' + *mo* 'night' > *nub-mo* 'day and night; all the time'

toj 'hill' + *taug* 'dale' > *toj-taug* 'hill and dale; terrain'

3. ในกรณีที่แต่ละองค์ประกอบมีความหมายคล้ายคลึงกัน ความหมายโดยรวมของคำประสมแบบเท่าเทียมจะ อ้างถึงลักษณ์ที่แต่ละองค์ประกอบมีร่วมกันหรืออาจกล่าวได้ว่าแต่ละองค์ประกอบเป็นส่วนย่อยหรือ ตัวแทนของสิ่งที่อ้างถึงในความหมายโดยรวมของคำซ้อนนั้น เช่น

lab 'monkey' + *cuam* 'gibbon' > *lab-cuam* 'simian'

quaj 'cry' + *nyav* 'mourn' > *quaj-nyav* 'lament'

นอกจากนี้ ไฮแมนและออน (Haiman and Ourn 2002) อ้างว่า ในภาษาเขมรคำที่นำมาประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมไม่จำเป็นต้องมีความหมายเหมือนกันอย่างสมบูรณ์ครบถ้วน แต่อาจมีความหมายแตกต่างกันเล็กน้อยได้ อีกรูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นบ่อย คือ คำที่เป็นองค์ประกอบมีความหมายเป็นรูปธรรมแต่เมื่อประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมแล้วกลับมีความหมายแบบอุปมาอุปไมยหรือนามธรรม เช่น

muk 'face' + *moət* 'mouth' > *muk moət* 'reputation'

คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาเขมรสร้างขึ้นมาเพื่อจุดประสงค์หลัก 2 ประการ ได้แก่

1. ความสวยงามของภาษา (elegance) เนื่องมาจากมีการเลือกใช้คำบางคำที่ไม่มีความหมายแต่มีเสียงสอดคล้องกันเพื่อให้สอดรับกับคำที่มีอยู่และความสละสลวยของภาษา เช่น

krɯəŋ 'spice' + *krəw* '???' > *krɯəŋ krəw* 'spicy'

prɯm '???' + *prɯj* 'loveable' > *prɯm prɯj* 'loveable'

2. การเน้นย้ำความหมายให้ชัดเจนขึ้น (intensification) สำหรับคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมากๆ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการนำคำทั้ง 2 มาประกอบกันเป็นการเน้นหนักทางด้านความหมายมากกว่าคำเดี่ยว 1 คำ เช่น

saak 'try' + *lbaaŋ* 'try' > *saak lbaaŋ* 'really try'

wiəc 'dishonest' + *wee* 'deviant' > *wiəc wee* 'really dishonest'

2.2.3 การศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมทางสัทวิทยา

ในการศึกษาคำซ้อนทางด้านเสียงในภาษาไทย เอื้อมพร รถทอง (2542) ศึกษาเรื่องการแปลงคำในคำซ้อน 2 พยางค์ พบว่า มีความผิดแผกกันเป็นคู่ ๆ บางคู่มีความผิดแผกที่เสียงพยัญชนะ บางคู่มีความผิดแผกที่เสียงสระหรือบางคู่มีความผิดแผกกันทั้งเสียงพยัญชนะและสระ โดยเอื้อมพรเรียกความผิดแผกของคำแต่ละคู่นี้ว่า "การแปลงคำ" จากการศึกษาข้อมูลคำซ้อน ผลพบว่า มีการแปลงคำอยู่ 3 ลักษณะ ได้แก่ การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะ การแปลงคำโดยแปลงเสียงสระ และการแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะและสระพร้อมกัน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. <u>การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะ</u>

จากข้อมูลพบการแปลงคำโดยเสียงพยัญชนะจำนวน 17.81 เปอร์เซนต์ ซึ่งการแปลงเสียงพยัญชนะปรากฏได้ทั้งเสียงพยัญชนะต้นและ/หรือเสียงพยัญชนะท้าย ดังนี้

1.1 การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะต้น หมายถึง คำ 2 คำที่มีความผิดแผกกันที่เสียงพยัญชนะต้นโดยความหมายของทั้งคู่ยังสัมพันธ์กันอยู่ เช่น

กัก ก้อง ไม่มีลม	~	เสียดแทรก ไม่ก้อง	/b ~ s/
(40) เบียดเสียด		(ก.) ยัดเยียด	
เบียด [biat^{2}]		(ก.) แทรกหรือเสียดไป	
เสียด [siat^{2}]		(ก.) แทรกเข้าไป เบียดกัน	

กัก ไม่ก้อง ไม่มีลม	~	กึ่งสระ ก้อง	/t ~ j/
(41) แตกแยก		(ก.) แตกสามัคคี	
แตก [tæk^{2}]		(ก.) แยกออกจากส่วนรวม	
แยก [jæk^{3}]		(ก.) ทำให้สิ่งที่รวมกันอยู่ออกจากกัน	

1.2 การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะท้าย หมายถึง คำ 2 คำที่มีความผิดแผกกันที่เสียงพยัญชนะท้ายโดยความหมายของทั้งคู่ยังสัมพันธ์กันอยู่ เช่น

กัก ไม่ก้อง ไม่มีลม	~	นาสิก ก้อง	/p ~ m/
(42) ปราบปราม		(ก.) ทำให้สงบราบคาบ	
ปราบ [pra:p^{2}]	~	(ก.) ทำให้ราบ ทำให้อยู่ในอำนาจ	
ปราม [pra:m^{1}]	~	(ก.) ว่ากล่าวตักเตือนให้เกรงกลัว	

กัก ไม่ก้อง ไม่มีลม	~	กึ่งสระ ก้อง	/t ~ j/
(43) ขุดคุ้ย		(ก.) ค้นเอาเรื่องเก่าขึ้นมาเปิดเผย	
ขุด [k^{h}ut^{2}]	~	(ก.) กริยาที่สับ เจาะ คุ้ยเอาดินและสิ่งที่อยู่ในดินขึ้นมา	
คุ้ย [k^{h}uj^{4}]	~	(ก.) ใช้มือ เท้า หรือสิ่งอื่นตะกุยขึ้นมา	

1.3 การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย หมายถึง คำ 2 คำที่มีความผิดแผกกันที่เสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้าย โดยความหมายของทั้งคู่ยังสัมพันธ์กันอยู่ เช่น

พยัญชนะต้น	กัก ก้อง ไม่มีลม	~	กัก ไม่ก้อง มีลม	/b ~ p^{h}/
พยัญชนะท้าย	กัก ไม่ก้อง ไม่มีลม	~	นาสิก ก้อง	/p ~ n/
(44) แบบแผน			(น.) ขนมธรรมเนียมที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา	
แบบ [bæp^{2}]			(น.) สิ่งที่กำหนดให้ถือเป็นหลักหรือแนวดำเนิน	
แผน [p^{h}æn^{5}]			(น.) สิ่งที่กำหนดถือเป็นแนวดำเนิน	

พยัญชนะต้น	กัก ก้อง ไม่มีลม	~	กัก ไม่ก้อง มีลม	/k^hw ~ n/
พยัญชนะท้าย	กัก ไม่ก้อง ไม่มีลม	~	นาสิก ก้อง	/k ~ m/
(45) ขวากหนาม		(น.)	อุปสรรค	
ขวาก	[k^hwa:k^2]	(น.)	ไม้หรือเหล็กที่มีปลายแหลมสำหรับปักหรือโปรยเพื่อดักหรือตำผู้ผ่านเข้าไป	
หนาม	[na:m^5]	(น.)	ส่วนแหลมที่งอกออกจากกิ่งไม้	

จากข้อมูล พบว่า การแปลงคำโดยเสียงพยัญชนะส่วนใหญ่จะเกิดกับพยัญชนะที่มีฐานกรณ์ต่างกันมากกว่าพยัญชนะที่มีฐานกรณ์เดียวกัน ซึ่งพยัญชนะที่มีฐานกรณ์ต่างกันนี้มักจะเกิดกับพยัญชนะที่มีฐานกรณ์ใกล้เคียงกันหรือฐานกรณ์ที่อยู่ติดกันมากกว่าฐานกรณ์ห่างกันเนื่องจากสะดวกในการออกเสียงได้ง่ายตามหลักเกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ สำหรับการแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะส่วนใหญ่จะเกิดกับพยัญชนะที่เป็นเสียงกักด้วยกัน หรือ มีเสียงพยัญชนะเสียงกักปรากฏอยู่ในองค์ประกอบต้นหรือองค์ประกอบท้ายอย่างใดอย่างหนึ่งมากกว่าจะเกิดกับการแปลงเสียงแบบอื่น ส่วนการแปลงเสียงพยัญชนะท้ายโดยที่พยัญชนะท้ายขององค์ประกอบท้ายเพิ่มเสียงหรือกร่อนเสียงหายไปนั้นสามารถเป็นได้ทั้งเสียงกัก เสียงนาสิกและเสียงกึ่งสระ

2. <u>การแปลงคำโดยแปลงเสียงสระ</u>

จากข้อมูลพบการแปลงคำโดยแปลงเสียงสระจำนวน 16.54 เปอร์เซนต์ ซึ่งสังเกตจากความต่างกันของเสียงสระทั้ง 2 คำที่มีความสัมพันธ์กันทางความหมาย พิจารณาจากคุณสมบัติของเสียงสระที่ใช้ส่วนของลิ้นต่างกันว่าเป็นสระหน้า กลางหรือหลัง และเสียงสระที่ใช้ระดับของลิ้นต่างกันว่าเป็นระดับสูง กลางหรือต่ำ นอกจากนั้นยังพิจารณาลักษณะของเสียงสระ กล่าวคือ ระยะเวลาในการออกเสียงสระว่าเป็นสระเสียงสั้นหรือสระเสียงยาว ในส่วนของการแปลงเสียงสระของคำซ้อนพบว่ามี 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

2.1 การแปลงเสียงระหว่างสระที่มีคุณสมบัติต่างกันแต่ลักษณะของเสียงเหมือนกัน หมายถึง คำ 2 คำที่มีความผิดแผกกันที่เสียงสระ โดยเสียงสระของคำทั้งสองต่างกันที่ส่วนของลิ้นและ/หรือระดับของลิ้น ในขณะที่ความสั้น-ยาวของเสียงสระเท่ากัน เช่น

กลาง ต่ำ ยาว ~ หลัง ต่ำ ยาว /a: ~ ɔ:/

(46) บ้าบอ (ค.) สติไม่ดี เสียสติ วิกลจริต

บ้า [ba:[3]] (ค.) เสียสติ วิกลจริต

บอ [bɔ:[1]] (ค.) เกือบบ้า ครึ่งบ้า ครึ่งดี

กลาง กลาง สั้น ~ กลาง ต่ำ สั้น /e ~ a/

(47) เหวอะหวะ (ค.) ลักษณะของแผลที่กว้าง ใหญ่ ลึก

เหวอะ [we**ʔ**[2]] (ค.) กว้าง ใหญ่ ลึก (ใช้แก่แผล)

หวะ [wa**ʔ**[2]] (ค.) เป็นแผลลึก

2.2 การแปลงเสียงระหว่างสระที่มีคุณสมบัติและลักษณะของเสียงต่างกัน หมายถึง คำ 2 คำ มีความผิดแผกกันที่เสียงสระโดยต่างกันที่ส่วนของลิ้นและความสั้น-ยาวเสียงต่างกัน หรือ ระดับของลิ้นและความสั้น-ยาวเสียงต่างกัน หรือ ส่วนของลิ้น ระดับของลิ้นและความสั้น-ยาวเสียงสระ ทั้งหมดล้วนต่างกัน ดังนี้

กลาง ต่ำ สั้น ~ หน้า ต่ำ ยาว /a ~ æ:/

(48) คับแคบ (ค.) ไม่กว้าง ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

คับ [k^{h}ap[4]] (ค.) มีขนาดไม่พอดีกัน

แคบ [k^{h}æp[3]] (ค.) มีส่วนกว้างน้อย ไม่กว้างขวาง

หน้า กลาง สั้น ~ หลัง ต่ำ ยาว /e ~ ɔ:/

(49) เล็ดลอด (ก.) แอบซ่อนไป ลอบเข้าไปหรือออกมาด้วยความยากลำบาก

เล็ด [let[4]] (ก.) ลอกออกแต่น้อย

ลอด [lɔ:t[3]] (ก.) ผ่านเข้าไปในช่องหรือใต้สิ่งที่กีดขวางข้างบน

2.3 การแปลงเสียงระหว่างสระที่มีคุณสมบัติเดียวกันแต่ลักษณะของเสียงต่างกัน หมายถึง คำ 2 คำมีความผิดแผกกันที่เสียงสระโดยต่างกันที่ความสั้นยาวของเสียงเท่านั้น พบเพียง 1 คำ โดยเป็นการแปลงเสียงสระเดี่ยวจากสระเสียงสั้นกลายเป็นสระเสียงยาว ได้แก่

กลาง ต่ำ สั้น		~	กลาง ต่ำ ยาว	/a ~ a:/
(50) ซัดสาด			(ก.) สาดไปโดยแรง	
	ซัด [sat^{4}]		(ก.) สาดหรือเหวี่ยงไปโดยแรง	
	สาด [sa:t^{2}]		(ก.) ซัด วักน้ำไปโดยแรง	

จากข้อมูล พบว่า การแปลงเสียงสระที่ใช้ส่วนของลิ้นกับระดับของลิ้นต่างกันมีจำนวนมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การแปลงคำโดยแปลงเสียงสระแบบที่มีคุณสมบัติต่างกันแต่ลักษณะของเสียงเหมือนกันพบมากที่สุด รองลงมา คือ การแปลงเสียงระหว่างเสียงสระที่มีคุณสมบัติและลักษณะของเสียงต่างกัน โดยแปลงเสียงสระส่วนมากจะเกิดกับสระที่มีคุณสมบัติและ/หรือลักษณะของเสียงต่างกันอยู่ 1 หรือ 2 อย่างมากกว่าจะต่างกันทั้ง 3 อย่าง เพื่อทำให้การออกเสียงสะดวกและเป็นไปได้ง่ายขึ้น

3. <u>การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะและสระ</u>

จากข้อมูลพบการแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะและสระมากที่สุด โดยมี 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระ หมายถึง คำ 2 คำมีความผิดแผกที่เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระ โดยความหมายของคำทั้งสองยังสัมพันธ์กันอยู่ เช่น

พยัญชนะต้น	เสียดแทรก ไม่ก้อง	~	ลิ้นรัว ก้อง	/s ~ r/
สระ	หลัง ต่ำ ยาว	~	หน้า กลาง สั้น	/ɔ: ~ e/
(51) ซ่อนเร้น		(ก.)	ปิดบัง แอบแฝง	
	ซ่อน [sɔ:n^{3}]	(ก.)	หลบไว้ให้ลับตา	
	เร้น [ren^{4}]	(ก.)	หลีกหรือหลบให้ลับตาคน	

พยัญชนะต้น	กัก ก้อง ไม่มีลม	~	ลิ้นรัว ก้อง	/b ~ r/
สระ	กลาง ต่ำ ยาว	~	กลาง สูง ยาว เลื่อนลงสู่ กลาง ต่ำ ยาว	/a: ~ ɯ/
(52) บ้านเรือน		(น.)	ที่อยู่อาศัย	
	บ้าน [ba:n^{3}]	(น.)	สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย	
	เรือน [rɯn^{1}]	(น.)	สิ่งปลูกสร้างที่ยกพื้นและกั้นฝามีหลังคา	

3.2 การแปลงคำโดยแปลงเสียงสระและเสียงพยัญชนะท้าย หมายถึง คำ 2 คำผิดแผกกันที่เสียงสระและเสียงพยัญชนะท้าย โดยความหมายของคำทั้งสองยังสัมพันธ์กันอยู่ เช่น

สระ	หลัง ต่ำ สั้น	~	หลัง ต่ำ ยาว	/ɔ ~ ɔ:/
พยัญชนะท้าย	นาสิก ก้อง	~	กึ่งสระ ก้อง	/ŋ ~ j/
(53) ร่องรอย		(น.)	เค้าเงื่อนหรือเบาะแสที่เป็นแนวให้รู้	
ร่อง [rɔŋ^{3}]		(น.)	รอยลึกเป็นช่องทางไปตามยาว	
รอย [rɔ:j^{1}]		(น.)	ลักษณะที่เป็นเส้น เป็นริ้ว	

สระ	หน้า สูง สั้น	~	หน้า สูง ยาว เลื่อนลงสู่ กลาง ต่ำ ยาว	/i ~ ia/
พยัญชนะท้าย	กัก ไม่ก้อง ไม่มีลม	~	นาสิก ก้อง	/t ~ n/
(54) ผิดเพี้ยน		(ค.)	คลาดเคลื่อน	
ผิด [p^{h}it^{2}]		(ค.)	ไม่ตรงกับความจริง ต่างไป	
เพี้ยน [p^{h}ian^{4}]		(ค.)	ผิดแผกไปเล็กน้อย	

สรุป การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะและสระมักจะเกิดกับพยัญชนะที่เป็นเสียงกักด้วยกัน หรือมีเสียงพยัญชนะเป็นเสียงกักที่องค์ประกอบต้นหรือองค์ประกอบท้ายอย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนการแปลงเสียงสระและพยัญชนะท้ายโดยที่พยัญชนะท้ายของคำกร่อนเสียงหรือเพิ่มเสียงนั้น พยัญชนะดังกล่าวเป็นได้ทั้งพยัญชนะเสียงกัก พยัญชนะเสียงนาสิกและพยัญชนะเสียงกึ่งสระ

นอกจากนั้น การแปลงเสียงที่สระและพยัญชนะท้ายยังปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุดโดยดูจากความผิดแผกกันของคำแต่ละคู่ในขณะที่ความหมายของทั้ง 2 คำยังสัมพันธ์กันอยู่ ส่วนการแปลงเสียงสระของการแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะและสระ เสียงสระส่วนใหญ่ต้องมีคุณสมบัติและ/หรือลักษณะของเสียงร่วมกัน 1 อย่างขึ้นไป เพื่อให้ออกเสียงได้สะดวก การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะและ/หรือสระที่เกิดในคำประสมแบบเท่าเทียม 2 พยางค์ พบจุดแตกต่างกัน 2 ตำแหน่ง นั่นคือ การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายกับการแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะและสระ ซึ่งเป็นการแปลงคำคนละส่วนกัน ไม่มีความสัมพันธ์และไม่มีอิทธิพลต่อกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการแปลงคำอย่างเป็นอิสระต่อกัน

ส่วน เฝิง (Feng 1995) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสัทสัมพันธ์ (prosody) ว่ามีบทบาทต่อการสร้างคำประสม โดยศึกษาภาษาเชิงประวัติเปรียบเทียบ (comparative historical linguistis) ดูวิวัฒนาการการเปลี่ยนแปลงและการเกิดของคำประสมตั้งแต่ในสมัยราชวงศ์ฮั่นเพราะคำประสมปรากฏมากที่สุดในยุคนี้แล้วนำไปเปรียบเทียบกับคำในยุคสมัยเม่งจื๊อ (Mencius) เป็นต้นมา คำประสมเกิดจากการประกอบกันของ 2 พยางค์ แต่ไม่ปรากฏคำ 2 พยางค์ที่เรียงแบบ กริยา-กรรม (verb-object) หรือ ประธาน-ภาคแสดง (subject-predicate) ที่ถูกจัดเป็นคำประสม ดังนั้นคำประสมส่วนใหญ่ที่พบ คือ คำประสมแบบเท่าเทียม (coordinate) และไม่เท่าเทียม (subordinate) สำหรับคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาจีน เมื่อนำพยางค์หรือคำมาประกอบเข้าด้วยกัน เช่นคำว่า *cao-mu* 'grass+trees, vegetation' *lin-mu* 'woods+trees, woods' ซึ่งแต่ละองค์ประกอบเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันแต่ไม่สามารถนำมาประกอบร่วมกันเป็น *cao-mu-shu* 'grass+woods+trees' เพื่อก่อให้เกิดความหมายใดความหมายหนึ่งได้ อีกทั้งยังมีบางคำที่ประกอบกันขึ้นมาโดยที่พยางค์ที่สองไม่มีความสำคัญทางความหมาย (no semantic value) เช่น *ju-ma* 'carriage+horse, carriage' ไม่ปรากฏการรวมความหมายของ *ma* เข้าไปในคำประสม เมื่อความหมายไม่มีผลต่อการสร้างคำมากนัก เฝิงจึงตั้งสมมติฐานว่าการประกอบกันเป็นคำประสมน่าจะเป็นผลมาจากลักษณะทางเสียง โดยเฉพาะในเรื่องของสัทสัมพันธ์เพื่อปรับสมดุลย์คำหรือประโยค เฝิงจึงสืบสร้างที่มาที่ไปของคำประสมพบว่า ในอดีตภาษาจีนเป็นคำพยางค์เดียวที่เป็นพยางค์หนักพิเศษ (super-heavy syllable) และในยุคถัดมามีการตัดทอนพยัญชนะท้ายไปเรื่อยๆ ดังภาพต่อไปนี้

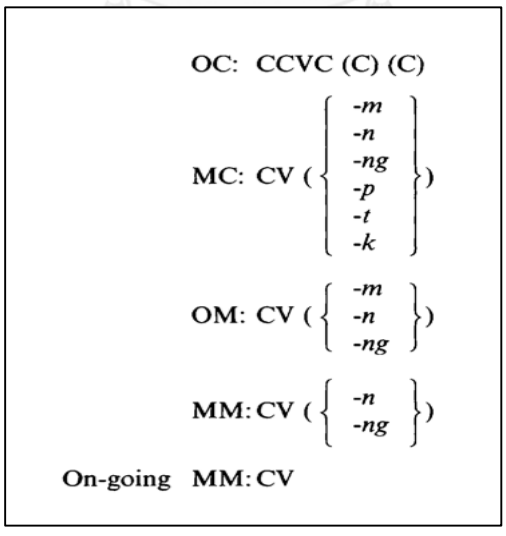

รูปที่ 2 แสดงพัฒนาการของคำในภาษาจีนแต่ละสมัย[6]

6 OC = Old Chinese (ภาษาจีนยุคเก่า), MC = Middle Chinese (ภาษาจีนยุคกลาง), OM = Old Mandarin (ภาษาจีนกลางยุคเก่า), MM = Modern Mandarin (ภาษาจีนกลางยุคปัจจุบัน)

จากรูปที่ 2 จะเห็นได้ว่าภาษาจีนยุคเก่ามีการละพยัญชนะหลังพยัญชนะท้าย (post-coda) เพื่อไม่ให้เกิดพยัญชนะซ้อน (cluster) ในตำแหน่งท้าย (Baxter 1992) ในขณะที่ภาษาจีนยุคกลางเริ่มละพยัญชนะท้าย ใช้ได้เฉพาะพยัญชนะนาสิก /m/ /n/ /ŋ/ กับพยัญชนะกัก /p/ /t/ /k/ เพื่อทำให้โครงสร้างพยางค์ของภาษาจีนเข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น ต่อมาภาษาจีนกลางยุคเก่าละพยัญชนะท้าย เหลือเพียงเฉพาะพยัญชนะนาสิก /m/ /n/ /ŋ/ สำหรับภาษาจีนกลางยุคปัจจุบันใช้ได้เฉพาะพยัญชนะนาสิกปุ่มเหงือก /n/ และ พยัญชนะนาสิกเพดานอ่อน /ŋ/ ที่ปรากฏในตำแหน่งพยัญชนะท้ายและในขณะปัจจุบันที่กำลังดำเนินอยู่นี้ พยัญชนะท้ายถูกละออกไปแล้วในภาษาจีนกลาง ตรงกับ หวัง (Wang 1993) อ้างไว้ว่า ภาษาจีนกลางหรือภาษาจีนแมนดารินในปัจจุบันมีโครงสร้างพยางค์เป็นพยางค์เปิด CV

นอกจากนั้น จากรูปที่ 2 จะเห็นได้ว่าน้ำหนักพยางค์ในภาษาจีนลดลงเรื่อยๆตลอดประวัติศาสตร์ แสดงว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางสัทวิทยาที่เรียกว่า กระบวนการลดน้ำหนักพยางค์ (syllable-weight reduction) เฝิงจึงเสนอว่า คำพยางค์เดียวนี้ไม่มีน้ำหนักมากพอที่จะสร้างหน่วยทางสัทสัมพันธ์ขนาดเล็กที่สุดได้ เนื่องจากในระบบสัทสัมพันธ์ โครงสร้างของฟุทหากมี 2 โมราตามที่กำหนดไม่ได้ก็ต้องประกอบด้วย 1 พยางค์หนักกับพยางค์เบาอีกจำนวนหนึ่งที่อยู่ใต้กิ่งเดียวกัน ดังนี้

(55)

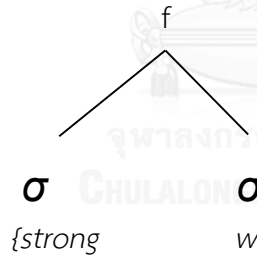

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่พยางค์ในภาษาจีนเปลี่ยนจากพยางค์หนักพิเศษเป็นพยางค์เบาทำให้สูญเสียความสามารถในการสร้างฟุทอย่างอิสระ เพราะใน 1 ฟุทควรจะมีอย่างน้อย 2 โมรา (bimoraic) เช่น (56ก) แต่ภาษาจีนในระยะหลังหรือในยุคสมัยใหม่เหลือเพียง 1 โมรา ไม่เข้ากับเกณฑ์ฟุท ดังตัวอย่าง (56ข)

(56) ก. 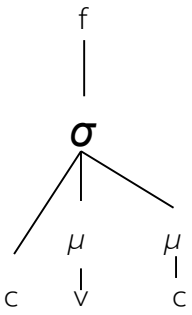

ข.

จึงต้องนำคำอีกพยางค์หนึ่งมาประกอบร่วมกลายเป็นคำ 2 พยางค์เพื่อเพิ่มโมราให้เข้ากับเกณฑ์ของฟุตที่ตั้งไว้ว่าอย่างน้อยต้องมี 2 โมราภายใต้กิ่งเดียวกัน กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ภาษาจีนโบราณ (Classical Chinese) ถูกสร้างขึ้นมาทดแทนการหายไปของฟุทที่เคยมี 2 โมรา (bimoraic feet) โดยการใช้ฟุทที่มี 2 พยางค์ (disyllabic feet)แทน ในเมื่อภาษาจีนโบราณเป็นภาษาที่เป็นคำ 1 พยางค์ (monosyllable) ถ้า 1 ฟุทต้องเกิดจาก 2 พยางค์และแต่ละพยางค์ คือ คำในภาษา ทางเดียวที่จะสร้างฟุทที่มี 2 พยางค์ได้ คือ การประกอบคำ 2 คำเข้าด้วยกัน จึงทำให้ฟุทเกี่ยวข้องกับวลีอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามทุกวลีไม่สามารถพัฒนาเป็นคำประสมได้เพราะคำประสมต้องมีลักษณะตามข้อกำหนดทางสัทสัมพันธ์ว่าด้วยสภาวะของฟุทรวมถึงข้อกำหนดทางวากยสัมพันธ์ว่าด้วยวลีอิสระ (independent phrase) เท่านั้นที่จะถูกกำหนดเป็นคำประสมในที่สุด

สรุป ที่มาของคำประสมเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสัทวิทยาตลอดประวัติศาสตร์ภาษาจีนที่ค่อยๆละเสียงพยัญชนะท้าย จนถึงสมัยราชวงศ์ฮั่นหรือยุคภาษาจีนโบราณได้สร้างฟุทที่มี 2 พยางค์ขึ้นมาตามที่กล่าวไว้ข้างต้น ต่อมาการบูรณาการลักษณะทางสัทสัมพันธ์ของฟุทเดี่ยวและความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ของความเป็นวลีว่ามีปฏิสัมพันธ์กันจึงก่อให้เกิดคำสัทสัมพันธ์ (PrWd: prosodic word) ที่มี 2 พยางค์ และเมื่อคำประเภทนี้ถูกนำไปใช้เชิงสำนวนจึงกลายเป็นคำสัทสัมพันธ์เชิงสำนวน (Idiomatized PrWd) ก่อนถูกแยกออกมาเป็นคำศัพท์เฉพาะที่ความหมายได้รับอิทธิพลมาจากบริบทสำนวนนั้นๆ กลายเป็นคำประสมที่อยู่ในคลังศัพท์ (X^{o}) ดังแผนภาพต่อไปนี้

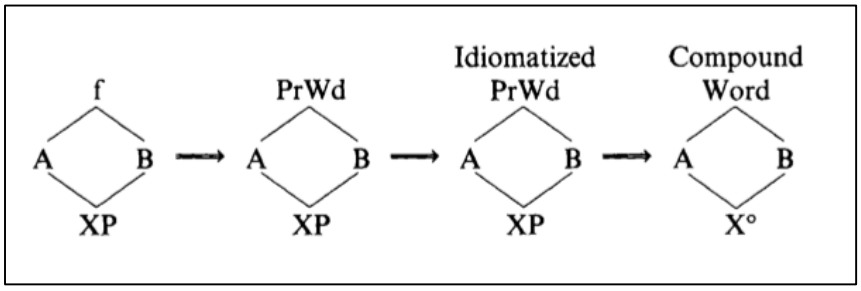

รูปที่ 3 แสดงลักษณะการเกิดคำประสมในภาษาจีนคลาสสิค

ดังนั้น ที่มาหรือลักษณะการเกิดของคำประสมจึงแตกต่างจากวลี 2 พยางค์ในภาษาจีน โดยมีวากยสัมพันธ์เป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ในโครงสร้างระหว่างแต่ละองค์ประกอบของคำประสม ในขณะที่สัทสัมพันธ์ เป็นตัวกำหนดขนาดโครงสร้างการเน้นพยางค์ (metrical size) ของคำประสมนั้นๆ ประเด็นสำคัญ คือ วลีไม่จำเป็นต้องผ่านการใช้เป็นสำนวนหรือไม่ต้องมีลักษณะทางสัทสัมพันธ์ที่ว่าเสียงหนึ่งหนักและอีกเสียงเบา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 3

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียม

เนื้อหาในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในเชิงแบบลักษณ์ภาษาและรวบรวมจำนวนคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และเกณฑ์ทดสอบคำประสมแบบเท่าเทียมในเชิงแบบลักษณ์ภาษา 2) ประเภททางไวยากรณ์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย

3.1คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และเกณฑ์ทดสอบของคำประสมแบบเท่าเทียมในเชิงแบบลักษณ์ภาษา (typology)

คำประสมแบบเท่าเทียมพบได้ทั่วไปในหลายภาษา โดยภาษาทางแถบยุโรปกลางจะพบการใช้คำประสมประเภทนี้เพียงร้อยละ 2 (Wälchli 2005) ต่างจากภาษาแถบทวีปเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่พบการใช้คำประสมแบบเท่าเทียมเป็นจำนวนมาก เช่น ภาษาญี่ปุ่น ภาษาแมนดาริน ภาษาเวียดนาม ภาษาม้งขาว ภาษาธิเบต ภาษาพม่า ภาษาไทย ภาษาเขมร ภาษาคัลคา (Khalkha) ซึ่งเป็นภาษามาตรฐานของชาวมองโกเลีย เป็นต้น การให้คำจำกัดความของคำประสมแบบเท่าเทียมจึงมีอย่างหลากหลายและมีชื่อเรียกต่างกันไป เช่น dvandva compounds, copulative compounds, appositional compounds, parallel compounds, symmetrical compounds, co-compounds, coordinate compounds (Mortensen 2003) และอื่น ๆ[7]

วอลชลี (Wälchli 2005) กล่าวว่า ภาษาทางแถบยุโรปกลางคำประสมแบบเท่าเทียมยังไม่ปรากฏมากนัก พบในบางภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาสเปน ภาษาอิตาลี ภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น คำประสมแบบเท่าเทียมเกิดจากการนำคำ 2 คำขึ้นไปที่มีลักษณะทางไวยากรณ์และความหมายคล้ายคลึงกันหรืออยู่ในวงความหมาย (semantic field) เดียวกันมาประกอบกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

---

7 คำประสมแบบเท่าเทียมในงานวิจัยภาษาไทยก็มีชื่อเรียกต่างกัน ได้แก่ คำซ้อน คำคู่ คำสร้อยความ (Vongvipanond 1992)

(1) ภาษาอังกฤษ

ก. [*singer*]$_N$ [*actor*]$_N$ > [*singer actor*]$_N$

ภาษาอิตาลี

ข. [*studente*]$_N$ [*lavoratore*]$_N$ > [*studente lavoratore*]$_N$

'student' + 'worker' > 'student worker'

ภาษาฝรั่งเศส

ค. [*chanteur*]$_N$ [*auteur*]$_N$ > [*chanteur auteur*]$_N$

'singer' + 'author' > 'singer author'

(Arcodia, Grandi et al. 2010)

จากตัวอย่างข้างบนจะเห็นได้ว่า ภาษาทางแถบยุโรปสามารถนำคำที่มีประเภททางไวยากรณ์เดียวกันมาประกอบกันได้อย่างอิสระโดยไม่มีข้อจำกัดใด ความหมายเกิดขึ้นจากผลรวมขององค์ประกอบแต่ละส่วน เช่น ในภาษาอังกฤษ *singer actor* หมายถึง บุคคลที่ประกอบอาชีพนักร้องนักแสดง ถ้าบุคคลดังกล่าวประกอบอาชีพแพทย์ร่วมด้วย เราสามารถสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมได้ว่า *Simon is a doctor-singer-actor.* และสามารถสลับตำแหน่งคำได้เป็น *Simon is a singer-actor-doctor.* ขึ้นอยู่กับบริบทว่าให้ความสำคัญกับองค์ประกอบใดในคำประสมแบบเท่าเทียมโดยที่ความหมายไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ คำที่มีจุดร่วมเดียวกันจะปรากฏร่วมกันได้ ตรงกับที่ฟาเบรกัสและสกอไลซ์ (Fábregas and Scalise 2012) ได้กล่าวไว้ในทิศทางเดียวกันว่า คำประสมแบบเท่าเทียมเกิดจากสององค์ประกอบที่มีประเภททางไวยากรณ์และแวดวงความหมายเดียวกัน เช่น

(2) ภาษาสเปน

ก. *filósofo economist*

'philosopher economist'

ข. *bar pizzería*

'bar pizzeria'

(Fábregas and Scalise 2012)

ตัวอย่าง (2ก) *philosopher economist* คือ คนที่เป็นทั้งนักปรัชญาและนักเศรษฐศาสตร์ในเวลาเดียวกัน ส่วนตัวอย่าง (2ข) *bar pizzeria* คือ สถานที่ที่เป็นทั้งบาร์และร้านขายพิซซ่า เห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 2 มีประเภททางไวยากรณ์เดียวกัน คือ คำนาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดไม่พบว่าองค์ประกอบใดทำหน้าที่เป็นหน่วยหลัก (head) หรืออาจกล่าวได้ว่าทั้ง 2 องค์ประกอบทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักทั้งคู่ เนื่องมาจากแต่ละองค์ประกอบสามารถมีวิภัตติปัจจัย (inflection) ของตนได้ ซึ่งการเติมวิภัตติปัจจัยจะเติมได้เฉพาะคำที่เป็นหน่วยหลักเท่านั้น เช่น

(3) ภาษาสเปน

ก. *filósofo-s economista-s*

'philosopher-s economist-s'

ข. *bar-es pizzería-s*

'bar-es pizzeria-s'

(Fábregas and Scalise 2012)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

นอกจากนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาสเปนสามารถเพิ่มองค์ประกอบได้เช่นเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(4) ภาษาสเปน

ก. *bar pizzería discoteca*

'bar pizzeria disco'

(Fábregas and Scalise 2012)

จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า คำประสมแบบเท่าเทียมทางแถบยุโรปเกิดจากการนำคำที่มีประเภททางไวยากรณ์เดียวกันมารวมไว้ด้วยกัน โดยความหมายของคำเกิดจากการรวมความหมายขององค์ประกอบจึงเพิ่มเติมคำเข้าไปได้ ไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการปรากฏร่วม (co-occurrence) ขององค์ประกอบที่จะมารวมกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม กล่าวคือ สามารถนำคำใดก็ได้ที่อยู่ในแวดวงความหมายเดียวกันมาประกอบเข้าด้วยกัน เนื่องจากสนใจในสิ่งที่อ้างถึง (referent entity) มากกว่าว่ามีลักษณะเฉพาะเช่นไร และสามารถสลับตำแหน่งกันได้อีกด้วย เช่น *Simon is a doctor-singer-actor.* ความหมายไม่ต่างจาก *Simon is a singer-actor-doctor.* โดย *doctor, singer* และ *actor*ทั้ง 3 คำมีแวดวงความหมายเดียวกันคือเป็นอาชีพเหมือนกัน ประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมเพื่อระบุลักษณะเฉพาะของ Simon

อย่างไรก็ตาม มอร์เทนเซ่น (Mortensen 2003) ได้ศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาทางแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเฉพาะภาษาม้งแล้วกล่าวว่า คำประสมแบบเท่าเทียมต้องเกิดจากสององค์ประกอบที่มีประเภททางไวยากรณ์เดียวกัน มีความหมายคล้ายคลึงกัน ประกอบกันแล้วมีประเภททางไวยากรณ์เดียวกับคำที่เป็นองค์ประกอบ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างคำในงานวิจัยที่ศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาทางแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังต่อไปนี้

(5) ภาษาม้ง

ก. [q*ab*]$_N$ [*npua*]$_N$ > [q*ab npua*]$_N$

'chicken' + 'pig' > 'small livestock'

(Mortensen 2003: 3)

(6) ภาษาเวียดนาม

ก. [*bàn*]$_N$ [*ghế*]$_N$ > [*bàn ghế*]$_N$

'table' + 'chair' > 'furniture'

ภาษาเขมร

ข. [*tok*]$_N$ [*tuu*]$_N$ > [*tok tuu*]$_N$

'table' + 'closet' > 'furniture'

(Arcodia, Grandi et al. 2010)

(7) ภาษาจีน

ก. [*liàng*]$_A$ [*li*]$_A$ > [*liàngli*]$_A$

'bright' + 'beautiful' > 'brilliant'

(Ceccagno and Basciano 2009)

ตัวอย่างคำในภาษาต่าง ๆ เหล่านี้แทรกคำเชื่อม "และ" ไม่ได้เพราะจะทำให้คำกลายเป็นวลีซึ่งจะอภิปรายในรายละเอียดย่อหน้าถัดไป เช่น ภาษาเวียดนาม *bàn ghế* 'furniture' ไม่เท่ากับ *bàn và ghế* 'table and chair' รวมถึงสลับตำแหน่งและแทรกคำเนื้อหาไม่ได้เพราะจะทำให้ผิดรูปความหมายและไวยากรณ์ เช่น ภาษาจีน *liàngli 'brilliant'* สลับตำแหน่งเป็น **liliàng* ไม่ได้ หรือภาษาม้ง *qab npua* 'small livestock' เพิ่มคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบ **qab nyuj npua* 'chicken-cow-pig' ไม่ได้ ในขณะที่เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (Vongvipanond 1992) อ้างว่า คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยเกิดจากคำเนื้อหาสองคำที่มีประเภททางไวยากรณ์เดียวกันมาประกอบกัน ซึ่งทั้งสองหน่วยคำไม่ใช่หน่วยหลักและหน่วยขยายของกันและกัน อีกทั้งแทรกคำเชื่อมไม่ได้ เช่น *ครอบครอง* หมายถึง เป็นเจ้าของ ในขณะที่ *?ครอบและครอง* หมายถึง ประสิทธิ์วิชาและดำรงรักษาไว้ จะเห็นได้ว่าความหมายผิดเพี้ยนไปจาก *ครอบครอง*

จากตัวอย่างงานวิจัยที่กล่าวถึงในข้างต้น เห็นได้ว่า คำประสมแบบเท่าเทียมเกิดจากการนำคำที่มีประเภททางไวยากรณ์เดียวกันและความหมายคล้ายคลึงกันมาประกอบกัน โครงสร้างภายในจึงมีลักษณะคล้ายวลี ถึงกระนั้น ยังมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เนื่องจากคำประสมแบบเท่าเทียมมีข้อจำกัดในเรื่องของคำที่เป็นองค์ประกอบต้องมีการปรากฏการใช้ร่วมกันในระดับสูง จากคุณสมบัติดังกล่าว คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาแถบยุโรปยังไม่ค่อยสอดคล้องเพราะมีข้อจำกัดการปรากฏการใช้ร่วมกันในระดับต่ำซึ่งเป็นลักษณะที่คล้ายคลึงกับวลี กล่าวคือ นำคำใดก็ได้ที่มีความหมายคล้ายคลึงกันมารวมกันเพื่อแสดงลักษณะหรือคุณสมบัติของบุคคลหรือสิ่งนั้น ๆ และความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมไม่ถูกแปรเปลี่ยนไปจากความหมายขององค์ประกอบ อีกทั้งยังปราศจากความตรึงแน่นของคำเนื่องมาจากคำที่เป็นองค์ประกอบสามารถสลับตำแหน่งได้ ดังแสดงให้เห็นในตัวอย่าง (1ก) *singer actor* หากแทรกคำว่า และ ระหว่างคำกลายเป็น *singer and actor* ความหมายยังคงเดิม คือ นักร้องนักแสดง และจากการศึกษางานวิจัยในเชิงแบบลักษณ์ภาษานี้ ทำให้ผู้วิจัยพบปรากฏการณ์ลักษณะเดียวกันแต่คำที่นำมาประกอบกันนั้นปรากฏการใช้ร่วมกันในระดับสูงโดยมีคำไวยากรณ์เชื่อม ถูกจำกัดความว่าเป็น หน่วยสร้างเชื่อมแบบเท่าเทียมและตรึงแน่นที่มีลักษณะ

คล้ายวลี (phrase-like tight coordination patterns) เช่น *read and write, bow and arrows, hill and valley, food and drink* คำเหล่านี้ปรากฏความถี่การใช้คู่กันเป็นส่วนใหญ่ น้อยครั้งที่จะพบการใช้คู่กับคำอื่น ๆ เช่น read and swim หรือ hill and mountain ซึ่งเป็นการประกอบคำโดยบังเอิญ (accidental patterns) เนื่องจากคำประเภทนี้มุ่งประเด็นไปยังเรื่องของความถี่ในการใช้คำร่วมกัน จึงปรากฏร่วมกับคำใดก็ได้ แตกต่างจากคำประสมแบบเท่าเทียมที่ไม่ปรากฏคำเชื่อมและมีการประกอบคำอย่างเป็นระเบียบแบบแผนในทุกบริบท (Wälchli 2005)

ในทางตรงกันข้าม คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีลักษณะที่แตกต่างจากวลีและมีข้อจำกัดในการสร้างคำมากกว่าคำประสมแบบเท่าเทียมแถบยุโรป เนื่องจากวลี คือ การนำคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยมีหน่วยหลักเป็นตัวบ่งบอกประเภทของวลี เช่น แมวบนเสื่อ เป็นวลีที่มีคำนามเป็นหน่วยหลัก จึงเรียกว่า นามวลี หรือ กินข้าว เป็นวลีที่มีคำกริยาเป็นหน่วยหลัก จึงเรียกว่า กริยาวลี แต่คำประสมแบบเท่าเทียมจัดเป็นคำ เนื่องจากไม่สามารถหาส่วนหลักของคำได้หรือไม่พบส่วนขยายของคำนั้นอย่างชัดเจน ความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมที่เกิดขึ้นต่างไปจากความหมายของผลรวมขององค์ประกอบไม่มากก็น้อย ยิ่งไปกว่านั้น คำประสมแบบเท่าเทียมมีความตรึงแน่นระหว่างองค์ประกอบสูงมากเห็นได้จากสลับตำแหน่งหรือแทรกคำไวยากรณ์ไม่ได้ จะทำให้ความหมายเปลี่ยนไปหรืออาจไม่สื่อความใด ๆ ก็ได้ ที่สำคัญคือคำที่นำมาประกอบกันนั้นมีการจัดวางคำอย่างเป็นระเบียบ กล่าวคือ ไม่สามารถนำคำที่อาจมีความหมายคล้ายกันมาประกอบกันแบบสุ่มหรือเพิ่มเติมคำเนื้อหาอื่น ๆ เข้าไปได้ เช่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

(8) ภาษาเขมร

ก. *[ciəh]$_V$* *[wiəŋ]$_V$* > *[ciəh wiəŋ]$_V$*

'detour around' + 'move aside' > 'avoid'

ข. *[ciəh]$_V$* *[prah]$_V$* > **[ciəh prah]*

'detour around' + 'get away'

ค. *[prah]$_V$* *[caak]$_V$* > *[prah caak]$_V$*

'get away' + 'leave' > 'escape'

(Haiman and Ourn 2002: 148)

คำประสมแบบเท่าเทียมมีข้อจำกัดการปรากฏร่วมขององค์ประกอบในระดับสูง จากตัวอย่าง (8ข) แสดงให้เห็นว่าการนำคำที่มีความหมายคล้ายกันมาเรียงต่อกัน ไม่จำเป็นว่าหน่วยสร้างที่เกิดขึ้นจะมีความหมายเสมอไป เนื่องมาจากคำประสมแบบเท่าเทียมนั้นนอกจากจะต้องมีความหมายคล้ายกันแล้ว การปรากฏร่วม (co-occurrence) ของคำที่เป็นองค์ประกอบต้องพบบ่อยมากในบริบทต่าง ๆ จนกลายเป็นคำศัพท์ในที่สุด ไม่สามารถใช้คำใดก็ได้ที่ความหมายคล้ายกันมาประกอบกัน สังเกตได้จาก *[ciəh]*$_{v}$ 'detour around' ต้องเกิดร่วมกับ *[wiəŋ]*$_{v}$ 'move aside' ในขณะเดียวกัน *[prah]*$_{v}$ 'get away' ต้องเกิดร่วมกับ *[caak]*$_{v}$ 'leave' เท่านั้น

เมื่อพิจารณาคำประสมแบบเท่าเทียมในเชิงแบบลักษณ์ภาษาพบว่า ส่วนใหญ่มีคุณสมบัติหลักที่ใช้เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานเหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นภาษาแถบยุโรปกลางหรือแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คำประสมแบบเท่าเทียมเกิดจากการประกอบคำอิสระที่มีประเภททางวากยสัมพันธ์เหมือนกัน เมื่อประกอบกันแล้วหน่วยสร้างที่เกิดขึ้นยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ เช่น ภาษาอังกฤษ [*singer*]$_{N}$ [*actor*]$_{N}$ > [*singer actor*]$_{N}$ หรือภาษาจีน [*liàng*]$_{A}$ [*li*]$_{A}$ > [*liàngli*]$_{A}$ 'bright + beautiful, brilliant' เมื่อศึกษารายละเอียดเชิงลึกของคำประสมแบบเท่าเทียมเฉพาะกลุ่มภาษาเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่ามีความแตกต่างจากภาษาทางแถบยุโรป คือ มีข้อจำกัดการปรากฏร่วมในระดับสูง แทรกคำไวยากรณ์หรือคำเนื้อหาไม่ได้และสลับตำแหน่งของคำไม่ได้อีกด้วย

ผู้วิจัยศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยพบว่า มีลักษณะการใช้ภาษาตรงกันกับกลุ่มภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงจัดภาษาไทยอยู่ในกลุ่มดังกล่าวและมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ เช่น *ถ้วยชาม* เป็นคำประสมแบบเท่าเทียมหมายถึง ภาชนะใส่อาหาร มีคุณสมบัติเสมือน 1 คำ ถ้าหากแทรกคำไวยากรณ์ เช่นคำว่า และ ระหว่างกลาง *ถ้วยและชาม* จะกลายเป็นวลีที่หมายถึง ถ้วยจำนวนหนึ่งและชามอีกจำนวนหนึ่ง ก่อเกิดเป็น 2 หน่วยคำ ในทางตรงกันข้าม *โต๊ะตู้* มีฐานะเป็นวลี หมายถึง โต๊ะกับตู้ มีคุณสมบัติเสมือน 2 หน่วยคำ หากแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างกลาง *โต๊ะและตู้* ยังคงความหมายเดิมคือ โต๊ะจำนวนหนึ่งและตู้อีกจำนวนหนึ่ง เกิดเป็น 2 หน่วยคำดังเดิม จากตัวอย่างคำว่า *ถ้วยชาม* ซึ่งเป็นคำนามประสมแบบเท่าเทียม ถึงแม้จะเกิดจากคำอิสระ 2 คำมาประกอบกันแต่มีความเป็น 1 คำสูงกว่าตัวอย่างคำว่า *โต๊ะตู้* ซึ่งเป็นการนำคำอิสระที่มีประเภททางไวยากรณ์เหมือนกันมาประสมกันแต่ไร้ซึ่งคุณสมบัติของการยึดเกาะ กล่าวคือ องค์ประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมนั้นมีการปรากฏร่วมกันในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะกลายเป็น 1 คำ โดยที่แทรกคำใด ๆ ระหว่างกลางไม่ได้เพราะจะทำให้ความหมายผิดเพี้ยนไปจากเดิม ในงานวิจัยที่ผ่านมามีการเสนอเกณฑ์ทดสอบอย่างหลากหลาย เช่น

1. คำประสมแบบเท่าเทียมเพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหา[8] (content word) ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ (Mortensen 2003) เช่น *ขวาก*เสี้ยน*หนาม *ขุด*เขี่ย*คุ้ย เป็นต้น
2. คำประสมแบบเท่าเทียมเพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ (functional word) ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ ทำให้ความหมายต่างไปจากเดิม (Arcodia, Grandi et al. 2010) เช่น *ขวาก*และ*หนาม *ขุด*หรือ*คุ้ย เป็นต้น
3. คำประสมแบบเท่าเทียมสลับตำแหน่งไม่ได้ จะทำให้ผิดรูปความหมาย กล่าวคือ ความหมายเปลี่ยนไปหรืออาจไม่สื่อความใด ๆ (Ceccagno and Basciano 2009) เช่น ขวากหนาม, 'อุปสรรค' สลับเป็น *หนามขวาก ไม่ได้เพราะไม่สื่อความใด ๆ หรือหากสลับแล้ว ความหมายจะถูกเปลี่ยนแปลงไป เช่น นอนหลับ หมายถึง อาการนอนพักผ่อน ในขณะที่ หลับนอน หมายถึง มีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น

โดยสรุป คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียมพบทั้งหมด 4 เกณฑ์ ดังต่อไปนี้

เกณฑ์ข้อที่ 1 คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ เช่น ขุด (ก.) + คุ้ย (ก.) = ขุดคุ้ย (ก.)

เกณฑ์ข่อที่ 2 เพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ เช่น *ขุด*เขี่ย*คุ้ย

เกณฑ์ข้อที่ 3 เพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ เช่น *ขุด*และ*คุ้ย *ขุด*หรือ*คุ้ย

เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งขององค์ประกอบไม่ได้ เช่น ขุดคุ้ย ไม่สามารถสลับเป็น *คุ้ยขุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.1 เกณฑ์ทดสอบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียม

วิธีการทดสอบ คือ นำรายการคำที่เข้าข่ายเกณฑ์คุณสมบัติข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อได้หรือไม่ โดยสร้างตารางคุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียมขึ้นมา ดังตัวอย่างตารางต่อไปนี้

8 ในงานวิจัยชิ้นนี้ คำเนื้อหา หมายถึง คำที่ให้ความหมายสำคัญในประโยค เป็นคำบอกข้อมูล ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์และคำวิเศษณ์

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำที่นับว่าเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม

รายการคำ	เกณฑ์ข้อที่ 1 แสดงประเภทคำไวยากรณ์เดียวกัน	เกณฑ์ข้อที่ 2 แทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 3 แทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งไม่ได้
เยื่อใย	เยื่อ (น.) + ใย (น.)[9] = เยื่อใย (น.)	*เยื่อเส้นใย	*เยื่อและใย *เยื่อหรือใย	*ใยเยื่อ
ขุดคุ้ย	ขุด (ก.) + คุ้ย (ก.) = ขุดคุ้ย (ก.)	*ขุดเขี่ยคุ้ย	*ขุดและคุ้ย *ขุดหรือคุ้ย	*คุ้ยขุด
ลุ่มลึก	ลุ่ม (ค.) + ลึก (ค.) = ลุ่มลึก (ค.)	*ลุ่มล่างลึก	*ลุ่มและลึก *ลุ่มหรือลึก	*ลึกลุ่ม

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างคำประสมแบบเท่าเทียมที่ผ่านเกณฑ์ครบทุกข้อ อาทิ *เยื่อใย, ขุดคุ้ย* และ *ลุ่มลึก* พบว่า ผ่านเกณฑ์ 1) คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ ทั้งคำว่า *เยื่อ* และ *ใย* ต่างเป็นคำนาม *ขุด* และ *คุ้ย* ต่างเป็นคำกริยา *ลุ่ม* และ *ลึก* ต่างเป็นคำคุณศัพท์ เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว *เยื่อใย* ยังคงเป็นคำนาม *ขุดคุ้ย* เป็นคำกริยาและ *ลุ่มลึก* ยังคงเป็นคำคุณศัพท์เฉกเช่นเดียวกันกับองค์ประกอบของแต่ละคำ อีกทั้งยังมีคุณสมบัติของการยึดเกาะในระดับสูงสังเกตได้จากการผ่านเกณฑ์ 2) คือ เพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ ในตัวอย่าง *เยื่อใย* เมื่อแทรกคำนาม *เส้น, ขุดคุ้ย* แทรกคำกริยา *เขี่ย* หรือ *ลุ่มลึก* แทรกคำคุณศัพท์ *ล่าง* ระหว่างองค์ประกอบจะทำให้ผิดความหมาย จึงแทรกคำเนื้อหาใด ๆ ลงไปไม่ได้ในคำประสมแบบเท่าเทียม นอกจากนั้นยังผ่านเกณฑ์ 3) คือ เพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ จะเห็นได้ว่า *เยื่อใย, ขุดคุ้ย, ลุ่มลึก* เมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบความหมายของ *เยื่อใย* จะเปลี่ยนไปจาก *เยื่อใย* ที่หมายถึง ความผูกพัน กลับกลายความหมายเป็น เส้นเยื่อ*และ/หรือ*เส้นใย ในขณะเดียวกัน *ขุดคุ้ย* เมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบความหมายของ *ขุดคุ้ย* จะเปลี่ยนไปจาก พยายามหาข้อมูลเชิงลึกของบุคคลหนึ่ง กลายเป็น อาการที่สับ เจาะ แทงเอาสิ่งที่อยู่ในดินขึ้นมาโดยใช้อุปกรณ์และกริยาที่ใช้มือ

9 น. = คำนาม, ก. = คำกริยา, ค. = คำคุณศัพท์, *=ปรากฏน้อยมากหรือไม่ปรากฏเลย

หรือเท้าตะกุยของขึ้นมา ถ้าหากแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบของ *ลุ่มลึก* ความหมายของจะถูกเปลี่ยนไปจากที่หมายถึง มีปัญญารอบขอบ มีความสุขุมละเอียดอ่อน กลับกลายความหมายเป็น ระดับต่ำ*และ/หรือ*ระดับที่ต่ำกว่าปกติซึ่งไม่พบบริบทการใช้ *เยื่อและใย, *เยื่อหรือใย , *ขุดและคุ้ย, *ขุดหรือคุ้ย, *ลุ่มและลึก, *ลุ่มหรือลึก ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯด้วย ดังนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมจะแทรกคำไวยากรณ์ไม่ได้ ท้ายที่สุดยังผ่านเกณฑ์ 4) คือ สลับตำแหน่งไม่ได้ ผิดรูปความหมายดังจะเห็นได้จาก *เยื่อใย* หมายถึง ความผูกพัน *ขุดคุ้ย* หมายถึง พยายามหาข้อมูลเชิงลึกของบุคคลหนึ่ง และ *ลุ่มลึก* หมายถึง ที่มีความสุขุมละเอียดอ่อนหรือมีปัญญารอบคอบ หากสลับตำแหน่งเป็น *ใยเยื่อ, *คุ้ยขุด หรือ *ลึกลุ่ม ไม่ก่อให้เกิดความหมายใด จึงสลับตำแหน่งไม่ได้

ในทางตรงกันข้ามยังมีวลีหรือคำกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายกับคำประสมแบบเท่าเทียม กล่าวคือเกิดจากองค์ประกอบที่มีความหมายใกล้เคียงกันและมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันมาประกอบกัน แต่ไม่ถือว่าเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม เนื่องมาจากมีคุณสมบัติของการยืดเกาะอยู่ในระดับต่ำ จึงไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ครบทุกข้อ ดังแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำที่ไม่นับเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม

รายการคำ	เกณฑ์ข้อที่ 1 แสดงประเภทคำไวยากรณ์เดียวกัน	เกณฑ์ข้อที่ 2 แทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 3 แทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งไม่ได้
โต๊ะตู้	โต๊ะ (น.) + ตู้ (น.) = โต๊ะตู้ (น.)	โต๊ะเตียงตู้	โต๊ะและตู้ โต๊ะหรือตู้	ตู้โต๊ะ
ตอบโต้	ตอบ (ก.) + โต้ (ก.) = ตอบโต้ (ก.)	*ตอบสวนโต้	*ตอบและโต้ *ตอบหรือโต้	โต้ตอบ
แน่นหนา	แน่น (ค.) + หนา (ค.) = แน่นหนา (ค.)	*แน่นทึบหนา	*แน่นและหนา *แน่นหรือหนา	หนาแน่น

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างของคำที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียม เช่น *โต๊ะตู้* พบว่าผ่านเกณฑ์ 1) ที่กล่าวว่าคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ *โต๊ะ* และ *ตู้* ต่างเป็นคำนาม เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว หน่วยสร้างที่เกิดใหม่คือ *โต๊ะตู้* ยังคงเป็นคำนามเช่นดียวกับองค์ประกอบอย่างไรก็ตาม คำว่า *โต๊ะตู้* มีคุณสมบัติของการยึดเกาะในระดับต่ำสังเกตได้จากการไม่ผ่านเกณฑ์ 2) เพราะเพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบได้ ในตัวอย่าง *โต๊ะตู้* เมื่อแทรกคำนาม *เตียง* ระหว่างองค์ประกอบยังคงปรากฏภาพความหมายของโต๊ะ ตู้ แต่มีเตียงเพิ่มเติมเข้ามาในมโนภาพ โดยที่ความหมายของโต๊ะตู้ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป

(9) แผ่นโฟมยางกันกระแทกใช้สำหรับติดขอบ*โต๊ะเตียงตู้* เพื่อป้องกันเด็กกระแทก

(ตัวอย่างข้อมูลภาษาจากเวปไซต์ pantown.com)

จากตัวอย่าง (9) เมื่อแทรกคำว่า *เตียง* ระหว่าง *โต๊ะตู้* ไม่ได้ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปจากโต๊ะ 1 ใบและตู้ 1 ตัวแต่เป็นการเพิ่มคำเข้ามาอีก 1 คำ ในมโนภาพของผู้พูดและผู้ฟังจึงเกิดภาพของเตียงขึ้นมาอีก 1 หลัง ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำดังกล่าว นอกจากนั้นยังไม่ผ่านเกณฑ์ 3) เพราะเพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบได้ จะเห็นได้ว่า *โต๊ะตู้* หมายถึง โต๊ะกับตู้เสมือน 2 คำ เมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบ ความหมายของ *โต๊ะตู้* ยังคงเดิมนั่นคือ โต๊ะ 1 ตัว และ ตู้ 1 ใบ ก่อให้เกิดเป็น 2 คำเช่นเดียวกัน สุดท้าย *โต๊ะตู้* ไม่ผ่านเกณฑ์ 4) เนื่องจากสลับตำแหน่งได้ ดังจะเห็นได้จาก *โต๊ะตู้* หากสลับตำแหน่งเป็น *ตู้โต๊ะ* ไม่ได้ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป จึงสลับตำแหน่งได้ ในส่วนของตัวอย่างคำว่า *ตอบโต้* และ *แน่นหนา* พบว่าผ่านเกณฑ์ 1) คือ คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ ทั้งคำว่า *ตอบ* และ *โต้* ต่างเป็นคำกริยา *แน่น* และ *หนา* ต่างเป็นคำคุณศัพท์ เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว *ตอบโต้* ยังคงเป็นคำกริยาและ *แน่นหนา* ยังคงเป็นคำคุณศัพท์เช่นเดียวกับองค์ประกอบของแต่ละคำ ถึงแม้ทั้ง 2 คำจะผ่านเกณฑ์ 2) และ 3) ที่กล่าวว่าเพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาและคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ แต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ 4) เนื่องจากสลับตำแหน่งได้แล้วทำให้ความหมายแปรเปลี่ยนตามไปด้วย ดังแสดงในตัวอย่าง (10) *ตอบโต้* หมายถึงตอบแทนการกระทำของฝ่ายตรงข้ามหรือแก้แค้น ในขณะที่ตัวอย่าง (11) *โต้ตอบ* หมายถึง ตอบกันไปมาในเรื่องนั้น ๆ ส่วนตัวอย่าง (12) *แน่นหนา* หมายถึง มั่นคงแข็งแรง ในขณะที่ตัวอย่าง (13) *หนาแน่น* หมายถึง แออัดยัดเยียด

(10) รัฐบาลไทย *ตอบโต้* การรุกรานของเขมรแดงด้วยการยิงปืนใหญ่กลับไปยังฝั่งกัมพูชา

(11) แม้ผมต้องใช้เวลา *โต้ตอบ* กับเขาทั้ง ๆ ที่เขียนอังกฤษได้ช้า แต่ก็ได้ความรู้เพิ่มขึ้น

(12) เขาใส่กุญแจอย่าง *แน่นหนา* เพราะจะไม่อยู่บ้านหลายวัน

(13) งานคอนเสิร์ตคืนนี้ผู้คน *หนาแน่น* คึกคักเป็นพิเศษ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ถึงแม้ว่าตัวอย่างในตารางที่ 2 คำว่า *โต๊ะตู้, ตอบโต้* และ *แน่นหนา* ผ่านเกณฑ์ข้อที่ 1 ที่กล่าวว่าคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ แต่เนื่องจากขาดคุณสมบัติการยึดเกาะ โดยที่คำว่า *โต๊ะตู้* สามารถแทรกคำเนื้อหาและคำไวยากรณ์ได้ ความหมายไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และทั้ง 3 คำสลับตำแหน่งได้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคำเหล่านี้ไม่ใช่คำประสมแบบเท่าเทียม

3.2 ประเภททางไวยากรณ์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย

จากขอบเขตข้อมูลที่ได้กล่าวในหัวข้อที่ผ่านมา พบคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยจำนวนทั้งสิ้น 378 คำ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามประเภททางไวยากรณ์ ได้แก่

3.2.1 คำนามประสมแบบเท่าเทียม (นาม+นาม)

3.2.2 คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม (กริยา+กริยา)

3.2.3 คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม (คุณศัพท์+คุณศัพท์)

ในหัวข้อนี้จะแสดงวิธีการหาคำประสมแบบเท่าเทียมในแต่ละประเภทไวยากรณ์พร้อมทั้งแสดงรายการคำในแต่ละกลุ่ม ดังต่อไปนี้

3.2.1 คำนามประสมแบบเท่าเทียม (นาม+นาม)

ผู้วิจัยนำรายการคำนามที่เข้าข่ายเกณฑ์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียมข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อได้หรือไม่ โดยนำไปทดสอบกับตารางคุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียมที่สร้างขึ้นมาซึ่งแสดงผลตัวอย่างให้เห็นในตารางที่ 3 นอกจากนั้นผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นถึงกลุ่มคำหรือวลีที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ไม่ใช่คำประสมแบบเท่าเทียมในตารางที่ 4 ตัวอย่างผลการทดสอบทั้ง 2 รูปแบบเป็นไปตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบสมาชิกต้นแบบของคำนามประสมแบบเท่าเทียม

รายการคำ	เกณฑ์ข้อที่ 1 แสดงประเภทคำไวยากรณ์เดียวกัน	เกณฑ์ข้อที่ 2 แทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 3 แทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งไม่ได้
ขวากหนาม	ขวาก (น.) + หนาม (น.) = ขวากหนาม (น.)	*ขวากเสี้ยนหนาม	*ขวากและหนาม *ขวากหรือหนาม	*หนามขวาก
ลู่ทาง	ลู่ (น.) + ทาง (น.) = ลู่ทาง (น.)	*ลู่เส้นทาง	*ลู่และทาง *ลู่หรือทาง	*ทางลู่

ตารางที่ 3 แสดงตัวอย่างคำนามประสมแบบเท่าเทียมที่ผ่านเกณฑ์ครบทุกข้อ เช่น *ขวากหนาม* และ *ลู่ทาง* พบว่า ผ่านเกณฑ์ 1) คือ คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ องค์ประกอบต้น *ขวาก ลู่* และองค์ประกอบท้าย *หนาม ทาง* ต่างเป็นคำนาม เมื่อนำองค์ประกอบต้นและองค์ประกอบท้ายมารวมเข้าด้วยกันแล้วทั้ง *ขวากหนาม* และ *ลู่ทาง* ยังคงเป็นคำนามเหมือนกับองค์ประกอบของแต่ละคำ ทั้งนี้ยังมีคุณสมบัติของการยึดเกาะในระดับสูงสังเกตได้จากการผ่านเกณฑ์ 2) คือ เพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ ในตัวอย่าง *ขวากหนาม* เมื่อแทรกคำนาม *เสี้ยน, ลู่ทาง* แทรกคำนาม *เส้น* ระหว่างองค์ประกอบจะทำให้ผิดรูปความหมาย จึงแทรกคำเนื้อหาใด ๆ ลงไปไม่ได้ในคำประสมแบบเท่าเทียม นอกจากนั้นยังผ่านเกณฑ์ 3) คือ เพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ จะเห็นได้ว่า *ขวากหนาม* และ *ลู่ทาง* เมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบความหมายของ *ขวากหนาม* จะเปลี่ยนไปจาก *ขวากหนาม* ที่หมายถึง อุปสรรค กลับกลายความหมายเป็น ขวาก*และ/หรือหนาม* ส่วนคำว่า *ลู่ทาง* เมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบความหมายของ *ลู่ทาง* จะเปลี่ยนจาก โอกาส กลายเป็น ลักษณะของเส้นทางแบบหนึ่งที่เป็นลู่ ซึ่งไม่พบบริบทการใช้ *ขวากและหนาม, *ขวากหรือนาม, *ลู่และทาง, *ลู่หรือทาง ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯด้วย ดังนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมจะแทรกคำไวยากรณ์ไม่ได้ ท้ายที่สุดยังผ่านเกณฑ์ 4) คือ สลับตำแหน่งไม่ได้ ผิดรูป

ความหมายดังจะเห็นได้จาก *ขวากหนาม* หมายถึง อุปสรรค, *ลู่ทาง* หมายถึง ลาดเลาหรือโอกาส หากสลับตำแหน่งเป็น *หนามขวาก หรือ *ทางลู่ ไม่ก่อให้เกิดความหมายใด จึงสลับตำแหน่งไม่ได้

(14) ชีวิตที่มีแต่ *ขวากหนาม* อย่างเดียว ย่อมเป็นชีวิตที่เป็นทุกข์เกินไป

(15) หากผู้ออมเงินเห็นว่าผลตอบแทนน้อยเกินไป ก็สามารถหา *ลู่ทาง* ลงทุนด้านอื่น ๆ ได้

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำนามที่ไม่นับเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม

รายการคำ	เกณฑ์ข้อที่ 1 แสดงประเภทคำไวยากรณ์เดียวกัน	เกณฑ์ข้อที่ 2 แทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 3 แทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งไม่ได้
ช้อนส้อม	ช้อน (น.) + ส้อม (น.) = ช้อนส้อม (น.)	ช้อนมีดส้อม	ช้อนและส้อม ช้อนหรือส้อม	ส้อมช้อน
มือเท้า	มือ (น.) + เท้า (น.) = มือเท้า (น.)	มือปากเท้า	มือและเท้า มือหรือเท้า	*เท้ามือ

ตารางที่ 4 แสดงตัวอย่างของคำที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียม เช่น *ช้อนส้อม* และ *มือเท้า* พบว่าผ่านเกณฑ์ 1) ที่กล่าวว่าคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ *ช้อน* และ *ส้อม, มือ* และ *เท้า* ต่างเป็นคำนาม เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว *ช้อนส้อม, มือเท้า* ยังคงเป็นคำนามเหมือนกับองค์ประกอบ อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 คำมีคุณสมบัติของการยึดเกาะในระดับต่ำสังเกตได้จากการไม่ผ่านเกณฑ์ 2) เพราะเพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหา (content words) ระหว่างองค์ประกอบได้ ในตัวอย่าง (16) *ช้อนส้อม* เมื่อแทรกคำนาม *มีด* ระหว่างองค์ประกอบยังคงปรากฏภาพของช้อนและส้อมอยู่ แต่มีมีดเพิ่มเข้ามาในมโนภาพ โดยที่ความหมายของช้อนส้อมไม่ได้

เปลี่ยนแปลงไป สำหรับตัวอย่าง (17) *มือเท้า* เมื่อแทรกคำนาม *ปาก* ระหว่างองค์ประกอบก็ไม่ทำให้ความหมายของมือเท้าเปลี่ยนไป แต่เพิ่มมโนทัศน์เกี่ยวกับปากเข้าไปมีส่วนร่วมกับมือและเท้า

(16) ...จากนั้นก็เดินไปเลือกชุด *ช้อนส้อม* สวย ๆ ฝากแม่ของเขา
...จากนั้นก็เดินไปเลือกชุด *ช้อนมีดส้อม* สวย ๆ ฝากแม่ของเขา

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(17) โรค *มือปากเท้า* เปื่อยที่คิดว่าเป็นโรคธรรมดา ๆ ทำไมตอนนี้ฟังดูน่ากลัวจัง

(จากเวปไซต์ bamrungrad.com)

จากตัวอย่าง (16-17) เมื่อแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบต้นและองค์ประกอบท้ายของแต่ละคำไม่ได้ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไปจากเดิม แต่เป็นการเพิ่มคำใหม่เข้ามาอีก 1 คำ ในมโนภาพของผู้พูดและผู้ฟังจึงเกิดภาพใหม่ขึ้นมา จากเดิมที่มีผู้บอกภาษาเลือกซื้อ*ช้อนส้อม* กลายเป็นเลือกซื้อมีดเพิ่มเข้ามาในมโนภาพ โดยความหมายของช้อนส้อมไม่ได้สูญไป เช่นเดียวกันกับ *มือเท้า* ที่มีอวัยวะปากเพิ่มเข้ามาในมโนภาพของโรคที่เกิดขึ้นกับมือและเท้าด้วย ซึ่งไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำดังกล่าว นอกจากนั้นทั้ง 2 คำยังไม่ผ่านเกณฑ์ 3) เพราะเพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบได้ จะเห็นได้ว่า *ช้อนส้อม, มือเท้า* หมายถึง ช้อนกับส้อม, มือกับเท้า เสมือน 2 คำ เมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบความหมายของ *ช้อนส้อม, มือเท้า* ยังคงเดิม นั่นคือ ช้อนและส้อมอย่างละ 1 ใบ, มือและเท้าที่เป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย ก่อเกิดเป็น 2 คำเช่นเดียวกัน สุดท้าย *ช้อนส้อม* ไม่ผ่านเกณฑ์ 4) เนื่องจากสลับตำแหน่งได้ ดังจะเห็นได้จาก *ช้อนส้อม* หากสลับตำแหน่งเป็น *ส้อมช้อน* ไม่ได้ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป สำหรับคำว่า *มือเท้า* ไม่พบการใช้ *เท้ามือ อยู่ในบริบทประโยคในภาษาไทย

ดังนั้น จากการทดสอบดังกล่าว ผู้วิจัยรวบรวมคำนามประสมแบบเท่าเทียมได้ทั้งหมดจำนวน 56 คำ ได้แก่

กลิ่นอาย	จิตใจ	ลู่ทาง	ซากศพ	หนทาง
เหตุการณ์	เสี้ยนหนาม	ขวากหนาม	ร่องรอย	ต้นตอ

เยื่อใย	เส้นสาย	หุบเหว	ช่องทาง	เจ้านาย
ถ้อยคำ	เนื้อตัว	บาดแผล	แบบอย่าง	หมู่เหล่า
เพื่อนเกลอ	ป่าดง	ภูเขา	แบบแผน	เรี่ยวแรง
ฤทธิ์เดช	หยูกยา	ลวดลาย	ค่ำคืน	ริ้วรอย
ขั้นตอน	โครงร่าง	ครั้งคราว	หมวดหมู่	แมกไม้
ตัวตน	โคลนตม	ต้นเค้า	เส้นทาง	เหงื่อไคล
ผีสาง	หลุมบ่อ	เยี่ยงอย่าง	บ้านเรือน	ถ้วยชาม
มีดพร้า	ไร่นา	ห้างร้าน	ถิ่นฐาน	เขตแดน
ร่างกาย	ข้าทาส	กฎเกณฑ์	เครือญาติ	พรรคพวก
เวทมนตร์				

นอกจากรายการคำนามที่พบว่าเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมแล้ว ยังพบรายการคำกริยาและคำคุณศัพท์ที่เข้าข่ายคุณสมบัติหลักของคำประสมแบบเท่าเทียม จึงนำมาวิเคราะห์ตามแบบตารางที่ 1 ในหัวข้อถัดไป

3.2.2 คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม (กริยา+กริยา)

ผู้วิจัยนำรายการคำกริยาที่เข้าข่ายเกณฑ์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียมข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อได้หรือไม่ ตัวอย่างผลการทดสอบเป็นไปตามตารางนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 5 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบสมาชิกต้นแบบของคำกริยาประสมแบบเท่าเทียม

รายการคำ	เกณฑ์ข้อที่ 1 แสดงประเภทคำไวยากรณ์เดียวกัน	เกณฑ์ข้อที่ 2 แทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 3 แทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งไม่ได้
ขว้างปา	ขว้าง (ก.) + ปา (ก.) = ขว้างปา (ก.)	*ขว้าง<u>เขวี้ยง</u>ปา	*ขว้าง<u>และ</u>ปา *ขว้าง<u>หรือ</u>ปา	*ปาขว้าง
ถากถาง	ถาก (ก.) + ถาง (ก.) = ถากถาง (ก.)	*ถาก<u>เฉือน</u>ถาง	*ถาก<u>และ</u>ถาง *ถาก<u>หรือ</u>ถาง	*ถางถาก

ตารางที่ 5 แสดงตัวอย่างคำกริยาประสมแบบเท่าเทียมที่ผ่านเกณฑ์ครบทุกข้อ เช่น *ขว้างปา* และ *ถากถาง* พบว่า ผ่านเกณฑ์ 1) คือ คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ องค์ประกอบต้น *ขว้าง ถาก* และองค์ประกอบท้าย *ปา ถาง* ต่างเป็นคำกริยา เมื่อนำองค์ประกอบต้นและองค์ประกอบท้ายมารวมเข้าด้วยกันแล้วทั้ง *ขว้างปา* และ *ถากถาง* ยังคงเป็นคำกริยาเหมือนกับองค์ประกอบของแต่ละคำ ทั้งนี้ยังมีคุณสมบัติของการยึดเกาะอยู่ในระดับสูงสังเกตได้จากการผ่านเกณฑ์ 2) คือ เพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ ในตัวอย่าง *ขว้างปา* เมื่อแทรกคำกริยา *เขวี้ยง, ถากถาง* แทรกคำกริยา *เฉือน* ระหว่างองค์ประกอบจะทำให้ผิดรูปความหมาย จึงแทรกคำเนื้อหาใด ๆ ลงไปไม่ได้ในคำประสมแบบเท่าเทียม นอกจากนั้นยังผ่านเกณฑ์ 3) คือ เพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ จะเห็นได้ว่าเมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบความหมายของ *ขว้างปา* จะเปลี่ยนไปจาก *ขว้างปา* ที่หมายถึง ขว้างหรือเขวี้ยงสิ่งของจำนวนมากออกไปด้วยอารมณ์ กลับกลายความหมายเป็นชัดสิ่งของที่อยู่ในมือออกไป ส่วนคำว่า *ถากถาง* เมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ หรือ* ระหว่างองค์ประกอบความหมายของ *ถากถาง* จะเปลี่ยนจาก เจตนาว่าให้เจ็บหรือประชดประชัน กลายเป็นฟันหรือดายให้เตียน ซึ่งไม่พบบริบทการใช้ *ขว้างและปา, *ขว้างหรือปา, *ถากและถาง, *ถากหรือถาง ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯด้วย ดังนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมจะแทรกคำไวยากรณ์ไม่ได้ ท้ายที่สุดยังผ่านเกณฑ์ 4) คือ สลับตำแหน่งไม่ได้ เนื่องจากไม่พบการใช้ *ปาขว้าง หรือ *ถางถาก ในบริบทใดและไม่ก่อให้เกิดความหมายใด จึงสลับตำแหน่งไม่ได้

(18) กลุ่มวัยรุ่นผู้เดินขบวนต่อต้านรัฐบาลราว 30 คน *ขว้างปา* ก้อนหินเข้าใส่รถตำรวจซึ่งจอดอยู่ข้างถนน

(19) เขาคอยพูดจา *ถากถาง* เหน็บแนมโป๊ปซึ่งไม่ชอบเลโอนาร์โดอยู่แล้วเลยยิ่งพาลไม่ชอบเลโอนาร์โดมากขึ้นไปอีก

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ในทางตรงกันข้ามยังมีกลุ่มคำหรือวลีที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาประกอบกันแต่ไม่ถือว่าเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม เนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ครบทุกข้อ ดังแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำกริยาที่ไม่นับเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม

รายการคำ	เกณฑ์ข้อที่ 1 แสดงประเภทคำไวยากรณ์เดียวกัน	เกณฑ์ข้อที่ 2 แทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 3 แทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งไม่ได้
แลดู	แล (ก.) + ดู (ก.) = แลดู (ก.)	แล<u>มอง</u>ดู	*แล<u>และ</u>ดู *แล<u>หรือ</u>ดู	ดูแล
เกี่ยวข้อง	เกี่ยว (ก.) + ข้อง (ก.) = เกี่ยวข้อง (ก.)	*เกี่ยว<u>แขวน</u>ข้อง	*เกี่ยว<u>และ</u>ข้อง *เกี่ยว<u>หรือ</u>ข้อง	ข้องเกี่ยว

ตารางที่ 6 แสดงตัวอย่างคำที่ไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียม อาทิ *แลดู* พบว่าผ่านเกณฑ์ 1) คือ คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ ทั้งคำว่า *แล* และ *ดู* ต่างเป็นคำกริยา เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว *แลดู* ยังคงเป็นคำกริยาดังคำองค์ประกอบ แต่ทว่า คำว่า *แลดู* ไม่มีคุณสมบัติของการยึดเกาะในระดับสูง สังเกตได้จาก ไม่ผ่านเกณฑ์ 2) เพราะเพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบได้ ในตัวอย่าง *แลดู* เมื่อแทรกคำกริยา *มอง* ระหว่างองค์ประกอบยังคงปรากฏภาพความหมายของอาการใช้สายตาดูบางสิ่งบางอย่าง โดยที่ความหมายของ *แลดู* ไม่ได้เปลี่ยนแปลงไป ถึงแม้จะผ่านเกณฑ์ 3) ที่กล่าวว่าเพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ แต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ 4) เนื่องจากสลับตำแหน่งได้แล้วทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ดังนี้ *แลดู* หมายถึง ทอดตาดูเพื่อให้รู้ให้เห็น ในขณะที่ *ดูแล* หมายถึง เอาใจใส่ ปกปักรักษา

(20) คนที่ชอบศิลปะแกะสลัก ก็มัวยงโย่งยงหยกชะแง้ *แลดู* ตาแป๊ะแก่ ๆ นั่งรองน้ำไหลจากรูกระบอกไม้ไผ่

(21) แม่ยุ่งกับธุรกิจไม่มีเวลา *ดูแล* ลูก พ่อไม่รับผิดชอบเอาแต่เที่ยวเตร่ ดื่มสุรา

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

อีกตัวอย่าง คือ *เกี่ยวข้อง* พบว่าผ่านเกณฑ์ 1) คือ คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ ทั้งคำว่า *เกี่ยว* และ *ข้อง* ต่างเป็นคำกริยา เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว *เกี่ยวข้อง* ยังคงเป็นคำกริยาดังคำองค์ประกอบ ถึงแม้จะผ่านเกณฑ์ 2) และ 3) ว่าด้วยการเพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาและคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ แต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ 4) เนื่องจากสลับตำแหน่งได้ แล้วทำให้ความหมายแปรเปลี่ยนตามไปด้วยดังนี้ *เกี่ยวข้อง* หมายถึง สัมพันธ์หรือสอดคล้องกัน มักใช้ในบริบทที่เกี่ยวกับประเด็นเรื่องราวหรือที่เกี่ยวกับสิ่งไม่มีชีวิตต่าง ๆ ในขณะที่ *ข้องเกี่ยว* หมายถึง มีส่วนพัวพันมักใช้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งหนึ่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(22) ดวงอาทิตย์จะยังไม่เข้าไปสู่กลุ่มดาวที่มีชื่อ *เกี่ยวข้อง* กับเดือนนั้น ๆ

(23) เขาสงสัยว่าทำไมนิรนาถึงไม่รู้สึกดีใจเลยที่สิริอรจะไม่มา *ข้องเกี่ยว* กับเขาและเธออีก

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ถึงแม้ว่าตัวอย่างในตารางที่ 6 คำว่า *แลดู* และ *เกี่ยวข้อง* จะผ่านเกณฑ์ข้อที่ 1 ว่าด้วยคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ แต่ทั้ง 2 คำยังขาดคุณสมบัติการยึดเกาะ กล่าวคือ *แลดู* แทรกคำเนื้อหาได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ยิ่งไปกว่านั้นทั้ง 2 คำสลับตำแหน่งได้แล้วทำให้ความหมายเปลี่ยนไป แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคำเหล่านี้ไม่ใช่คำประสมแบบเท่าเทียม ดังนั้น คำกริยาประสมแบบเท่าเทียมที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวนทั้งสิ้น 232 คำ ดังต่อไปนี้

ต้านทาน	อ้อนวอน	กักกัน	แอบแฝง	ผลักดัน
ซ่อนเร้น	แย่งชิง	เบียดเสียด	เปรียบเทียบ	คัดเลือก
รวบรวม	แทรกแซง	ซาบซ่าน	ซอกซอน	ค้าขาย
รื้อฟื้น	บิดพลิ้ว	ซัดทอด	บั่นทอน	บุกรุก
กลุ้มรุม	ถากถาง	หลอกหลอน	เปิดเผย	เมียงมอง
ท้วงติง	ชักลาก	กีดกั้น	เงียบเชียบ	ห้ามปราม
เยี่ยมเยียน	ขุดคุ้ย	ตกหล่น	รอคอย	ขว้างปา
เล็ดลอด	หมุนเวียน	ยกเลิก	เพิ่มเติม	ห้อมล้อม
นอบน้อม	หลุดลุ่ย	อบรม	หลีกหนี	เงื้อง่า

ปุปะ	หึงหวง	โหยไห้	ดิ้นรน	ตัดขาด
กอดรัด	เคียดแค้น	ฝ่าฝืน	เผยแผ่	ทับถม
คลุกเคล้า	ขีดเขียน	ไถ่ถอน	ปรนเปรอ	โอบอุ้ม
ห้อยโหน	กีดกัน	พาดพิง	ติดขัด	กลับกลาย
เสื่อมเสีย	เสียดแทรก	ปลดปล่อย	เกาะกุม	เทิดทูน
ชดใช้	โฉบเฉี่ยว	ยื้อยุด	ลักลอบ	ชอนไช
คุ้ยเขี่ย	ซุกซ่อน	หอบหิ้ว	วิงเวียน	มอมเมา
เปลี่ยนแปลง	ถดถอย	คลี่คลาย	เพิ่มพูน	ถาโถม
แปดเปื้อน	ลอกเลียน	พลิกแพลง	หันเห	หลบหลีก
ทอดทิ้ง	ครั่นคร้าม	จู่โจม	โอบล้อม	เร่งเร้า
เชิดชู	ฉกชิง	ล่วงเลย	บิดเบือน	หดหู่
ขัดขืน	ฉกฉวย	ตบตี	ยักย้าย	บากบั่น
ร่วงโรย	เหือดหาย	มืนเมา	กอบโกย	ยื้อแย่ง
ปรับปรุง	ปกปิด	หลีกเลี่ยง	ซึมซาบ	ข่มขู่
ริเริ่ม	สืบเสาะ	ทดแทน	คุ้นเคย	ลูบไล้
สวมใส่	ถูไถ	ตักตวง	ล่วงล้ำ	เพลี่ยงพล้ำ
ทักท้วง	ยั่วเย้า	มุ่งหมาย	ลบล้าง	ถกเถียง
ปลดเปลื้อง	ดุด่า	เยาะเย้ย	เกลี้ยกล่อม	รวบรัด
เลือกสรร	แวดล้อม	เสาะหา	อดกลั้น	ละทิ้ง
หวาดกลัว	สึกหรอ	ล้มตาย	ละเว้น	หวาดเสียว
สึกกร่อน	สอดแนม	โอบกอด	แลเห็น	ลุกไหม้
สืบค้น	ลูบคลำ	แลกเปลี่ยน	สับเปลี่ยน	อุ้มชู
สูดดม	เกลียดชัง	ก่อตั้ง	ขัดถู	ขับกล่อม
เคยชิน	คัดลอก	เฉี่ยนตี	ฉุดคร่า	ชกต่อย
ซักถาม	ตัดสิน	โต้แย้ง	เหนี่ยวรั้ง	แบ่งปัน
แผ้วถาง	พบปะ	พลัดพราก	ฟุ้งซ่าน	ยึดถือ
เกี่ยวเนื่อง	แก้ไข	ขบกัด	ขัดเกลา	ค้นหา
เคลื่อนย้าย	เจ็บปวด	ฉีกขาด	ชี้แจง	แตกแยก
โต้เถียง	บีบคั้น	ปิดบัง	ผ่อนคลาย	แผ่ซ่าน
พบเห็น	พลัดตก	มองดู	ยึดครอง	รุกล้ำ
กีดขวาง	กราบไหว้	ข่มเหง	เชื่อฟัง	เพิ่มขึ้น

ชี้แนะ	ติดค้าง	ทุบตี	บีบนวด	ป้องกัน
ผูกมัด	พลิกฟื้น	ยืดเหนี่ยว	หยิบฉวย	หมายปอง
พูดจา	ฝึกซ้อม	ผลัดเปลี่ยน	ปลูกสร้าง	หยุดพัก
นำพา	ดัดแปลง	ใช้สอย	จับกุม	ลากจูง
ค้ำจุน	เข็ดหลาบ	ขับร้อง	ก่อสร้าง	คุ้มกัน
เจือปน	ชักจูง	เชื่อมโยง	ได้รับ	ตัดรอน
เบื่อหน่าย	ปกคลุม			

3.2.3 คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม (คุณศัพท์+คุณศัพท์)

ผู้วิจัยนำรายการคำคุณศัพท์ที่เข้าข่ายเกณฑ์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียมข้อที่ 1 มาวิเคราะห์ว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อได้หรือไม่ ตัวอย่างผลการทดสอบแสดงให้เห็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบสมาชิกต้นแบบของคำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม

รายการคำ	เกณฑ์ข้อที่ 1 แสดงประเภทคำไวยากรณ์เดียวกัน	เกณฑ์ข้อที่ 2 แทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 3 แทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งไม่ได้
เล็กน้อย	เล็ก (ค.) + น้อย (ค.) = เล็กน้อย (ค.)	*เล็กจิ๋วน้อย	*เล็กและน้อย *เล็กหรือน้อย	*น้อยเล็ก
ใหญ่หลวง	ใหญ่ (ค.)+หลวง (ค.) = ใหญ่หลวง (ค.)	*ใหญ่โตหลวง	*ใหญ่และหลวง *ใหญ่หรือหลวง	*หลวงใหญ่

ตารางที่ 7 แสดงตัวอย่างคำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียมที่ผ่านเกณฑ์ครบทุกข้อ เช่น *เล็กน้อย* และ *ใหญ่หลวง* พบว่า ผ่านเกณฑ์ 1) คือ คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ องค์ประกอบต้น *เล็ก ใหญ่* และองค์ประกอบท้าย *น้อย หลวง* ต่างเป็นคำคุณศัพท์ เมื่อนำองค์ประกอบต้นและองค์ประกอบท้ายมารวมเข้าด้วยกันแล้วทั้ง *เล็กน้อย* และ *ใหญ่หลวง* ยังคงเป็นคำคุณศัพท์เหมือนกับองค์ประกอบของแต่ละคำ ทั้งนี้ยังมีคุณสมบัติของการยึดเกาะอยู่ในระดับสูงสังเกตได้จากการผ่านเกณฑ์ 2) เพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ ในตัวอย่าง *เล็กน้อย* แทรกคำคุณศัพท์ *จิ๋ว, ใหญ่หลวง* แทรกคำคุณศัพท์ *โต* ระหว่างองค์ประกอบจะทำให้ผิดรูปความหมาย จึงไม่สามารถแทรกคำเนื้อหาใดลงไปได้ในคำประสมแบบเท่าเทียม นอกจากนั้นยังผ่านเกณฑ์ 3) คือ เพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ เนื่องจาก *เล็ก น้อย* มักเกิดคู่กันเสมอ แปลว่า นิดหน่อย เช่น เสียหายเล็กน้อย หรือ ไม่สำคัญ เช่น เรื่องเล็กน้อย และ *ใหญ่ หลวง* ก็ปรากฏร่วมกันตลอด แปลว่า รุนแรงหรือหนัก ไม่พบการใช้คำเหล่านี้โดยมีคำไวยากรณ์แทรกกลาง สุดท้ายทั้ง 2 คำยังผ่านเกณฑ์ 4) ที่กล่าวว่าสลับตำแหน่งไม่ได้ เนื่องจากไม่พบการใช้ *น้อยเล็ก หรือ *หลวงใหญ่ ในบริบทใดและไม่ก่อให้เกิดความหมายใด จึงสลับตำแหน่งไม่ได้

(24) ความแตกต่างทางด้านดนตรีแม้เพียง *เล็กน้อย* ก็จะช่วยให้คุณตัดสินใจเลือกเครื่องดนตรีได้อย่างไม่ผิดพลาด

(25) ขวัญเอ๋ย เธอกำลังเข้าใจผิดอย่าง *ใหญ่หลวง* ทีเดียว เงินจำนวนนั้นอาจซื้อฉันได้เมื่อก่อนแต่ใครเขาจะยอมให้

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

อย่างไรก็ตาม คำคุณศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาประกอบกันจำนวนมากไม่ถือว่าเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม เนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ครบทุกข้อ ดังแสดงให้เห็นในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงตัวอย่างผลการทดสอบรายการคำคุณศัพท์ที่ไม่นับเป็นคำประสมแบบเท่าเทียม

รายการคำ	เกณฑ์ข้อที่ 1 แสดงประเภทคำไวยากรณ์เดียวกัน	เกณฑ์ข้อที่ 2 แทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 3 แทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้	เกณฑ์ข้อที่ 4 สลับตำแหน่งไม่ได้
เหี่ยวแห้ง	เหี่ยว (ค.) + แห้ง (ค.) = เหี่ยวแห้ง (ค.)	*เหี่ยวเฉาแห้ง	เหี่ยวและแห้ง	แห้งเหี่ยว
เหลวแหลก	เหลว (ค.) + แหลก (ค.) = เหลวแหลก (ค.)	*เหลวเละแหลก	*เหลวและแหลก *เหลวหรือแหลก	แหลกเหลว

ตารางที่ 8 แสดงตัวอย่างคำคุณศัพท์ที่ไม่ผ่านเกณฑ์คุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียม อาทิ *เหี่ยวแห้ง* พบว่าผ่านเกณฑ์ 1) คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ ทั้งคำว่า *เหี่ยว* และ *แห้ง* ต่างเป็นคำคุณศัพท์ เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว *เหี่ยวแห้ง* ยังคงเป็นคำคุณศัพท์เฉกเช่นเดียวกัน ถึงแม้จะผ่านเกณฑ์ 2) เพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาไม่ได้ แต่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ 3) ว่าด้วยการเพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ จะเห็นได้ว่า *เหี่ยวแห้ง* หมายถึง เหี่ยวแล้วค่อย ๆ แห้งไป เมื่อแทรกคำไวยากรณ์ *และ* ระหว่างองค์ประกอบความหมายของ *เหี่ยวและแห้ง* ไม่ถูกแปรเปลี่ยนไป ยังคงภาพความหมายเดิมของลักษณะที่เหี่ยวและแห้งของสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้ ไม่ผ่านเกณฑ์ 4) เนื่องจากสลับตำแหน่งได้ ทำให้ผิดรูปความหมายดังนี้ *เหี่ยวแห้ง* หมายถึง เหี่ยวแล้วค่อย ๆ แห้งไป ในขณะที่ *แห้งเหี่ยว* หมายถึง ไม่สดชื่น (ความหมายเชิงนามธรรม)

(26) ดอกไม้ในแจกัน *เหี่ยวแห้ง* มาหลายวันเพราะไม่มีใครใส่ใจ

(27) ลุงดีใจที่ได้ปริญญาแต่ก็เปล่าเปลี่ยว *แห้งเหี่ยว* ที่ต้องทำอะไรคนเดียว ไม่มีใครมาชื่นใจกับลุง

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

อีกตัวอย่าง คือ *เหลวแหลก* พบว่าผ่านเกณฑ์ 1) คำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ กล่าวคือ ทั้งคำว่า *เหลว* และ *แหลก* ต่างเป็นคำคุณศัพท์ เมื่อนำมาประกอบเข้าด้วยกันแล้ว *เหลวแหลก* ยังคงเป็นคำคุณศัพท์เหมือนกับองค์ประกอบ ถึงแม้จะผ่านเกณฑ์ 2) และ 3) ว่าด้วยการเพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาและคำไวยากรณ์ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ คำว่า *เหลวแหลก* ยังคงไม่ผ่านเกณฑ์ 4) เนื่องจากสลับตำแหน่งได้แล้วทำให้ความหมายแปรเปลี่ยนตามไปด้วย ดังนี้ เหลวแหลก หมายถึง ไม่เป็นชิ้นเป็นอัน ใช้บรรยายบุคคลในความหมายนามธรรมเชิงลบ ในขณะที่ *แหลกเหลว* หมายถึง ป่นปี้ ไม่มีชิ้นดี

(28) ตอนนั้นจิรพัสไปเรียนที่นั่น มันทำตัว *เหลวแหลก* คบเพื่อนเลว มั่วผู้หญิงไปทั่ว

(29) จากการตรวจพบว่าแขนขวาถูกรถบรรทุกดินทับจน *แหลกเหลว*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ถึงแม้ว่าตัวอย่างในตารางที่ 8 คำว่า *เหี่ยวแห้ง* และ *เหลวแหลก* ผ่านเกณฑ์ข้อที่ 1 ว่าด้วยคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบและเกณฑ์ข้อที่ 2 ว่าด้วยการไม่เพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหาระหว่างองค์ประกอบ แต่เนื่องจากขาดคุณสมบัติการยึดเกาะ สามารถแทรกคำไวยากรณ์ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในคำว่า *เหี่ยวแห้ง* ยิ่งไปกว่านั้นทั้ง 2 คำสลับตำแหน่งได้แล้วทำให้ผิดรูปความหมาย แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าคำเหล่านี้ไม่ใช่คำประสมแบบเท่าเทียม ดังนั้น คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียมที่ผ่านเกณฑ์มีจำนวนทั้งสิ้น 90 คำ ดังต่อไปนี้

แน่ชัด	ฟกช้ำ	โหดร้าย	โดดเดี่ยว	ครำครึ
ใหม่เอี่ยม	ใหญ่หลวง	เหมาะสม	เล็กน้อย	อ้วนพี
แข็งกร้าว	ดุร้าย	ดื้อรั้น	ผ่องใส	ยิ่งนัก
รีบด่วน	ถ่องแท้	ทัดเทียม	เชื่องช้า	บี้แบน
ซึมเซา	ซีดเซียว	ปราดเปรียว	รีบรุด	ผ่องแผ้ว
พรั่งพรู	เด็ดเดี่ยว	เจื้อยแจ้ว	อวบอั๋น	พร้อมเพรียง
แช่มชื้น	แน่แท้	เรื่อยเจื้อย	เอิกเกริก	เก้อเขิน
โหวงเหวง	เยอะแยะ	ชั่วช้า	เอื่อยเฉื่อย	แจ่มแจ้ง
ปรูดปราด	ว่างเปล่า	ฝ้าฟาง	วาบหวาม	ล่าช้า

โล่งโถง	จืดชืด	เหยเก	แห้งแล้ง	ลิบลิ่ว
นุ่มนิ่ม	ปึงปัง	ลิบลับ	ปุ๊บปั๊บ	โผงผาง
เที่ยงตรง	อ่อนแอ	เกรียวกราว	โย้เย้	บู้บี้
อ้วนท้วน	เป๋อเหลอ	ง่ายดาย	แข็งแกร่ง	ลึกซึ้ง
แคระแกร็น	เหวอะหวะ	ราบเรียบ	ผิดเพี้ยน	หลายแหล่
ลุ่มลึก	บ้าบอ	คิกคัก	ซีดเผือด	เหี่ยวเฉา
แหลมคม	แปลบปลาบ	จวนเจียน	พร่างพราย	เหนียวหนืด
เลวทราม	ชั่วร้าย	เด่นชัด	ใหญ่โต	ดีงาม
สวยงาม	ซูบผอม	อ่อนนุ่ม	เงียบขรึม	เร็วไว

สรุป

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำนามประสมแบบเท่าเทียมที่พบมี 4 ประการ ได้แก่

1. เกิดจากหน่วยคำอิสระที่มีความหมายใกล้เคียงกันจำนวน 2 คำประกอบกันขึ้นมาแล้วยังคงมีประเภททางวากยสัมพันธ์เหมือนกับคำที่เป็นองค์ประกอบ
2. เพิ่มหรือแทรกคำเนื้อหา (content words) ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ เช่น *ขวาก *เสี้ยน* หนาม , *ขวาก *รัก* หนาม เป็นต้น
3. เพิ่มหรือแทรกคำไวยากรณ์ (functional words) ระหว่างองค์ประกอบไม่ได้ เช่น *ขวาก *และ* หนาม , *ขวาก *หรือ* หนาม เป็นต้น
4. สลับตำแหน่งขององค์ประกอบไม่ได้ เช่น ขวากหนาม ไม่สามารถสลับเป็น *หนามขวาก ได้

คุณสมบัติข้อแรกเป็นคุณสมบัติหลักของการสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมในงานวิจัยเชิงแบบลักษณ์ภาษา เนื่องจากแทบทุกภาษามีลักษณะการประกอบคำตามคุณสมบัติข้อนี้ เป็นหลักการพื้นฐานที่กำหนดไว้ตรงกัน ในขณะที่รายละเอียดปลีกย่อย เช่น คุณสมบัติการยึดเกาะ การปรากฏร่วมขององค์ประกอบนั้นจะมีลักษณะต่างกันไป ในส่วนของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยมีโครงสร้างที่เป็นเอกภาพหรือมีลักษณะเฉพาะ โดยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้งสองจะมีคุณสมบัติของการยึดเกาะในระดับสูง กล่าวคือ องค์ประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมนั้นมีข้อจำกัดการปรากฏร่วมในระดับที่สูง เช่น ขวากต้องปรากฏร่วมกับหนามเสมอ ไม่พบการใช้ *ขวากเสี้ยน แม้ว่าทั้ง 2 คำจะมีความหมายคล้ายคลึงกันก็ตาม คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยจึงมีแนวโน้มที่จะกลายเป็น 1 หน่วยคำ เห็นได้จาก คุณสมบัติข้อที่ 2-4 ว่าด้วยการแทรกคำใด ๆ

ระหว่างคำประสมแบบเท่าเทียมไม่ได้รวมถึงสลับตำแหน่งไม่ได้เพราะจะทำให้ความหมายผิดเพี้ยนไปจากเดิม ตามเกณฑ์คุณสมบัติข้างต้น สามารถจัดแบ่งองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียมได้ 3 รูปแบบ คือ นาม+นาม, กริยา+กริยา, และ คุณศัพท์+คุณศัพท์ คำกริยาประสมแบบเท่าเทียมมีจำนวนมากที่สุดถึง 232 คำ ในขณะที่คำนามประสมแบบเท่าเทียมมีจำนวนน้อยที่สุดเพียง 56 คำ

เมื่อนำแนวคิดเรื่องคุณสมบัติการเป็นหน่วยหลัก (headedness) มาประกอบการวิเคราะห์ พบว่าคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยไม่มีหน่วยหลักหรือหน่วยขยายที่ชัดเจน ทั้ง 2 คำที่มาประกอบกันล้วนมีความสำคัญเท่า ๆ กัน ตรงกับที่เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์ (Vongvipanond 1992) และ บรรจบ พันธุเมธา (บรรจบ พันธุเมธา 2545) ได้กล่าวไว้ในอดีต

นอกจากนั้น ผู้วิจัยมีข้อสันนิษฐานว่า กลวิธีการสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย มีรูปทางไวยากรณ์แรกเริ่มเป็นวลีหรือประโยคซึ่งจะมีความหมายตามรูปภาษาที่ปรากฏ แต่เมื่อรูปภาษานั้นถูกใช้บ่อย ๆ ในบริบทเดิมหรือบริบทเฉพาะที่มีความหมายประจำบริบท อาทิ บริบทเชิงอุปมาอุปไมย ทำให้ผู้ใช้ภาษาสามารถทำนายบริบทที่รูปภาษานั้นจะปรากฏร่วมได้ ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาจึงประจักษ์ความหมายจากรูปของวลีหรือประโยคนั้นลดลง เกิดการสูญข้อมูลหรือเนื้อหาของรูปภาษา (loss of informativeness) และมีการเปลี่ยนแปลงเป็นหน่วยคำในที่สุด ปรากฏการณ์นี้ปัจจัยหลักเกิดจากการถูกใช้ซ้ำจนเป็นแบบแผน (routinization) อ้างโดย อีวานซ์และกรีน (Evans and Green 2006) จะเห็นได้จาก ผู้บอกภาษาสามารถตอบได้ว่า *ขวากหนาม* คือ อุปสรรค เนื่องจากขวากหนามมักจะปรากฏในบริบทที่เป็นอุปมาอุปมัยถึงความยากลำบากต่อการเผชิญกับอุปสรรค สะท้อนให้เห็นว่ารูปภาษาได้ผสมผสานรวมเป็นหน่วยเดียวกันแล้วซึ่งควรได้รับการพิสูจน์ต่อไปในอนาคต เนื่องมาจากหน่วยย่อยในรูปภาษา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยคำหรือหน่วยเสียงในรูปภาษานั้น ๆ ไม่ถูกนำมาพิจารณาอีกต่อไป ดังนั้น รูปภาษาที่เป็นนามวลี กริยาวลีหรือประโยคจึงกลายเป็นคำศัพท์โดยปริยาย

บทที่ 4

คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียม

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะอภิปรายประเด็นทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย การนำเสนอเนื้อหาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในเชิงแบบลักษณ์ภาษา และ ส่วนที่ 2 แสดงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย

4.1 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในเชิงแบบลักษณ์ภาษา

ในงานวิจัยเชิงแบบลักษณ์ภาษา อาโคเดีย, กรันดี้, และ วอลชลี (Arcodia, Grandi et al. 2010) กล่าวว่า หน่วยสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมมีรูปแบบความสัมพันธ์ทางความหมายที่ต่างกัน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ คำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายจ่ากลุ่ม (hyperonymic coordinating compounds) และ คำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายระดับย่อย (hyponymic coordinating compounds) ดังที่ได้กล่าวในบทนำ hyperonymic coordinating compounds หมายถึง คำประสมแบบเท่าเทียมที่อ้างอิงความหมายในระดับที่สูงกว่าหรือความหมายจ่ากลุ่ม คำประสมประเภทนี้มักพบในภาษาแถบตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ภาษาธิเบต ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน ภาษาเกาหลี ภาษาพม่า ภาษาเขมร เป็นต้น ตัวอย่างคำนามประสมแบบเท่าเทียมตามโครงสร้าง $[N\ N]_N$ มีดังนี้

(1) ภาษาเวียดนาม

ก. $[bàn]_N$ $[ghế]_N$ > $[bàn\ ghế]_N$

'table' + 'chair' > 'furniture'

ภาษาเขมร

ข. $[tok]_N$ $[tuu]_N$ > $[tok\ tuu]_N$

'table' + 'closet' > 'furniture'

(Arcodia, Grandi et al. 2010)

ภาษาจีน

ค. $[d\bar{a}o]_N$ $[qi\bar{a}ng]_N$ > $[d\bar{a}o\text{-}qi\bar{a}ng]_N$

'sword' + 'spear' > 'weapons'

(Arcodia, Grandi et al. 2010)

จากตัวอย่าง (1) พบว่าคำนามที่เป็นองค์ประกอบทั้ง 2 คำเป็นส่วนประกอบหนึ่งของคำนามประสมแบบเท่าเทียม เช่น ภาษาเวียดนาม *bàn ghế,* 'furniture' คำว่า เฟอร์นิเจอร์ เกิดจากการนำคำว่าโต๊ะและเก้าอี้มาประกอบกันแต่กลายความหมายเป็นเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งเป็นคำจ่ากลุ่ม (hypernym) ของโต๊ะและเก้าอี้ ดังนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมลักษณะนี้จะกำหนดความหมายแบบมโนทัศน์ที่อยู่เหนือกว่า (superordinate concept) ทั้งนี้ การจัดวางองค์ประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมแถบตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะไม่สามารถแทรกคำไวยากรณ์เข้าไปได้ ไม่สามารถสลับที่ได้ เพราะจะทำให้ผิดรูปความหมายและมักมีข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวแปรทางสังคมวัฒนธรรม วอลชลี (Wälchli 2005) กล่าวว่า การประกอบคำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายจ่ากลุ่ม จะมีความตรึงแน่นสูงมาก (tight coordination) และ ในทางอรรถศาสตร์ คำประสมแบบเท่าเทียมจะถูกประมวลผลเป็นแบบหนึ่งหน่วยความหมาย (conceptual units) เช่น ในภาษาจีน คำว่า *dāo-qiāng* 'sword+spear, weapons' จะเห็นได้ว่า คำว่า อาวุธ เกิดจากการนำคำว่าดาบและหอกมารวมกันแต่กลับมีความหมายอ้างถึงสิ่งเดียว (ในที่นี้ คือ อาวุธ) ที่มักเป็นคำจ่ากลุ่มหรือลักษณ์บางอย่างที่ทั้ง 2 องค์ประกอบมีร่วมกัน วอลชลียังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า ถึงแม้คำประสมแบบเท่าเทียมบางคำจะไม่ตรงกับลักษณะแบบมโนทัศน์ที่อยู่เหนือกว่าในแง่ความสัมพันธ์ทางความหมายของคำกับองค์ประกอบ แต่ก็ไม่ใช่มโนทัศน์ที่อยู่ต่ำกว่าอย่างแน่นอน

ในทางตรงกันข้าม hyponymic coordinating compounds หรือ คำประสมแบบเท่าเทียมที่อ้างอิงความหมายในระดับย่อย เรียกอีกอย่างว่า coordinate endocentric ตามที่ บิเซตโตและสกอไลซ์ (Bisetto and Scalise 2009) ได้นิยามไว้ คำประสมประเภทนี้มักจำกัดอยู่ในภาษาแถบตะวันตกและยุโรปกลางจึงถูกขนานนามว่าเป็นพื้นที่ภาษายุโรปมาตรฐาน (Standard Average European: SAE) ตัวอย่างคำนามประสมแบบเท่าเทียมตามโครงสร้าง $[N\ N]_N$ มีดังนี้

(2) ภาษาอังกฤษ

ก. $[singer]_N$ $[actor]_N$ > $[singer\ actor]_N$

ภาษาอิตาลี

ข. $[studente]_N$ $[lavoratore]_N$ > $[studente\ lavoratore]_N$

'student' + 'worker' > 'student worker'

ภาษาฝรั่งเศส

ค. $[chanteur]_N$ $[auteur]_N$ > $[chanteur\ auteur]_N$

'singer' + 'author' > 'singer author'

(Arcodia, Grandi et al. 2010)

จากตัวอย่าง (2) คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาบริเวณพื้นที่ภาษายุโรปมาตรฐานพบว่า คำนามที่เป็นองค์ประกอบทั้ง 2 คำเป็นคุณสมบัติหรือลักษณะที่มีอยู่ในบุคคลเดียว เช่น a *singer actor* คือ บุคคลที่เป็นทั้งนักร้องและนักแสดง ดังนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมในที่นี้จึงกำหนดความหมายแบบมโนทัศน์ที่อยู่ต่ำกว่า (subordinate concept) เป็นไปตามความหมายขององค์ประกอบ กล่าวคือ เป็นคำลูกกลุ่ม (hyponym) ขององค์ประกอบนั่นเอง ทั้งนี้ การจัดวางองค์ประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมแถบพื้นที่ภาษายุโรปมาตรฐาน สามารถแทรกคำไวยากรณ์เข้าไปได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ ดังนั้น องค์ประกอบภายในคำจึงอยู่อย่างอิสระและสามารถสลับที่ได้อย่างไม่มีนัยะสำคัญ ไม่มีผลกระทบต่อความหมาย ดังตัวอย่าง (2ข) คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาอิตาลี *studente lavoratore,* 'student worker' พบในบริบทการใช้ที่เกี่ยวกับการศึกษา ในขณะที่เมื่อสลับคำเป็น *lavoratore lavoratore,* 'worker student' จะปรากฏในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน อย่างไรก็ตามทั้ง 2 คำยังคงความหมายเหมือนกันคือบุคคลที่เป็นทั้งนักเรียนและคนทำงาน นอกจากนั้นวอลชลี (Wälchli 2005) อ้างว่า คำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายระดับย่อย เป็น

การประกอบคำที่มีความสัมพันธ์เท่าเทียมกันอย่างหลวม (loose coordination) และ ในทางอรรถศาสตร์ คำประสมแบบเท่าเทียมจะถูกประมวลผลแบบแยกหน่วย (separate units) เช่น ในภาษาสเปน คำว่า *lanza-espada* 'spear+sword, a spear with a blade' เห็นได้ว่า เมื่อนำคำว่าหอกและดาบรวมกัน หมายถึง หอกที่มีปลายเป็นดาบ เป็นการอ้างองค์ประกอบของทั้ง 2 ส่วนรวมกัน

4.2 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย

ในตอนนี้ ผู้วิจัยจะเสนอคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย โดยเปรียบเทียบกับคุณสมบัติในเชิงแบบลักษณ์ภาษา จากนั้น ผู้วิจัยจะแสดงคุณสมบัติในด้านการประกอบความหมาย ซึ่งคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยมีการประกอบความหมายแบบเชิงประกอบ (compositional) ในระดับต่างกันโดยวัดค่าระดับตามคำที่ปรากฏในบริบทต่าง ๆ จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯแล้วจึงเสนอผลการจัดประเภทคำประสมแบบเท่าเทียมตามระดับความหมายเชิงประกอบ (compositional meaning) พร้อมทั้งเสนอแนวทางการวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในเรื่องการขยายความหมายโดยกระบวนการนามนัย (metonymy) และอุปลักษณ์นามนัย (metaphtonymy)

จากการศึกษาคุณสมบัติของคำประสมแบบเท่าเทียมเชิงแบบลักษณ์ภาษาในหัวข้อที่ผ่านมา พบว่า หน่วยสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายจ่ากลุ่มและคำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายระดับย่อย เมื่อนำคุณสมบัติดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย พบว่า คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยส่วนใหญ่มีลักษณะตรงกับคุณสมบัติคำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายจ่ากลุ่ม กล่าวคือ เป็นคำประสมแบบเท่าเทียมที่แสดงความหมายในระดับที่สูงกว่าหรือความหมายจ่ากลุ่ม เนื่องมาจากคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยเกิดจากการนำหน่วยคำอิสระ 2 หน่วยคำที่มีความหมายคล้ายกันมาประกอบเข้าด้วยกันแล้วก่อให้เกิดความหมายได้ 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ เกิดความหมายที่คล้ายคลึงกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบ เช่น *ถ้วยชาม* ไม่ได้หมายถึงถ้วยและชามเท่านั้นแต่ความหมายถูกขยายออกไปโดยหมายรวมถึงภาชนะใส่อาหาร ซึ่งเป็นคำจ่ากลุ่มของถ้วยและชาม หรือ *ขว้างปา* ไม่ได้หมายถึงอาการขว้างหรือปาเท่านั้น แต่ความหมายถูกขยายออกไปว่าเป็นอาการขว้างหรือเขวี้ยงสิ่งของจำนวนมากออกไปด้วยอารมณ์ ซึ่งเป็นความหมายที่อยู่ในระดับสูงกว่าโดยที่มีขว้างและปาเป็นคำลูกกลุ่ม จะเห็นได้ว่า ลักษณะดังกล่าวของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยตรงกับคุณสมบัติของคำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายจ่ากลุ่มในเชิงแบบลักษณ์ภาษา

อีกลักษณะหนึ่งของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ คือ ความหมายของคำประสมไม่ได้เป็นผลรวมของความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบ เช่น *ใหญ่หลวง* ไม่ได้หมายถึงลักษณะที่ใหญ่หรือหลวง แต่ หมายถึงลักษณะที่รุนแรง หรือ *ขวากหนาม* หมายถึงอุปสรรค ไม่ใช่ขวากหรือหนาม การประกอบคำและความหมายลักษณะนี้ไม่ตรงกับคุณสมบัติเชิงแบบลักษณ์ภาษาทั้ง 2 แบบ เพราะมีการขยายความหมายข้ามขอบเขตจากลักษณะที่เป็นรูปธรรมไปยังลักษณะที่เป็นนามธรรม ผู้วิจัยเห็นควรนำไปเป็นประเด็นศึกษาต่อได้

อย่างไรก็ตามจากการรวบรวมและศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยตามแนวทางภาษาศาสตร์ พบว่า คำประสมแบบเท่าเทียมปรากฏความหมายเชิงประกอบ (compositional meaning) ในระดับมากน้อยต่างกัน ซึ่งจะกล่าวในหัวข้อย่อยถัดไป

4.2.1 การประกอบความ (Compositionality)

ปาร์ตี (Partee 2006) กล่าวว่า เนื่องจากผู้พูดภาษาสามารถรับรู้ความหมายของประโยคที่มีไม่จำกัดและเข้าใจประโยคที่ตนไม่เคยได้ยินมาก่อน แสดงว่าความสามารถทางการตีความหรือรับรู้ความหมายต้องมีวิธีการอยู่จำนวนหนึ่งที่ใช้ระบุความหมายของรูปประโยคที่มีอย่างหลากหลายได้ถูกต้อง ทฤษฎีอรรถศาสตร์รูปนัย (formal semantics) จึงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไวยากรณ์และอรรถศาสตร์ ว่าด้วยเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบ โดยนำหลักการของการประกอบ (Principle of Compositionality) มาปรับใช้ ซึ่งเป็นหลักการที่กำหนดว่า ความหมายของหนวยที่สมบูรณในภาษา จะประกอบขึ้นจากความหมายขององคประกอบในประโยคเท่านั้น ไม่มีความหมายอื่นนอกเหนือจากนี้เจือปน ดังนั้น การที่จะเขาใจความหมายของประโยคไดตองเขาใจความหมายของสวนประกอบของประโยค ไดแก่ คำและวิธีที่คำประกอบเขาดวยกัน นอกจากนั้น ปาจินและเวสเตอร์สตาล (Pagin and Westerståhl 2008) กล่าวในทิศทางเดียวกันว่า การประกอบความ คือ การที่ความหมายของรูปประโยคประกอบด้วยความหมายขององค์ประกอบรวมกัน เมื่อผู้วิจัยมองในทัศนะของความหมายเชิงประกอบ (compositional semantics) จึงได้ความว่า ความหมายเชิงประกอบ คือ ความหมายที่เกิดจากผลรวมขององค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ ในทางตรงกันข้ามความหมายแบบไม่เป็นเชิงประกอบ (non-compositional meaning) คือ ความหมายที่ไม่ได้เกิดจากผลรวมขององค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ ส่วนใหญ่มักมีความหมายไม่ตรงตามรูปภาษา ดังนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยจึงจัดอยู่ในรูปแบบความหมายเชิงประกอบที่มีระดับ (degree) ต่างกันขึ้นอยู่กับว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมแสดงความหมายซึ่งต่างจากผลรวมของ

ความหมายประจำคำซึ่งเป็นองค์ประกอบมากหรือน้อยเพียงใด ทั้งนี้เนื่องจากความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทยไม่ได้เกิดจากการรวมความหมายขององค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ แต่มีการขยายความหมายไปสู่คำจ่ากลุ่มหรือข้ามขอบเขตจากความหมายขององค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมไปสู่ความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมที่เป็นนามธรรม ต่างจากภาษาตะวันตกที่จัดอยู่ในรูปแบบความหมายเชิงประกอบ เนื่องจากความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาตะวันตกเกิดจากการรวมความหมายของแต่ละองค์ประกอบเข้าไว้ด้วยกัน เช่น *singer actor* หมายถึง คนที่เป็นทั้งนักร้องและนักแสดง ความหมายของคำประสมดังกล่าวเกิดขึ้นจากการรวมความหมายองค์ประกอบต้น *singer* ที่แปลว่า นักร้อง และองค์ประกอบท้าย *actor* แปลว่า นักแสดง เข้าไว้ด้วยกันแล้วความหมายไม่เปลี่ยนแปลงจากหน่วยคำที่เป็นองค์ประกอบ ในขณะที่ความหมายไม่เป็นเชิงประกอบนั้น ความหมายจะไม่สามารถคาดเดาได้จากความหมายประจำคำขององค์ประกอบเพราะความหมายประเภทนี้ไม่ได้เกิดจากการรวมความหมายขององค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ เช่น *pet peeve* หมายถึง เสียงบ่น จะเห็นได้ว่าความหมายของคำประสมแตกต่างออกไปจากความหมายประจำคำขององค์ประกอบต้น *pet* ที่แปลว่า สัตว์เลี้ยง และองค์ประกอบท้าย *peeve* ที่แปลว่า สิ่งที่น่าเบื่อ ทั้งนี้คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบในภาษาไทยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับความหมาย ได้แก่ สูง กลาง ต่ำ โดยมีวิธีการวิเคราะห์รายการคำประสมแบบเท่าเทียมตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำรายการคำทั้งหมดมาวิเคราะห์ความหมายโดยการสุ่มบริบทที่ปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ (TNC) จำนวน 10 ตัวอย่างประโยคต่อ 1 คำ
2. คำนวณความถี่ของอัตราการเกิดคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบว่าอยู่ในระดับใด ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้
   2.1 หากพบว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ละคำยังคงมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบในแต่ละตัวอย่างประโยคเกิน 5 ประโยคจากจำนวนทั้งสิ้น 10 ประโยค คำประสมคำนั้นจะถูกจัดเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมในความหมายเชิงประกอบระดับสูง
   2.2 หากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างประโยคพบว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ละคำ มีทั้งความหมายที่ใกล้เคียงกับคำที่เป็นองค์ประกอบและความหมายไม่ตรงกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบในอัตราส่วนเท่า ๆ กันอย่างละ 5 ประโยค จากจำนวนทั้งสิ้น 10 ประโยค คำประสมคำนั้นจะถูกจัดเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมในความหมายเชิง ประกอบระดับกลาง

2.3 หากพบว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ละคำมีความหมายไม่ตรงกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบเกิน 5 ประโยคจากจำนวนทั้งสิ้น 10 ประโยค คำประสมคำนั้นจะถูกจัดเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมในความหมายเชิงประกอบระดับต่ำหรืออีกนัยหนึ่งคือ ความหมายไม่เป็นเชิงประกอบ (non-compositional meaning) นั่นเอง

4.2.1.1 การวิเคราะห์คุณสมบัติการประกอบความของคำประสมแบบเท่าเทียม

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึงที่มาและวิธีการวิเคราะห์ระดับความหมายเชิงประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยตามวิธีการขั้นต้น โดยเรียงลำดับตั้งแต่ความหมายเชิงประกอบระดับสูงไปหาระดับต่ำ ผลปรากฏดังต่อไปนี้

<u>วิธีการตัดสินคำประสมแบบเท่าเทียมซึ่งแสดงความหมายเชิงประกอบระดับสูง</u>

ผู้วิจัยยกตัวอย่างวิธีการหาระดับความหมายเชิงประกอบของคำว่า *อ่อนนุ่ม* ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มความหมายเชิงประกอบระดับสูงเนื่องมาจากการวิเคราะห์ความหมายของ *อ่อนนุ่ม* ที่ปรากฏในบริบทต่าง ๆ จำนวน 10 ตัวอย่างประโยคซึ่งรวบรวมจากการสุ่มบนคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ แสดงตัวอย่างและผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

(3) *อ่อนนุ่ม*

อ่อน > ไม่กระด้าง เช่น ลิ้นอ่อน; นิ่ม เช่น เนื้ออ่อน; ดัดง่าย, เปลี่ยนแปลงง่าย

นุ่ม > อ่อนละมุน, อ่อนนิ่ม

3ก) รกเป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุกสำหรับทารกในขณะที่อยู่ในครรภ์มีลักษณะ *อ่อนนุ่ม* คล้ายฟองน้ำ *[+ เชิงประกอบ]*

3ข) นายพานิชเศรษฐีกำลังหลับอย่างแสนสุขบนที่นอนอันสูงและ *อ่อนนุ่ม* นั้น *[+ เชิงประกอบ]*

3ค) ในที่สุดปากของหญิงสาวเปิดในขณะที่ผิวเนื้อฉีกขาด เลือดทะลักออกมาบนผิวเนื้อ *อ่อนนุ่ม* ที่เกร็งตัวขึ้น *[+ เชิงประกอบ]*

3ง) ลวดนำเส้นเล็กทำจากวัสดุที่ยืดหยุ่น ส่วนหัวมนและ *อ่อนนุ่ม* ช่วยป้องกันการบาดหรือแทงทะลุหลอดเลือด *[+ เชิงประกอบ]*

3จ) ..รู้สึกเบิกบานเมื่อเท้าสัมผัสดินเละ ๆ ที่ *อ่อนนุ่ม* ฉันคิดว่า การเล่นกับดินอาจจะไม่เซ็กซี่เท่ากับการทำอาหาร *[+ เชิงประกอบ]*

3ฉ) ทองบริสุทธิ์ที่ *อ่อนนุ่ม* ยืดหยุ่นดี เหมาะแก่การทำทองรูปพรรณตามรูปแบบของช่างทองเมืองเพชร *[+ เชิงประกอบ]*

3ช) ก่อนโกนทุกครั้งต้องชโลมครีมที่เขาใช้โกนหนวด ตรงที่ที่จะโกนให้เป็นฟองจนทั่วเพื่อให้ผิวหนัง *อ่อนนุ่ม* และไม่ระคายเคืองผิวหนัง *[+ เชิงประกอบ]*

3ซ) กระเป๋าตัดเย็บด้วยมือ รองเท้าพื้นบางเฉียบทำด้วยหนัง *อ่อนนุ่ม* อย่างดี ใส่แล้วแทบจะเหาะได้ *[+ เชิงประกอบ]*

3ฌ) บางครั้งเรานั่งเรานอนบนที่นอนอัน *อ่อนนุ่ม* นั้นเราก็นอนไม่หลับถ้าจิตใจของเราเร่าร้อนด้วยกิเลส *[+ เชิงประกอบ]*

3ญ) ตัวนายแจ็คสันเองก็เช่นกัน คงต้องลดระดับการพูดและเนื้อหานโยบายให้ *อ่อนนุ่ม* ลงซึ่งขัดกับลักษณะการพูดแบบนักปลุกระดมอันเป็นท่วงทำนองของนักเทศน์ผิวดำ *[- เชิงประกอบ]*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากการวิเคราะห์ความหมายตามบริบทในตัวอย่าง พบว่าการใช้ *อ่อนนุ่ม* ในตัวอย่างที่ 3ก) - 3ฌ) ถูกนำไปขยายความหมายของคำที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ รก, ที่นอน, ลวด, ดิน, หนัง, ทองบริสุทธิ์ และผิวหนัง เพื่อสร้างมโนทัศน์และให้ความหมายว่าสิ่งเหล่านี้มีลักษณะนิ่ม ไม่แข็งกระด้าง ดังนั้น *อ่อนนุ่ม* ในที่นี้จึงมีความหมายคล้ายคลึงกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบต้น *อ่อน* และองค์ประกอบท้าย *นุ่ม* ตามการจำกัดความที่แสดงข้างต้น

ในขณะที่ตัวอย่าง 3ญ) คำว่า *อ่อนนุ่ม* ถูกแปรความหมายไปสู่นามธรรม เนื่องจากคำนี้ถูกนำไปใช้ขยายบริบทที่เป็นนามธรรม คือ การพูดและเนื้อหานโยบาย จากตัวอย่างประโยคที่ว่า “..การพูดและเนื้อหานโยบายให้ *อ่อนนุ่ม* ลงซึ่งขัดกับลักษณะการพูดแบบนักปลุกระดม..” แสดงให้เห็นว่าการพูดแบบอ่อนนุ่มคือการพูดที่มีความลดหย่อนผ่อนปรนต่างจากการพูดแบบปลุกระดมที่ต้องมีความหนักแน่นและโน้มน้าวใจผู้ฟัง ซึ่งความหมายลักษณะนี้พบเพียงประโยคเดียว ในขณะที่ 9 ตัวอย่างประโยคที่เหลือให้ความหมายคล้ายคลึงกับองค์ประกอบ

ดังนั้น ข้อค้นพบนี้จึงตรงกับเกณฑ์ของการหาระดับความหมายเชิงประกอบระดับสูงที่ว่าหากผู้วิจัยพบความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับความหมายประจำคำที่เป็นองค์ประกอบในแต่ละตัวอย่างประโยคเกิน 5ประโยคจากจำนวนทั้งสิ้น 10 ประโยค จะถูกจัดเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับสูง

<u>วิธีการตัดสินคำประสมแบบเท่าเทียมซึ่งแสดงความหมายเชิงประกอบระดับกลาง</u>

ผู้วิจัยยกตัวอย่างวิธีการหาระดับความหมายเชิงประกอบของคำว่า *ตกหล่น* ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มความหมายเชิงประกอบระดับกลาง เนื่องด้วยการวิเคราะห์ความหมายของ *ตกหล่น* ที่ปรากฏในบริบทต่าง ๆ จำนวน 10 ตัวอย่างประโยคซึ่งรวบรวมได้จากการสุ่มบนคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ แสดงตัวอย่างและผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

(4) *ตกหล่น*

ตก > กิริยาที่ลดลงสู่ระดับต่ำในอาการอย่างพลัดลง หล่นลง เช่น ตกบันได ตกต้นตาล เครื่องบินตก

หล่น > ตกลงมา, ร่วงลงมา

4ก) การคัดที่ผสมไว้แม้ทิ้งไปก็ดี หลอดที่ผสมไว้นั้นหกหรือ *ตกหล่น* ก็ดี จะกลายเป็นความผิดฐาน ฆ่าเด็ก ได้ *[+ เชิงประกอบ]*

4ข) แม้ว่าผู้กระทำมิได้มีเจตนาจะวางให้เกะกะก็เป็นความผิดเช่นเดียวกับการปลูกข้าวในที่สาธารณะ หรือทำของ *ตกหล่น* จากหน้าต่างชั้นบนลงมายังทางเดินข้างล่าง *[+ เชิงประกอบ]*

4ค) อย่าวางสิ่งของหนักทับโดยไม่จำเป็นเพราะอาจทำให้ภาชนะบรรจุวัตถุมีพิษชำรุดแตกเสียหายได้ และอย่าทำ *ตกหล่น* จากที่สูง *[+ เชิงประกอบ]*

4ง) มีการแบ่งแยกประเภทของถังรองรับขยะมูลฝอยตามสีต่าง ๆ โดยมีถุงบรรจุภายในถังเพื่อสะดวกและไม่ *ตกหล่น* หรือแพร่กระจาย *[+ เชิงประกอบ]*

4จ) บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนจะต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดเพราะของ *ตกหล่น* จากโรงเรือนนั้น *[+ เชิงประกอบ]*

4ฉ) ผู้เขียนได้นำเอาประเด็นเรื่อง การวิเคราะห์ประเภท ซึ่งได้เริ่มต้นประวัติศาสตร์มายาวนานแล้ว แต่ยังคง *ตกหล่น* จากความสนใจในการศึกษา *[- เชิงประกอบ]*

4ช) ผู้รับการปรึกษาสรุปทบทวนเนื้อหาก่อนหาก *ตกหล่น* ผู้ให้การปรึกษาจะเป็นผู้เติม *[- เชิงประกอบ]*

4ซ) ... ปรากฏว่าทหารได้รับการผ่อนผัน ๑๔ คน ส่วนอีก ๑ คน ชื่อ *ตกหล่น* ไม่ได้รับการผ่อนผัน *[- เชิงประกอบ]*

4ฌ) ผู้จัดจะต้องดูแลว่าทุกความคิดไม่สูญหาย *ตกหล่น* จากการ บันทึก *[- เชิงประกอบ]*

4ญ) รัฐบาลมีความตั้งใจที่จะกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน โดยกล่าวในทำนองว่า เป็นการนำเงินเข้าสู่มือประชาชนอย่างแท้จริง ไม่มี *ตกหล่น* ระหว่างทาง *[- เชิงประกอบ]*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ความหมายตามบริบทในตัวอย่าง พบว่าการใช้ *ตกหล่น* ในตัวอย่าง 4ก) - 4จ) ถูกนำไปขยายความหมายของคำที่เป็นรูปธรรม เช่น หลอด, ภาชนะ, วัตถุสิ่งของ เพื่อแสดงกริยาของสิ่งเหล่านี้ว่ากำลังร่วงลงมา ดังนั้น *ตกหล่น* ในกรณีนี้จึงมีความหมายคล้ายคลึงกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบต้น *ตก* และองค์ประกอบท้าย *หล่น* ตามการจำกัดความที่แสดงขั้นต้น

ในขณะที่ 4ฉ - 4ญ) คำว่า *ตกหล่น* ถูกแปรความหมายไปสู่นามธรรม เนื่องจากคำนี้ถูกนำไปใช้ร่วมกับบริบทที่เป็นนามธรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ การสรุปเนื้อหา ความคิด รายชื่อและเงิน ถึงแม้ว่าเงินจะเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม แต่จากตัวอย่างประโยคที่ว่า “..เป็นการนำเงินเข้าสู่มือประชาชนอย่างแท้จริง ไม่มี *ตกหล่น* ระหว่างทาง” แสดงให้เห็นว่า *ตกหล่น* ในที่นี้หมายถึง ประชาชนไม่ได้รับเงินตามประสงค์ ไม่ได้แสดงมโนทัศน์ของเงินที่ร่วงระหว่างทางที่เอาเงินไปแจก

ดังนั้นคำว่า *ตกหล่น* ในตัวอย่าง 4ฉ) – 4ญ) หมายถึง ขาดตกไปโดยไม่ได้ตั้งใจ จะเห็นได้ว่า *ตกหล่น* พบทั้งความหมายที่คล้ายคลึงกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบจำนวน 5 ประโยค และยังพบความหมายที่ไม่ตรงกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบจำนวน 5 ประโยคเท่า ๆ กัน ข้อค้นพบนี้จึงตรงกับเกณฑ์ของการหาระดับความหมายเชิงประกอบระดับกลางที่ว่า หากผลการวิเคราะห์ตัวอย่างประโยคพบว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียม มีทั้งความหมายที่ใกล้เคียงกับคำที่เป็นองค์ประกอบและความหมายไม่ตรงกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบในอัตราส่วนเท่า ๆ กันอย่างละ 5 ประโยค จากจำนวนทั้งสิ้น 10 ประโยค จะถูกจัดเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมในความหมายเชิง ประกอบระดับกลาง

<u>วิธีการตัดสินคำประสมแบบเท่าเทียมซึ่งแสดงความหมายเชิงประกอบระดับต่ำ</u>

ผู้วิจัยยกตัวอย่างวิธีการหาระดับความหมายเชิงประกอบของคำว่า *ต้นตอ* ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มความหมายเชิงประกอบระดับต่ำ เนื่องมาจากการวิเคราะห์ความหมายของ *ต้นตอ* ที่ปรากฏในบริบทต่าง ๆ จำนวน 10 ตัวอย่างประโยคซึ่งรวบรวมได้จากการสุ่มบนคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ แสดงตัวอย่างและผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

(5) *ต้นตอ*

ต้น > ลำของต้นไม้

ตอ > โคนของต้นไม้ที่ลำต้นถูกตัดหรือหักลงแล้ว

5ก) ศาสนาอิสลามนั้นมี *ต้นตอ* ที่มาจากพระผู้เป็นเจ้า *[- เชิงประกอบ]*

5ข) *ต้นตอ* ของความเลวทรามก็คือความโลภ ความโกรธ ความหลงผิด *[- เชิงประกอบ]*

5ค) เห็นได้จากคนที่มาปรึกษาหมอพื้นบ้านและคนทรง ที่ส่วนใหญ่ไม่ทราบสาเหตุหรือ *ต้นตอ* ของความเจ็บป่วย *[- เชิงประกอบ]*

5ง) *ต้นตอ* ของปัญหาการพัฒนาในจังหวัดชายแดนภาคใต้คือ การขาดเจ้าภาพที่แท้จริง *[- เชิงประกอบ]*

5จ) อวัยวะภายในที่เป็น *ต้นตอ* มะเร็งนี้อาจจะเป็นลำไส้ใหญ่ *[- เชิงประกอบ]*

5ฉ) การแบ่งแยกอย่างใหญ่หลวงในมนุษยชาติและ *ต้นตอ* ใหญ่ของความขัดแย้งจะมาจากวัฒนธรรม *[- เชิงประกอบ]*

5ช) มนุษย์จะต้องรู้จักรากเหง้าและ *ต้นตอ* ของความเห็นแก่ตัวของตนเพื่อจะได้ช่วยกันลดและขจัดมันออกไป *[- เชิงประกอบ]*

5ซ) การรวมอำนาจบริหารกับนิติบัญญัติไว้ในกลุ่มเดียวกัน เป็น *ต้นตอ* ของการสร้างระบบทรราชขึ้นมา *[- เชิงประกอบ]*

5ฌ) ทางเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ลงบันทึกไว้เป็นหลักฐาน เพื่อเป็นเบาะแสในการสืบสวนหา *ต้นตอ* ที่ผลิตธนบัตรปลอม *[- เชิงประกอบ]*

5ญ) ยุคนี้เฟื่องฟ้านิยมปลูกกันในกระถาง มีหลายหลายสี หลากหลายรูปทรง ที่ทำไว้ให้ *ต้นตอ* ใหญ่โตแตกทรงพุ่มสวยงาม *[+ เชิงประกอบ]*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากการวิเคราะห์ความหมายตามบริบทในตัวอย่าง พบว่าการใช้ *ต้นตอ* ในตัวอย่าง 5ก) – 5ฌ) มีความหมายในลักษณะไม่เป็นเชิงประกอบ เพราะองค์ประกอบ *ต้น* และ *ตอ* หมายถึงส่วนประกอบหนึ่งของต้นไม้ แต่ *ต้นตอ* ที่พบในบริบทดังกล่าวความหมายถูกแปรเปลี่ยนไป หมายถึงสาเหตุหรือเรื่องเดิม อีกนัยหนึ่ง คือ ความหมายถูกแปรจากรูปธรรมไปสู่ความหมายนามธรรม ผู้วิจัยพบว่า ต้นตอ ถูกนำไปใช้ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ศาสนา, ความเลวทราม, ความเจ็บป่วย, การพัฒนา หรือ ความขัดแย้ง เป็นต้น

ในทางตรงกันข้ามตัวอย่าง 3ญ) คำว่า *ต้นตอ* ยังคงมีลักษณะความหมายแบบเชิงประกอบ เมื่อพิจารณาจากบริบทนี้ *ต้นตอ* หมายถึง ลำหรือโคนของต้นเฟื่องฟ้า ซึ่งเป็นความหมายที่คล้ายกับความหมายขององค์ประกอบดังที่ระบุไว้ข้างต้น ความหมายลักษณะนี้พบเพียงแค่ประโยคเดียว ในขณะที่ใน 9 ตัวอย่างประโยคที่เหลือ ความหมายของ *ต้นตอ* ไม่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบเลย

ดังนั้น ข้อค้นพบนี้จึงตรงกับเกณฑ์ของการหาระดับความหมายเชิงประกอบระดับต่ำ ที่ว่า หากพบว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมมีความหมายไม่ตรงกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบเกิน 5 ประโยคจากจำนวนทั้งสิ้น 10 ประโยค จะถูกจัดเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับต่ำหรือความหมายไม่เป็นเชิงประกอบนั่นเอง

ผลการวิเคราะห์ความถี่การปรากฏของความหมายคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ละกลุ่มตามขั้นตอนเหล่านี้จะถูกเสนอในหัวข้อย่อยถัดไป

4.2.2 การจัดประเภทคำประสมแบบเท่าเทียมตามระดับความหมายเชิงประกอบ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความหมายเชิงประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียมตามที่ได้บรรยายในตอนที่ 4.2.1.1 ในตอนนี้ผู้วิจัยจะจำแนกคำประสมแบบเท่าเทียมออกเป็นประเภทย่อยขึ้นอยู่กับระดับของความหมายเชิงประกอบของคำประสมแบบเท่าเทียม ผู้วิจัยจะแสดงรายการคำตามประเภททางไวยากรณ์ที่รวบรวมได้จากรายการคำประสมแบบเท่าเทียมในบทที่ 3 โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภททางไวยากรณ์ ได้แก่ คำนาม (นาม+นาม), คำกริยา (กริยา+กริยา) และคำคุณศัพท์ (คุณศัพท์+คุณศัพท์) ผู้วิจัยจะแสดงแนวทางการวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ เรื่องการขยายความหมายในแต่ละระดับ ผลปรากฏดังต่อไปนี้

4.2.2.1 คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับสูง

ผู้วิจัยพบว่า คำประสมแบบเท่าเทียมที่ความหมายเกิดจากการประกอบความหมายขององค์ประกอบต้นและท้ายโดยที่ความหมายไม่ถูกเปลี่ยนแปลงไปมากนักจากความหมายดั้งเดิมขององค์ประกอบทั้งสอง มีจำนวน 264 คำ จากรายการคำทั้งหมด 378 คำ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภททางไวยากรณ์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. คำนามประสมแบบเท่าเทียม พบจำนวน 45 คำ ได้แก่

จิตใจ	*ซากศพ*	*เจ้านาย*	*ถ้อยคำ*	*เนื้อตัว*
แบบอย่าง	*หมู่เหล่า*	*เพื่อนเกลอ*	*ป่าดง*	*พรรคพวก*
ภูเขา	*แบบแผน*	*เหตุการณ์*	*หยูกยา*[10]	*ค่ำคืน*
ขั้นตอน	*ครั้งคราว*	*หมวดหมู่*	*ตัวตน*	*ต้นเค้า*
แมกไม้[11]	*เหงื่อไคล*	*ผีสาง*	*เยี่ยงอย่าง*	*บ้านเรือน*
ถ้วยชาม	*มีดพร้า*	*ไร่นา*	*ห้างร้าน*	*ถิ่นฐาน*
เขตแดน	*ฤทธิ์เดช*	*เวทมนตร์*	*ร่างกาย*	*ข้าทาส*
กฎเกณฑ์	*เครือญาติ*	*บาดแผล*	*เรี่ยวแรง*	*ริ้วรอย*
เส้นทาง	*หลุมบ่อ*	*โครงร่าง*	*โคลนตม*	*ลวดลาย*

ข. คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม พบจำนวน 152 คำ ได้แก่

อ้อนวอน	*กักกัน*	*แอบแฝง*	*ซ่อนเร้น*	*เบียดเสียด*
ผลัดเปลี่ยน	*เปรียบเทียบ*	*รวบรวม*	*ค้าขาย*	*บุกรุก*
กลุ้มรุม	*หลอกหลอน*	*เมียงมอง*[12]	*ท้วงติง*	*ชักลาก*
รอคอย	*เงียบเชียบ*	*ห้ามปราม*	*เยี่ยมเยียน*	*ขว้างปา*
ยกเลิก	*เพิ่มเติม*	*ห้อมล้อม*	*หลุดลุ่ย*	*กอดรัด*
หลีกหนี	*เงื้อง่า*[13]	*ปุปะ*[14]	*หึงหวง*	*โหยไห้*
เคียดแค้น	*คลุกเคล้า*	*ขีดเขียน*	*ไถ่ถอน*	*ปรนเปรอ*[15]
ชดใช้	*ห้อยโหน*	*เปลี่ยนแปลง*	*เทิดทูน*	*กลับกลาย*
เสื่อมเสีย	*ลากจูง*	*ยื้อยุด*[16]	*ลักลอบ*	*ซอนไซ*

ความหมายประจำคำต่อไปนี้จะใช้ความหมายจากพจนานุกรมราชบัณฑิตฯ พ.ศ.2542

10 หยูก แปลว่า ยารักษาโรค

11 แมก แปลว่า ไม้, กิ่งไม้, ค่าคบไม้, เช่น นกหกจับแมกไม้

12 เมียง แปลว่า ชำเลือง, ชายตาดู

13 ง่า แปลว่า เงื้อ, อ้า, กางออก

14 ปุ แปลว่า ปะ เช่น เอาไม้ไปปุฝาเรือน

15 ปรน แปลว่า บำรุงเลี้ยงดูให้สมบูรณ์
เปรอ แปลว่า บำเรอ

16 ยุด แปลว่า ฉุดไว้ เช่น ยุดมือ, ดึงไว้ เช่น ครุฑยุดนาค, รั้งไว้ เช่น ยุดไว้เป็นตัวประกัน

คุ้ยเขี่ย	*ซุกซ่อน*	*หอบหิ้ว*	*เพิ่มพูน*	*ลอกเลียน*
หลบหลีก	*ทอดทิ้ง*	*ครั่นคร้าม*[17]	*เร่งเร้า*	*หมายปอง*
ฉกชิง	*ล่วงเลย*	*ขัดขืน*	*ตบตี*	*เหือดหาย*[18]
มีนเมา	*ปรับปรุง*	*ข่มขู่*	*ริเริ่ม*	*สืบเสาะ*
คุ้นเคย	*สวมใส่*	*เพลี่ยงพล้ำ*[19]	*ทักท้วง*	*ยั่วเย้า*
มุ่งหมาย	*ถกเถียง*	*ดุด่า*	*เยาะเย้ย*	*เกลี้ยกล่อม*[20]
เลือกสรร	*แวดล้อม*	*เสาะหา*	*อดกลั้น*	*หวาดกลัว*
ล้มตาย	*ละเว้น*	*หวาดเสียว*	*สึกกร่อน*	*โอบกอด*
ลุกไหม้	*สืบค้น*	*โอบล้อม*	*ลูบคลำ*	*แลกเปลี่ยน*
สับเปลี่ยน	*สูดดม*	*เกลียดชัง*	*ก่อตั้ง*	*ขัดถู*
ขับกล่อม	*เคยชิน*	*คัดลอก*	*เฆี่ยนตี*	*ฉุดคร่า*
ชกต่อย	*ซักถาม*	*โต้แย้ง*	*แผ้วถาง*	*พบปะ*
พลัดพราก	*เกี่ยวเนื่อง*	*ขบกัด*	*ค้นหา*	*ฉีกขาด*
ชี้แจง	*โต้เถียง*	*พบเห็น*	*พลัดตก*	*มองดู*
ยึดครอง	*ชี้แนะ*	*กีดขวาง*	*กราบไหว้*	*ข่มเหง*
ใช้สอย	*เชื่อฟัง*	*ทุบตี*	*บีบนวด*	*หยิบฉวย*
เข็ดหลาบ	*พูดจา*	*ฝึกซ้อม*	*ปลูกสร้าง*	*หยุดพัก*
คัดเลือก	*จับกุม*	*ขับร้อง*	*ก่อสร้าง*	*ยักย้าย*
คุ้มกัน	*เจือปน*	*ได้รับ*	*เบื่อหน่าย*	*ปกคลุม*
เพิ่มขึ้น	*ทับถม*	*แลเห็น*	*เกาะกุม*	*จูโจม*
สึกหรอ	*ทดแทน*	*ลูบไล้*	*รุกล้ำ*	*ยื้อแย่ง*
เล็ดลอด	*ถูไถ*			

17 ครั่น แปลว่า รู้สึกประหวั่นพรั่นพรึง
ครั้าม แปลว่า ขยาด, ไม่กล้าสู้, กลัวเกรง

18 เหือด แปลว่า แห้ง, หมดลง, หาย เช่น ไข้เหือดแล้ว

19 เพลี่ยง แปลว่า เลี่ยง, หลีก, พลาด
พล้ำ แปลว่า พลาดถลำ

20 เกลี้ย แปลว่า ชักชวน, ทำให้ไล่เลี่ยกัน

ค. คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม พบจำนวน 67 คำ ได้แก่

แน่ชัด	*ฟกช้ำ*	*โหดร้าย*	*โดดเดี่ยว*	*ใหม่เอี่ยม*
เหมาะสม	*อ้วนพี*	*ดุร้าย*	*ดื้อรั้น*	*ยิ่งนัก*[21]
ทัดเทียม	*บี้แบน*	*ซีดเซียว*	*ปราดเปรียว*	*ว่างเปล่า*
รีบรุด	*นุ่มนิ่ม*	*พรั่งพรู*	*เจื้อยแจ้ว*	*อวบอั๋น*
แช่มชื้น	*แน่แท้*	*เรื่อยเจื้อย*	*เอิกเกริก*[22]	*เก้อเขิน*
เยอะแยะ	*ชั่วช้า*	*รีบด่วน*	*แจ่มแจ้ง*	*เหยเก*
ฝ้าฟาง	*วาบหวาม*	*ล่าช้า*	*โล่งโถง*	*ปุ๊บปั๊บ*[23]
ลึกซึ้ง	*โย้เย้*	*บู้บี้*	*อ้วนท้วน*	*เป๋อเหลอ*[24]
ง่ายดาย	*เหวอะหวะ*[25]	*ผิดเพี้ยน*	*หลายแหล่*[26]	*คิกคัก*[27]
ซีดเผือด	*เด่นชัด*	*จวนเจียน*[28]	*พร่างพราย*[29]	*เหนียวหนืด*
เลวทราม	*ชั่วร้าย*	*ใหญ่โต*	*แคระแกร็น*	*ดีงาม*
สวยงาม	*ซูบผอม*	*เร็วไว*	*เงียบขรึม*	*อ่อนนุ่ม*
เอื่อยเฉื่อย	*แห้งแล้ง*	*ครำ่ครึ*	*ผ่องใส*	*ซึมเซา*

---

21 ยิ่ง แปลว่า ถ้าอยู่ข้างหลัง หมายความว่า เป็นยอด, ที่สุด, เช่น งามยิ่ง ดียิ่ง, ถ้าอยู่ข้างหน้า ใช้ในเชิงเปรียบเทียบหมายความว่า เกิน, ล้ำ, เพิ่มขึ้น, เจริญขึ้น, มากขึ้น, ฯลฯ เช่น ยิ่งงาม ยิ่งด

นัก แปลว่า อย่างยิ่ง, มากหรือหนักไปในทางใดทางหนึ่ง, เช่น หนาวนัก ร้อนนัก

22 เอิก แปลว่า อื้อฉาว

เกริก แปลว่า เลื่องลือ, ดังสนั่น

23 ปุ๊บ แปลว่า อาการที่เป็นไปอย่างฉับไว, ทันทีทันใด, เช่น วางปุ๊บ เปิดปุ๊บ

ปั๊บ แปลว่า อาการที่เป็นไปอย่างฉับไว, ทันทีทันใด, เช่น วางปั๊บ หยิบปั๊บ

24 เป๋อ แปลว่า เหม่อ, เผลอ, เซ่อ ๆ

เหลอ แปลว่า ทำหน้าเซ่อ ๆ ทำนองว่าไม่รู้เรื่อง เช่น ทำหน้าเหลอ

25 เหวอะ แปลว่า กว้างใหญ่และลึก (ใช้แก่แผล)

หวะ แปลว่า เป็นแผลลึก เช่น ถูกฟันหลังหวะ

26 หลาย แปลว่า มาก

แหล่ แปลว่า มาก เช่น เหลือแหล่, หลายแหล

27 คิก แปลว่า สัพยอกกัน, เสียงหัวเราะเบาๆ

คัก แปลว่า เสียงหัวเราะ

28 จวน แปลว่า เกือบ, ใกล้, เช่น จวนถึง จวนตาย จวนได

เจียน แปลว่า เกือบ เช่น เหนื่อยเจียนตาย

29 พร่าง แปลว่า แวววาวพร่าไปหมด

พราย แปลว่า แวววาว

ปรูดปราด[30] *แปลบปลาบ*[31]

เมื่อนำคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับสูงมาวิเคราะห์ในเรื่องของการขยายความหมาย จะเห็นได้ว่าความหมายของคำนามประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับสูง จำนวน 45 คำ ยังคงเค้าความหมายของความหมายประจำคำขององค์ประกอบอยู่ แต่ไม่ได้เกิดจากผลรวมขององค์ประกอบอย่างสมบูรณ์ คำประสมแบบเท่าเทียมประเภทนี้มักใช้เรียกแทนคำจำกลุ่มที่อยู่ในแวดวงเดียวกัน เช่น

(6) *ถ้วยชาม* > ภาชนะใส่อาหารรวมถึงจาน
ถ้วย > ภาชนะก้นลึก มีรูปต่าง ๆ สำหรับใส่น้ำหรือของบริโภค
ชาม > ภาชนะรูปคลุ่ม ๆ ชนิดหนึ่ง สำหรับใส่อาหารที่มีปริมาณมาก

ตัวอย่าง การล้าง *ถ้วยชาม* ใช้กระดาษเช็ดคราบสกปรกออกก่อนแล้วล้างพร้อมกันในอ่างน้ำ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(7) *มีดพร้า* > มีดทั้งหลายที่มีขนาดใหญ่
มีด > เครื่องใช้สำหรับฟัน ผ่า จัก เหลา เป็นต้น
พร้า > มีดขนาดใหญ่

ตัวอย่าง ผัวจอมโหดใช้ *มีดพร้า* ฟันเมียที่กำลังท้องแก่ 8 เดือนฆ่าศีรษะและใบหน้า

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

30 ปรูด แปลว่า อาการที่น้ำหรือของเหลวเป็นต้นพุ่งออกจากช่องแคบโดยเร็วแรง, โดยปริยายหมายความว่า ฉับไว.
ปราด แปลว่า อาการที่เป็นไปอย่างฉับไว เช่น วิ่งปราด

31 แปลบ แปลว่า ปลาบ, แวบ, วาบ, (ใช้แก่แสงสว่าง) เช่น ฟ้าแลบแปลบ; อาการที่รู้สึกเจ็บแวบแล่นเข้าไปในกาย, อาการที่รู้สึกวาบเข้าไปใน หัวใจ
ปลาบ แปลว่า อาการที่รู้สึกแล่นวาบเข้าหัวใจ เช่น เจ็บปลาบ เสียวปลาบ

(8) *บ้านเรือน* > บ้านที่ใช้อยู่อาศัย

บ้าน > สิ่งปลูกสร้างสำหรับเป็นที่อยู่อาศัย

เรือน > สิ่งปลูกสร้างที่ยกพื้นและกั้นฝา มีหลังคาคลุม สำหรับเป็นที่อยู่

ตัวอย่าง น้ำเสียจาก *บ้านเรือน* ซึ่งเกิดจากการซักผ้า อาบน้ำ ล้างจาน ทำให้น้ำเกิดมลพิษ ทั้งสิ้น

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(9) *ผีสาง* > วิญญาณหรือสิ่งเร้นลับ

ผี > สัตว์โลกจำพวกหนึ่งที่มนุษย์ไม่อาจมองเห็นได้

สาง > ผี, บางทีใช้เข้าคู่กันเป็น ผีสาง

ตัวอย่าง ความเชื่อเรื่อง *ผีสาง* ยังปรากฏอยู่ว่าแถนมีฐานะเป็นผีแต่ก็คลี่คลายไปในรูปแบบของ *ผีสาง* อื่น ๆ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(10) *ไร่นา* > พื้นที่เกษตรกรรม

ไร่ > ที่ปลูกพืชและต้นไม้บนไหล่เขาหรือในที่ดอน, พื้นที่ราบที่ใช้ปลูกพืชอื่น ๆ นอกจากข้าว

นา > พื้นที่ราบทำเป็นคันกั้นน้ำเป็นแปลง ๆ สำหรับปลูกข้าวเป็นต้น, พื้นที่มีลักษณะคล้ายนาสำหรับทำประโยชน์อื่น ๆ เรียกตามสิ่งที่ทำ เช่น นาเกลือ นากุ้ง

ตัวอย่าง สารต่าง ๆ ที่ใช้ในการเกษตรซึ่งถูกโปรยลงไปใน *ไร่นา* พอฝนตกลงมาก็จะซึมลงไปในดิน ทำให้น้ำในดินเกิดมลพิษ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(11) *เจ้านาย* > คนที่ศักดิ์หรือตำแหน่งสูงกว่า

เจ้า > ผู้เป็นใหญ่, ผู้เป็นหัวหน้า, เช่น เจ้านคร, เชื้อสายของกษัตริย์นับตั้งแต่ชั้นหม่อมเจ้าขึ้นไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

นาย > ผู้เป็นใหญ่, ผู้เป็นหัวหน้า, ผู้จ้าง

ตัวอย่าง ความสัมพันธ์ระหว่าง *เจ้านาย* กับลูกน้องของคนญี่ปุ่นจะใช้หลักความเมตตาอบอุ่น

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(12) *ตัวตน* > รูปธรรมของคนหรือความเป็นคน

ตัว > รูป, ตน, ตนเอง, คำใช้เรียกแทนคน สัตว์ และสิ่งของบางอย่าง เช่น ตัวละครตัวหนังสือ

ตน > ตัว (ตัวคน) เช่น ตนเป็นที่พึ่งของตน

ตัวอย่าง เรื่อง รัตนโกสินทร์ เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์แสดงประวัติชีวิตของพระมหาวินิจฉัย ฟัก และท่านเพ็งที่มี *ตัวตน* จริงในอดีตสมัยต้นรัตนโกสินทร์

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(13) *ต้นเค้า* > แบบดั้งเดิมหรือแบบที่มีแต่แรก

ต้น > โคน, ลำ; ของเดิม

เค้า > สิ่งที่เป็นเครื่องกำหนดหมายบอกให้รู้ เช่น ฝนตั้งเค้า

ตัวอย่าง รำโยธยาปัจจุบันกลายสภาพไปจนเกือบดูไม่ออกว่ามี *ต้นเค้า* มาจากรำไทย

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(14) *เส้นทาง* > ทางสัญจร

เส้น > สาย, แถว, ทาง

ทาง > ที่สำหรับเดินไปมา, แนวหรือพื้นที่ใช้สัญจร เช่น ทางบก ทางน้ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตัวอย่าง เนื่องจาก *เส้นทาง* จราจรในกรุงเทพฯติดขัดไปด้วยการขุดเจาะก่อสร้างรถใต้ดินบ้าง ห้ามเข้า ห้ามเลี้ยวบ้าง ในที่สุดเด็กน้อยก็สิ้นใจก่อนเดินทาง

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(15) *เนื้อตัว* > ร่างกาย

เนื้อ > ส่วนของร่างกายคนและสัตว์อยู่ถัดหนังเข้าไป

ตัว > รูป, ตน, ตนเอง, คำใช้เรียกแทนคน สัตว์ และสิ่งของบางอย่าง เช่น ตัวละครตัวหนังสือ

ตัวอย่าง บางคนเมื่อเครียดจะเกา *เนื้อตัว* เกิดเป็นตุ่มนูนหรือผิวหนังหนาเป็นเปลือกไม้ได้

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(16) *ขั้นตอน* > รายละเอียดของกระบวนการที่เป็นลำดับเรียงกันไป

ขั้น > ลำดับ, ตอน, เช่น ในขั้นนี้

ตอน > ห้วง, ชุด, ท่อน, ระยะ, วรรค; ส่วนหนึ่ง ๆ ที่แบ่งจากส่วนใหญ่

ตัวอย่าง การสร้างโรงไฟฟ้ามี *ขั้นตอน* มากมาย นับตั้งแต่หาแหล่งเชื้อเพลิงที่เชื่อถือได้เงินลงทุนไปจนถึงการก่อสร้าง

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(17) *ลวดลาย* > ลายต่าง ๆ ที่เขียนหรือแกะสลัก

ลวด[32] > ลายที่ลอกเป็นเส้นกลมยาวไปตามขอบตัวไม้ต่าง ๆ

ลาย > รูปแบบทางทัศนศิลป์ประเภทหนึ่ง ประกอบขึ้นด้วยเส้นเป็นสำคัญ ลักษณะเป็นแบบซ้ำ ๆ เป็นหมู่ ๆ หรือต่อเนื่องกันไปก็มี

---

32 ลวด พบการใช้เป็นคำอิสระประกอบเข้าในบริบทที่หมายความว่า สิ่งที่ทำเป็นเส้นยาว ๆ เช่น ลวดหนัง คือ แผ่นหนังที่เอามาทำเป็นเส้นยาว ๆ , โลหะที่เอามารีดเป็นเส้นเช่นนั้นก็เรียกว่า ลวด เช่น ลวดสังกะสี ลวดทองแดง เป็นต้น แต่ไม่พบการใช้ในความหมายที่เกี่ยวกับลายในปัจจุบัน

ตัวอย่าง ลูกปัดแก้วแต่งแต้ม *ลวดลาย* ต่าง ๆ ก็ถือว่าเป็นของมีค่าและหายากทั้งนั้น

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(18) *ถ้อยคำ* > คำที่กล่าวหรือประโยคที่ใช้บรรยาย

ถ้อย > คำพูด

คำ > เสียงพูด, เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง ๆ , เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิด

ตัวอย่าง บทร้องของเพลงบอกบุญมีการใช้ *ถ้อยคำ* สำนวนภาษาที่เรียบง่าย กระชับ และใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบที่ใกล้ตัว

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(19) *ครั้งคราว* > ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่ไม่ใช่ทั้งหมด

ครั้ง > คราว, หน, ที

คราว > ครั้ง, หน, เช่น คราวหน้า คราวหลัง

ตัวอย่าง แฟนของตนพักอยู่ที่ห้องคนเดียวแต่จะมีเพื่อนสนิทที่มหาวิทยาลัยแวะมาหาที่ห้องเป็น *ครั้งคราว*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

(20) *โครงร่าง* > โครงสร้าง รูปทรงหรือองค์ประกอบ อีกนัยหนึ่ง คือ โครงเรื่องโดยย่อ

โครง > ร่างของสิ่งต่าง ๆ ที่คุมกันอยู่เป็นรูป เช่น โครงกระดูก โครงว่าว

ร่าง > รูปทรง, โครง, ตัว

ตัวอย่าง ช่างทองได้ดัดแปลง *โครงร่าง* รูปผีเสื้อมาใช้ในการทำตาบซึ่งสามารถนำมาแขวนคล้าย ๆ จี้ได้

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(21) *แบบแผน* > ขนบธรรมเนียมที่กำหนดใช้หรือที่เคยประพฤติปฏิบัติสืบกันมา
แบบ > สิ่งที่กำหนดให้ถือเป็นหลักหรือเป็นแนวดำเนิน, ตัวอย่าง
แผน > สิ่งที่กำหนดถือเป็นแนวดำเนิน เช่น วางแผน, แบบ

ตัวอย่าง ชีวิตแม่พลอยจะดูเป็นระเบียบ *แบบแผน* อยู่ในกรอบที่ควรจะเป็น และอาจจะดูน่าเบื่อเพราะไม่ค่อยมีอะไรตื่นเต้น
(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(22) *ภูเขา* > พื้นที่ที่มีระดับสูงขึ้นจากบริเวณรอบ ตั้งแต่ 600 เมตรขึ้นไป
ภู > เนินที่สูงขึ้นเป็นจอม, เขา
เขา > เนินที่นูนสูงขึ้นไปเป็นจอมเด่น

ตัวอย่าง น้ำฝนเหล่านี้จะไหลผ่านพื้นที่รับน้ำและลำน้ำบน *ภูเขา* ก่อนไหลลงสู่แม่น้ำและแหล่งเก็บกักน้ำ
(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(23) *หลุมบ่อ* > สิ่งที่มีลักษณะเป็นหลุมบนผิวและพื้นทางอาจมีน้ำขังหรือไม่ก็ได้
หลุม > ที่ซึ่งมีลักษณะเป็นบ่อ มักมีขนาดเล็กและตื้น
บ่อ > ช่องลึกลงไปในดินหรือในหินใช้เป็นที่ขังน้ำขังปลา เป็นต้น

ตัวอย่าง ถนนลาดยางขาดการบำรุงรักษามานาน จนผิวถนนกลายเป็นผิวดินเต็มไปด้วย *หลุมบ่อ*
(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ในขณะที่คำกริยาประสมแบบเท่าเทียมและคำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียมความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงเค้าความหมายของความหมายประจำคำ แต่ไม่ได้เกิดจากผลรวมขององค์ประกอบอย่างสมบูรณ์เช่นกัน เพราะมีความหมายประจำคำประสมแบบเท่าเทียมที่ขยายออกมากลายเป็นโครงหมายประจำโครงสร้างคำนั้น ๆ เช่น

<u>คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม</u>

(24) *ขว้างปา* > ขว้างหรือเขวี้ยงสิ่งของจำนวนมากออกไปด้วยอารมณ์
ขว้าง > เอี้ยวตัวเบี่ยงแขนไปทางหลังแล้วซัดสิ่งที่อยู่ในมือออกไปโดยแรง
ปา > ซัดไปด้วยอาการยกแขนขึ้นสูงแล้วเอี้ยวตัว

ตัวอย่าง ผู้เห็นเหตุการณ์ ระบุกลุ่มวัยรุ่นผู้เดินขบวนต่อต้านรัฐบาล ราว 30 คน *ขว้างปา* ก้อนหินเข้าใส่รถตำรวจซึ่งจอดอยู่ข้างถนน

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(25) *เกาะกุม* > จับยึดไว้แน่นด้วยความตื่นตระหนก
เกาะ > จับหรือยึดสิ่งใดไว้เพื่อทรงอยู่
กุม > เอาอุ้งมือปิด ป้อง กัน หรือ จับไว้

ตัวอย่าง แถวนี้น่ะได้ข่าวว่ามีแต่บ้านดารานักร้องทั้งนั้นเลยนี่ ความจริงฉันน่าจะไป *เมียงมอง* บ้านอื่นบ้าง อาจจะได้เจอพี่ติ๊ก เจษฎาภรณ์ ดาราคนโปรดของฉัน

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(26) *กลับกลาย* > เปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นที่ตรงกันข้ามกับความคาดหมาย
กลับ > ตรงกันข้ามกับภาวะเดิมหรือทิศทางเดิม
กลาย > เปลี่ยนไป, แปรปรวนไป

ตัวอย่าง หรือว่าผมยังไม่มีความเป็นมนุษย์เพียงพอ น่าขำดีแท้ *กลับกลาย* เป็นว่า ตัวละครที่ผมสร้างขึ้นมานั้นยังมีความเป็นมนุษย์มากกว่าตัวผมเสียอีก

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(27) *โอบกอด* > กอดอ้อมด้วยแขนทั้งสองเพื่อแสดงความรัก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

โอบ > เอาแขนอ้อมไว้ เช่น โอบไหล่
กอด > โอบไว้ในวงแขน

ตัวอย่าง เธอพยายามจะสะบัดตัวขยับถอยห่างจากผู้ชายที่ถือวิสาสะกอดเธอไว้ หากแขนแกร่งก็ไม่ยอมให้เธอทำตามใจปรารถนา กลับ*โอบกอด* เธอแนบแน่นกว่าเดิม

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(28) *เบื่อหน่าย* > หมดกำลังใจ เพราะถูกรบกวนทำให้เกิดรำคาญหรือมีเหตุติดขัดบ่อย ๆ
เบื่อ > รู้สึกอิดหนาระอาใจ เหนื่อยหน่าย หรือไม่อยาก เช่น เบื่องาน
หน่าย > เบื่ออาหาร
เบื่อ, จืดจาง, คลายจากความพัวพัน

ตัวอย่าง เขาเล่าเรื่องที่แม่เคยไปดูซากุระเพื่อเบนความสนใจออกไปแต่แม่กลับจำไม่ได้ ในที่สุดก็ *เบื่อหน่าย* ที่จะพูดกับน้องชายจึงบอกว่าจะขอพักผ่อนอยู่ในห้อง

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

(29) *เมียงมอง* > ชายตาดูแบบสอดส่อง
เมียง > เลียบเคียงเข้าไป, ชำเลือง, ชายตาดู
มอง > มุ่งดู

ตัวอย่าง มือชี้นเหงื่อค่อย ๆ เอื้อมไปคว้ามือใหญ่มา *เกาะกุม* ยึดไว้มั่น ก่อนกระซิบ ไม่ฉีดนะคุณกริช กินยาก็พอ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(30) *จับกุม* > เกาะกุมตัวไว้ไม่ให้หนี
จับ > อาการที่ใช้มือแตะต้องสิ่งใดสิ่งหนึ่งตลอดจนกำไว้ยึดไว้
กุม > เอาอุ้งมือปิด ป้อง กัน หรือ จับไว้

ตัวอย่าง ระหว่างเดินทางอยู่ในประเทศจีน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำรัฐประหาร มีการ *จับกุม* คุมขังนักเขียน นักหนังสือพิมพ์ นักอุดมการณ์ ฝ่ายซ้ายจำนวนมาก

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(31) *จู่โจม* > เข้ากระทำการโดยไม่ให้รู้ตัว

จู่ > กรากหรือรี่เข้าใส่โดยไม่รู้ตัว

โจม > โถมเข้าไป, กระโดดเข้าไป เช่น โจมจับ โจมฟัน

ตัวอย่าง จากนั้นมันจะคืบกระดื๊บท่าเดิมอย่างเร็วรี่หาที่เหมาะ ๆ ดูดเลือด ชนิดเหยื่อไม่ทันรู้ตัว แม้ว่าทากเข้า *จู่โจม* เหยื่ออย่างรวดเร็วและหิวกระหาย แต่เมื่อมันสามารถฝ่าด่านต่าง ๆ เข้าไปถึงผิวหนังของเหยื่อ มันกลับพิถีพิถันในการเลือก

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(32) *ฉกชิง* > แย่งชิงเอาไปซึ่งหน้า

ฉก > ฉวยหรือชิงเอาโดยเร็ว

ชิง > แข่ง, แข่งขัน, เช่น ชิงรางวัล ชิงทุน, แย่ง เช่น ชิงอำนาจ

ตัวอย่าง เราอาจจะพูดเพียงเอนธีมีมว่า นาย ก ฆ่านาย ข เพราะต้องการจะ *ฉกชิง* ทรัพย์

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(33) *ฉุดคร่า* > พรากไปจาก, ใช้กำลังพรากไปอย่างไม่ปราณี

ฉุด > ออกแรงลากหรือคร่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งไป หรือรั้งสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้น หรือดึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้

คร่า > ฉุดลากไปอย่างไม่ปรานี

ตัวอย่าง ญี่ปุ่นในศตวรรษที่ 16 พวกเขาถูกโจรมาปล้นสะดมอาหารและ *ฉุดคร่า* ผู้หญิง ชาวบ้านทุกข์ร้อนมาก ร้องไห้คร่ำครวญ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

<u>คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม</u>

(34) *โหดร้าย* > ลักษณะที่ร้ายกาจของมนุษย์
โหด > ชั่ว, ร้าย, เช่น ใจโหด
ร้าย > ดุ เช่น ใจร้าย, ชั่ว เช่น ปากร้าย คนร้าย

ตัวอย่าง นายกฯของตุรกีกล่าวหาว่าอิสราเอลกระทำ *โหดร้าย* ทารุณมากกว่าฮิตเล่อร์

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(35) *ดุร้าย* > ลักษณะที่โหดเหี้ยมของสัตว์
ดุ > มีลักษณะทำให้ดูน่ากลัวหรือน่าเกรงขาม เช่น หน้าดุ ตาดุ
ร้าย > ดุ เช่น ใจร้าย, ชั่ว เช่น ปากร้าย คนร้าย

ตัวอย่าง จระเข้เป็นสัตว์น้ำ *ดุร้าย* ที่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักดี

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(36) *เจื้อยแจ้ว* > มีเสียงไพเราะทอดยาวติดต่อเรื่อยไปไม่ขาดระยะ
เจื้อย > เรื่อยไปไม่มีติดขัด เช่น เทศน์เจื้อย พูดเจื้อย
แจ้ว > มีเสียงดังติดต่อกันไปเป็นระยะ ๆ เช่น พูดแจ้ว ๆ

ตัวอย่าง ซานเกพูด *เจื้อยแจ้ว* ไม่ให้ผมเหงาระหว่างที่เราเดินทางลัดเลาะหุบเขาจากทิมพูไปเมืองพูนาคา

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

(37) *วาบหวาม* > รู้สึกเสียวซ่านในใจ มักใช้ในทางชู้สาว
วาบ > อาการที่รู้สึกร้อน เย็น กลัว ตกใจ เสียวใจ เป็นต้น
หวาม > อาการที่รู้สึกเสียวในใจ

ตัวอย่าง ถึงแม้ว่ารสจูบของเขาจะอ่อนโยน นุ่มนวล และ *วาบหวาม* กว่าที่คิด แต่ฉันก็จะมัวมาเสียเวลาเคลิบเคลิ้มไม่ได้ ฉันกำลังจะถูกคุกคามทางเพศนะ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(38) *ฟกช้ำ* > ที่เป็นรอยจ้ำ ๆ เพราะถูกกระแทกอย่างแรงบ่อย ๆ
ฟก > บวมช้ำ, บอบช้ำ
ช้ำ > น่วมระบมเพราะถูกกระทบกระแทกอย่างแรงหรือบ่อย ๆ

ตัวอย่าง สัญญาณที่บ่งบอกว่าเด็กถูกทำร้ายคือ แขนและขาหัก ร่างกาย *ฟกช้ำ* ทั้งตัว

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(39) *เยอะแยะ* > ปริมาณมากเหลือหลายหรือมากเกิน
เยอะ > มากเหลือหลาย, ถมไป
แยะ > มากมาย

ตัวอย่าง งานด้านหน้านั้นมีคนทำกัน *เยอะแยะ* และมีคนแย่งกันทำเพราะมีผลเห็นได้ชัดและปูนบำเหน็จกันได้เต็มที่

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(40) *อวบอั๋น* > ลักษณะที่มีร่างกายอวบอิ่มและเย้ายวน
อวบ > มีเนื้อหนังสมบูรณ์เต่งตึงกว่าปรกติ แต่ไม่ถึงกับอ้วน
อั๋น > มีเนื้อแน่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตัวอย่าง ร่างของชายหนุ่มกดทับบนร่างของหล่อน ผ้าชีฟองบางแนบหน้าอก *อวบอั๋น* น่าฟัด

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(41) *เหยเก* > ลักษณะที่บูดเบี้ยว มักใช้กับหน้าตา

เหย > เบ้ (ใช้แก่หน้า)

เก > ไม่ตรงตามแนว, ไม่เป็นระเบียบ, (ใช้แก่ของที่เป็นซี่เป็นลำ) เช่น ฟันเก

ตัวอย่าง ฉันเดินเข้าไปหามาซาชิที่กำลังร้องโอดโอยอยู่บนเตียงทำแผล เขาทำหน้า *เหยเก*แล้วยิ้มฝืด ๆ ให้ฉัน

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(42) *โดดเดี่ยว* > อยู่ตามลำพังอย่างอ้างว้าง ไม่ข้องเกี่ยวกับใคร

โดด > อันเดียวเด่น เช่น ตั้งอยู่โดด ๆ

เดี่ยว > แต่ลำพังตัวโดยไม่มีใครหรืออะไรร่วมด้วย เช่น มาเดี่ยว ทำเดี่ยว

ตัวอย่าง มิกะเงะรู้สึก *โดดเดี่ยว* เพราะสิ่งที่เรียกว่าครอบครัวได้สูญหายไปทีละคนจนเหลือเธอเพียงคนเดียว

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(43) *แห้งแล้ง* > ขาดแคลนน้ำและปราศจากความชุ่มชื่น

แห้ง > ไม่มีน้ำ, หมดน้ำ

แล้ง > ไม่มี, มีน้อย, เช่น ฝนแล้ง

ตัวอย่าง ฉากที่ปรากฏในชุดชนบทนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นฉากท้องทุ่งที่ *แห้งแล้ง* ร้อนระอุด้วยเปลวแดด ทำให้ ทุกชีวิตรอคอยแต่วันฝนตก

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่างขั้นต้น เมื่อนำคำประสมแบบเท่าเทียมเชิงประกอบระดับสูงมาพิจารณาความหมายโดยเทียบเคียงจากบริบทจึงพบว่ามีความหมายที่ถูกขยายออกมาจากองค์ประกอบ โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เกิดจากกระบวนการขยายความหมายที่เรียกว่า กระบวนการนามนัย (metonymy) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อย (part for whole) ที่เป็นการแทนความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียม โดยการนำเอาส่วนประกอบของคำที่เป็นจำกลุ่มมาเป็นตัวแสดงแทนคำนั้น ดังนั้น ความหมายโดยรวมของคำประสมแบบเท่าเทียมจึงเกิดจากหน่วยประกอบร่วมที่อ้างอิงถึงสิ่งเดียวหรือสิ่งที่เป็นจำกลุ่มหรือลักษณ์บางอย่างที่ทั้ง 2 องค์ประกอบมีร่วมกัน เช่น

ตัวอย่างที่ 3 คำนามประสมแบบเท่าเทียม *ถ้วยชาม* ถูกคัดเลือกมาจากคำลูกกลุ่ม ได้แก่ ถ้วย จาน ชาม ไห เป็นต้น เพื่อใช้เรียกแทนมโนทัศน์จำกลุ่มที่อ้างถึงภาชนะสำหรับใส่อาหารซึ่งเป็นความหมายประจำหน่วยสร้าง แตกต่างจากถ้วยและชามที่แสดงภาพของถ้วยจำนวนหนึ่งและชามจำนวนหนึ่งเท่านั้น สังเกตจาก 2 ประโยคต่อไปนี้

44 ก) มานีหยิบ *ถ้วยและชาม* มาให้แม่หน่อยลูก (มานีหยิบถ้วยและหยิบชาม)
44 ข) มานีหยิบ *ถ้วยชาม* มาให้แม่หน่อยลูก (มานีหยิบภาชนะใส่อาหารนอกเหนือจากถ้วยหรือชามก็เป็นได้)

ตัวอย่างที่ 4 คำนามประสมแบบเท่าเทียม *มีดพร้า* ถูกคัดเลือกมาจากคำลูกกลุ่ม ได้แก่ มีด พร้า อิโต้ ปังตอ เป็นต้น เพื่อใช้เรียกแทนมโนทัศน์จำกลุ่มที่อ้างถึงมีดขนาดใหญ่ทั้งหมดในภาพรวมซึ่งเป็นความหมายประจำหน่วยสร้าง แตกต่างจากมีดและพร้าที่แสดงภาพของมีดจำนวนหนึ่งและพร้าจำนวนหนึ่งเท่านั้น สังเกตจาก 2 ประโยคต่อไปนี้

45 ก) ปิติดึง *มีดและพร้า* มาให้พ่อที (ปิติดึงมีดและดึงพร้ายื่นให้พ่อ)
45 ข) ปิติดึง *มีดพร้า* มาให้พ่อที (ปิติดึงมีดขนาดใหญ่ที่นอกเหนือจากมีดขนาดกลางหรือพร้าให้พ่อ)

ตัวอย่างที่ 21 คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม *ขว้างปา* เป็นคำที่ถูกคัดเลือกมาจากคำลูกกลุ่ม ได้แก่ ขว้าง ปา เขวี้ยง โยน เป็นต้น แล้วนำมาประกอบร่วมกันเพื่อใช้แสดงแทนมโนทัศน์จำกลุ่มที่อ้างถึงอาการขว้างหรือเขวี้ยงสิ่งของจำนวนมากออกไปด้วยอารมณ์ ซึ่งเป็นความหมายประจำหน่วยสร้าง

แตกต่างจากขว้างและปาที่แสดงอาการขว้างและปาสิ่งของบางส่วนโดยมีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ได้ สังเกตจาก 2 ประโยคต่อไปนี้

46 ก) เขา *ขว้างและปา* ก้อนหินเข้าใส่รถตำรวจ	(เขาแสดงอาการขว้างและอาการปาก้อนหินใส่รถตำรวจซึ่งอาจกระทำเพียงสนุกสนานหรือใช้อารมณ์ก็ได้)
46 ข) เขา *ขว้างปา* ก้อนหินเข้าใส่ใส่รถตำรวจ	(เขาแสดงอาการขว้างและปาก้อนหินจำนวนมากใส่รถตำรวจด้วยอารมณ์โทสะ)

ตัวอย่างที่ 22 คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม *เกาะกุม* เป็นคำที่ถูกคัดเลือกมาจากคำลูกกลุ่ม ได้แก่ เกาะ จับ กุม เป็นต้น แล้วนำมาประกอบร่วมกันเพื่อใช้แสดงแทนมโนทัศน์จ่ากลุ่มที่อ้างถึงอาการจับยึดไว้แน่นด้วยความตื่นตระหนก ซึ่งเป็นความหมายประจำหน่วยสร้าง แตกต่างจากเกาะและกุมที่แสดงอาการเพียงจับต้องสิ่งของ สังเกตจาก 2 ประโยคต่อไปนี้

47 ก) ?ธิดาเอื้อมไปคว้ามือใหญ่มา *เกาะและกุม* ไว้	(ธิดาเพียงแสดงอาการคว้ามือมาเกาะและกุมไว้)
47 ข) ธิดาเอื้อมไปคว้ามือใหญ่มา *เกาะกุม* ไว้	(ธิดาแสดงอาการเกาะและกุมมือใหญ่นั้นอย่างแน่นหนาด้วยความตระหนกตกใจบางสิ่ง)

ตัวอย่างที่ 31-32 คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม *โหดร้าย* เป็นคำลูกกลุ่มที่นำมาประกอบร่วมกันเพื่อใช้แสดงแทนลักษณะที่ร้ายกาจของมนุษย์ ในขณะที่ *ดุร้าย* เป็นคำลูกกลุ่มที่นำมาประกอบร่วมกันเพื่อใช้แสดงแทนลักษณะที่โหดเหี้ยมของสัตว์เท่านั้น แสดงให้เห็นว่า แม้คำลูกกลุ่มแต่ละคำจะมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่เมื่อนำมาประกอบกันด้วยคำที่แตกต่างกันจะก่อให้เกิดความหมายประจำหน่วยสร้างที่ต่างกันตามไปด้วย และไม่พบการใช้คำไวยากรณ์แทรกระหว่างองค์ประกอบ ดังประโยคต่อไปนี้

48 ก) นายกฯของตุรกีกล่าวหาว่าอิสราเอลกระทำ *โหดร้าย* ทารุณมากกว่าฮิตเล่อร์
*นายกฯของตุรกีกล่าวหาว่าอิสราเอลกระทำ *โหดและร้าย* ทารุณมากกว่าฮิตเล่อร์
*นายกฯของตุรกีกล่าวหาว่าอิสราเอลกระทำ ดุร้าย ทารุณมากกว่าฮิตเล่อร์

49 ข) จระเข้เป็นสัตว์น้ำ *ดุร้าย* ที่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักดี
*จระเข้เป็นสัตว์น้ำ *ดุและร้าย* ที่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักดี
?จระเข้เป็นสัตว์น้ำ โหด*ร้าย* ที่ชาวบ้านทั่วไปรู้จักดี

โดยสรุป นามนัย คือ ปรากฏการขยายความหมายผ่านการเชื่อมโยงลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่งที่อยู่ใกล้ชิดติดกัน (contiguous) และอยู่ภายในแวดวงความหมายเดียวกัน ดังแผนภาพต่อไปนี้

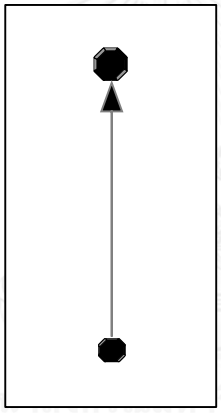

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

รูปที่ 4 แสดงปรากฏการนามนัยของคำประสมแบบเท่าเทียม

จากรูปที่ 1 โคเวเซสและแรดเด้น (Kövecses and Radden 1998) อธิบายว่า กระบวนการนามนัยจะถ่ายโยงความหมายระหว่างมโนทัศน์พาหะและมโนทัศน์เป้าหมาย โดยมโนทัศน์พาหะในที่นี้คือ คำลูกกลุ่ม มีหน้าที่กระตุ้นการขยายความหมายให้เข้าไปสู่ (access) อีกมโนทัศน์หนึ่งที่เรียกว่ามโนทัศน์เป้าหมาย ในที่นี้คือคำจ่ากลุ่มหรือลักษณ์ร่วม ซึ่งความหมายที่เกิดขึ้นจะอยู่ใกล้ชิดหรือคู่กันและอยู่ภายในขอบเขตความหมายเดียวกัน คล้ายกับเป็นสัญลักษณ์หรือรูปแทนโดยทั้งสองส่วนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและเป็นการนำลักษณะหรือสมาชิกบางส่วนของสิ่งหนึ่งมากล่าวเพื่ออ้างถึงส่วนใหญ่ เช่น *ถ้วยชาม* เป็นมโนทัศน์พาหะ แสดงแทน ภาชนะใส่อาหารที่เป็นมโนทัศน์เป้าหมาย เช่นเดียวกันกับ *เกาะกุม* เป็นมโนทัศน์พาหะที่ใช้แทนมโนทัศน์เป้าหมาย คือ อาการจับยึดไว้แน่น เป็นต้น

4.2.2.2 คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับกลาง

ผู้วิจัยพบว่า ประโยคจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ ที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมีคำประสมแบบเท่าเทียมทั้งในบริบทที่ปรากฏความหมายใกล้เคียงกับความหมายประจำคำที่เป็นองค์ประกอบและบริบทที่ปรากฏความหมายไม่ตรงกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบในอัตราส่วนเท่า ๆ กัน จำนวน 7 คำ จากรายการคำทั้งหมด 378 คำ นอกจากนั้นยังพบเพียง 2 ประเภททางไวยากรณ์ รายละเอียดดังนี้

ข. คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม พบจำนวน 4 คำ ได้แก่

ตกหล่น *โอบอุ้ม* *ติดค้าง* *เคลื่อนย้าย*

ค. คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม พบจำนวน 3 คำ ได้แก่

เกรียวกราว[33] *เหี่ยวเฉา* *ราบเรียบ*

จากข้อมูลที่พบ ผู้วิจัยได้นำคำกริยาประสมแบบเท่าเทียมและคำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับกลางจำนวนทั้งสิ้น 7 คำ สอบถามไปยังผู้บอกภาษา พบว่า คำกริยาประสมแบบเท่าเทียมคำว่า *เคลื่อนย้าย* ยังคงความหมายคล้ายความหมายประจำคำ คือ เปลี่ยนที่ตั้งหรือตำแหน่ง เป็นไปได้ว่าคำว่า *เคลื่อนย้าย* ที่มีความหมายแบบไม่เป็นเชิงประกอบ อันหมายถึง เปลี่ยนแปลง ถูกพบในงานเขียนมากกว่าการนำไปใช้ในบทสนทนา ส่วน *ตกหล่น* , *ติดค้าง* และ *โอบอุ้ม* คำตอบที่ได้จากผู้บอกภาษา พบว่า ความหมายถูกเปลี่ยนไปจากความหมายประจำคำ เนื่องจากความหมายที่ได้รับจากผู้บอกภาษา คือ *ตกหล่น* หมายถึง ขาดหายอะไรบางอย่าง , *ติดค้าง* หมายถึง เป็นหนี้หรือหนี้บุญคุณ และ *โอบอุ้ม* หมายถึง ช่วยเหลือ เจือจุน ดังนั้น ทั้ง 3 คำนี้มีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับต่ำได้ในภายภาคหน้า

สำหรับคำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับกลางจำนวน 3 คำ เมื่อสอบถามไปยังผู้บอกภาษา พบว่า *เกรียวกราว* ยังคงความหมายคล้ายความหมายประจำคำ คือ

---

33 เกรียว แปลว่า เสียงเอ็ดอึงพร้อมกันหลาย ๆ เสียง เช่น หมาเห่าเกรียว เล่นกันเกรียว

กราว แปลว่า เสียงดังคล้ายเช่นนั้น เช่น เสียงของแข็งจำนวนมาก ๆ ร่วงลงกระทบพื้นหรือหลังคาพร้อม ๆ กัน หรือเสียงที่คนจำนวนมากตบมือพร้อม ๆ กัน

เสียงดัง เป็นไปได้ว่า เกรียวกราวที่มีความหมายแบบไม่เป็นเชิงประกอบ อันหมายถึง ที่รู้และพูดไปทั่ว ถูกพบในงานเขียนมากกว่าการใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วน *ราบเรียบ* และ *เหี่ยวเฉา* คำตอบที่ได้จากผู้บอกภาษานั้น ความหมายถูกเปลี่ยนไปจากความหมายประจำคำ เนื่องจากความหมายที่ได้รับจากผู้บอกภาษา คือ ธรรมดา ไม่หวือหวา และ อารมณ์ไม่สดชื่น จึงมีแนวโน้มว่า 2 คำนี้อาจเปลี่ยนเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับต่ำได้หากมีการใช้ในบริบทดังกล่าวซ้ำ ๆ จนเป็นแบบแผนและผู้ใช้ภาษาสามารถทำนายบริบทที่รูปภาษานั้นจะปรากฏร่วมได้

4.2.2.3 คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับต่ำ

ผู้วิจัยพบว่า คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายไม่ตรงกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบมีทั้งสิ้น 107 คำ จากรายการคำทั้งหมด 378 คำ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภททางไวยากรณ์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. คำนามประสมแบบเท่าเทียม พบจำนวน 11 คำ ได้แก่

เส้นสาย	*หนทาง*	*หุบเหว*	*ลู่ทาง*	*กลิ่นอาย*[34]
ร่องรอย	*ต้นตอ*	*ช่องทาง*	*เยื่อใย*	*ขวากหนาม*
เสี้ยนหนาม				

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข. คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม พบจำนวน 76 คำ ได้แก่

บิดเบือน	*ถาโถม*[35]	*กีดกั้น*	*ปิดบัง*	*ปลดเปลื้อง*
ขุดคุ้ย	*ตัดขาด*	*ร่วงโรย*	*ล่วงล้ำ*	*แผ่ซ่าน*
ผลักดัน	*ติดขัด*	*มอมเมา*	*นำพา*	*ปลดปล่อย*
โฉบเฉี่ยว	*หดหู่*[36]	*บากบั่น*	*ปกปิด*	*ซาบซ่าน*[37]
รื้อฟื้น	*ลบล้าง*	*ละทิ้ง*	*พลิกฟื้น*	*หันเห*

34 อาย แปลว่า กลิ่น

35 ถา แปลว่า ถลา, โผลง

36 หู่ แปลว่า ยู่เข้า, หดเข้า, ห่อเข้า

37 ซาบ แปลว่า ซึมเข้าไป, เอิบอาบเข้าไป

ซึมซาบ	*บั่นทอน*	*อบรม*	*กีดกัน*	*เจ็บปวด*
กอบโกย	*ตักตวง*	*สอดแนม*	*แบ่งปัน*	*แปดเปื้อน*
ขัดเกลา	*ผ่อนคลาย*	*ดัดแปลง*	*ตัดรอน*	*แตกแยก*
หลีกเลี่ยง	*บิดพลิ้ว*	*เหนี่ยวรั้ง*	*ปิบคั้น*	*ผูกมัด*
ถากถาง	*เปิดเผย*	*ฝ่าฝืน*	*ถดถอย*	*ฉกฉวย*
ตัดสิน	*แย่งชิง*	*แทรกแซง*	*ดิ้นรน*	*พาดพิง*
คลี่คลาย	*เชิดชู*	*อุ้มชู*	*ป้องกัน*	*นอบน้อม*
รวบรัด	*แก้ไข*	*พลิกแพลง*	*ค้ำจุน*	*เชื่อมโยง*
ชักจูง	*ยืดเหนี่ยว*	*ซัดทอด*	*ฟุ้งซ่าน*	*ยึดถือ*
หมุนเวียน	*เผยแผ่*	*วิงเวียน*[38]	*เสียดแทรก*	*ต้านทาน*
ซอกซอน[39]				

ค. คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม พบจำนวน 20 คำ ได้แก่

เที่ยงตรง	*พร้อมเพรียง*[40]	*แหลมคม*	*เล็กน้อย*	*เชื่องช้า*
แข็งแกร่ง	*บ้าบอ*[41]	*ปึงปัง*[42]	*ลิบลิ่ว*	*ลิบลับ*
อ่อนแอ	*เด็ดเดี่ยว*	*จืดชืด*[43]	*ลุ่มลึก*	*ใหญ่หลวง*
โผงผาง[44]	*แข็งกร้าว*	*โหวงเหวง*[45]	*ถ่องแท้*	*ผ่องแผ้ว*[46]

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ซ่าน แปลว่า แล่นกระจายไปทั่วตัวอย่างพิษซ่านเสียวซ่าน

38 วิง แปลว่า หมุน, วน; รู้สึกหวิวใจ

39 ซอก แปลว่า ซุก, ซุกแทรกเข้าไป
ซอน แปลว่า ซอนไป, เสียด, ซุก

40 เพรียง แปลว่า พร้อม, มักใช้คู่กันว่า พร้อมเพรียง

41 บอ แปลว่า เกือบบ้า, ใกล้จะเป็นบ้า, ครึ่งบ้าครึ่ง

42 ปึง แปลว่า เสียงดังเช่นนั้น
ปัง แปลว่า เสียงดังเช่นนั้น

43 ชืด แปลว่า จืด, หมดรสชาติ

44 โผง แผลว่า เสียงดังเช่นนั้น เช่น ไม้หักโผง ปลาฮุบโผง
ผาง แปลว่า เสียงดังอย่างเสียงเอามือตบสิ่งของ

45 โหวง แปลว่า มาก เป็นคำใช้ประกอบคำ เบา เป็น เบาโหวง
เหวง แปลว่า มาก, เป็นคำใช้ประกอบคำ เบา เป็น เบาเหวง หมายความว่า เบามาก

46 แผ้ว แปลว่า สะอาด, หมดจด, บริสุทธิ์

ในส่วนของคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับต่ำ จำนวนทั้งสิ้น 108 คำ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความหมายจากการประกอบคำ โดยเปรียบเทียบความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบแล้วพบว่า ความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมไม่ตรงกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบ ผู้วิจัยพบว่าคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับต่ำมักแสดงความหมายแบบนามธรรม ในขณะที่ความหมายประจำคำขององค์ประกอบมักเป็นรูปธรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

<u>คำนามประสมแบบเท่าเทียม</u>

(50) *ขวากหนาม* > อุปสรรค
ขวาก > ไม้หรือเหล็ก มีปลายแหลม สำหรับปักหรือโปรยเพื่อดักหรือให้ตำผู้ผ่านเข้าไป
หนาม > ส่วนแหลม ๆ ที่งอกออกจากต้นหรือกิ่งของไม้บางชนิด เช่น หนามงิ้ว หนามกุหลาบ

ตัวอย่าง หญิงสาวมั่นใจว่าเธอจะสามารถทำได้ง่าย ๆ เช่นที่เคยทำกับทุกสิ่ง มองไม่เห็น*ขวากหนาม* และชะตากรรมอันผลิกผัน

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(51) *เยื่อใย* > ความผูกพันที่ยังตัดไม่ขาด
เยื่อ > สิ่งที่เป็นแผ่นบางอยู่ตามผิวหรือภายในร่างกายบางส่วนหรือของสิ่งต่าง ๆ เช่น เยื่อในกระดูก เยื่อหัวหอม เยื่อไม้ไผ่
ใย > สิ่งที่เป็นเส้นเล็ก ๆ บาง ๆ เช่น ใยบัว ใยแมงมุม

ตัวอย่าง โวยทอมกิ๊กเก่าไม่น่าทำกันแบบนี้ แค้นใจประกาศตัดสัมพันธ์ไม่เหลือ *เยื่อใย* ผันคบชายแท้สบายใจกว่า

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(52) *เสี้ยนหนาม* > ข้าศึกศัตรู

เสี้ยน > สะเก็ดไม้ที่เป็นชิ้นแหลม, เนื้อไม้ที่เป็นเส้นแข็ง เช่น เสี้ยนตาล

หนาม > ส่วนแหลม ๆ ที่งอกออกจากต้นหรือกิ่งของไม้บางชนิดเป็นต้น เช่น หนามงิ้ว หนามพุทรา

ตัวอย่าง คนกำพืดนี้อย่างพยายามปรองดองถึงแก่นแล้วไม่รับความเป็นเพื่อน แต่เป็นศัตรูอย่างเร้นลับ ไม่ปลูกความงอกงามแต่ทำลายไม่วางเฉยแต่รุกราน คนผู้เป็น *เสี้ยนหนาม* นี้ถ้าไม่ลิดหนามก็ทิ่มแทงแว้งกัดเป็นอันตรายกับผู้อื่น

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(53) *เส้นสาย* > พวกพ้อง

เส้น > สาย, แถว, ทาง

สาย > เส้น,เครือ, แถว, แนว; เชื้อวงศ์; ก้านของบัวต่าง ๆ

ตัวอย่าง อ้อคงถือว่าตัวเองเป็นญาติทางไหนของท่านเหมือนกันมั้ง อยู่ ๆ ถึงได้ใช้ *เส้นสาย* เข้ามาคุยงานกับดิฉันข้ามหน้าข้ามตาบริษัทรายอื่น ๆ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(54) *ต้นตอ* > เรื่องเดิม, เหตุเดิม, ที่เกิด

ต้น > ลำของต้นไม้

ตอ > โคนของต้นไม้ที่ลำต้นถูกตัดหรือหักลงแล้ว

ตัวอย่าง เห็นได้จากคนที่มาปรึกษาหมอพื้นบ้านและคนทรง ที่ส่วนใหญ่ไม่ทราบสาเหตุหรือ *ต้นตอ* ของความเจ็บป่วย

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

<u>คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม</u>

(55) *ขุดคุ้ย* > หาข้อมูลเชิงลึกมาเปิดเผย
ขุด > กิริยาที่ สับ เจาะ แทง หรือคุ้ยเอาดินหรือสิ่งที่อยู่ในดินขึ้นมา
คุ้ย > ใช้มือ เท้า หรือสิ่งอื่นตะกุยขึ้นมา

ตัวอย่าง เขาคงไม่อยากเปิดเผยอดีตทุกข์ระทม ไม่อยาก *ขุดคุ้ย* ความเจ็บปวดนั้นขึ้นมาและเธอไม่น่าซักไซ้เขาขนาดนั้น
(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(56) *บิดเบือน* > ทำให้ผิดแผกแปลกไปจากเดิม หรือ จากข้อเท็จจริง
บิด > หมุนให้เป็นเกลียวอย่าง บิดผ้า
เบือน > บิด, หัน , ผัน, เหไป, หันหน้าหนี ในคำว่า เบือนหน้า

ตัวอย่าง ผู้ใดพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงหรือ *บิดเบือน* เนื้อหาหรือความหมายของศาสนาถือว่ามีความผิดตามนัยแห่งศาสนาอย่างมหันต์
(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(57) *ผูกมัด* > ผูกพันไว้แน่น. ปฏิบัติตามสัญญาหรือ ข้อตกลงอย่างเคร่งครัด
ผูก > เอาเชือกสอดคล้องกันให้เกิดเป็นเงื่อน เพื่อทำให้มั่นหรือติดต่อกันในตัว หรือกับสิ่งอื่น เช่น ผูกเชือก ผูกลวด
มัด > ผูกรัดเข้าด้วยกัน, ผูกรัดให้แน่น

ตัวอย่าง ผู้ชายของเธอที่เธอทุ่มเทเงินทองจำนวนมากเพื่อ *ผูกมัด* เขาไว้ด้วยบุญคุณที่เธอนำมากองให้ในรูปของวัตถุที่หรูหรา
(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(58) *พลิกกลับ* > กลับคืนมาใหม่
พลิก > กลับด้านหนึ่งเป็นอีกด้านหนึ่ง เช่น ปลาพลิกท้อง นอนพลิกข้าง
กลับ > พลิกกลับฟื้นมา เช่น ฟื้นดิน

ตัวอย่าง แม้บางกิจการเคยได้รับผลกระทบบ้าง ยุคที่เศรษฐกิจวิกฤตแต่ก็สามารถ *พลิกฟื้น* คืนมาสู่ความสำเร็จได้

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(59) *ผลักดัน* > สนับสนุน, ส่งเสริม
ผลัก > ใช้มือดันให้พ้นตัวหรือให้เคลื่อนที่ไปทันที เช่น ผลักประตู
ดัน > ผลักเพื่อให้เคลื่อนไปด้วยกำ ลัง เช่น ดันประตู

ตัวอย่าง วิกฤตการณ์ของการเสนอผลงานที่แปรสภาพต่อเนื่องอย่างเป็นขั้นตอน *ผลักดัน* งานวิจัยคุณภาพไปสู่ทิศทางเชิงวิกฤตใหม่

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

<u>คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม</u>

(60) *ลิบลิ่ว* > สูงเกินเอื้อมถึง
ลิบ > สุดสายตา (ใช้เฉพาะไกลกับสูง) เช่น ไกลลิบ สูงลิบ
ลิ่ว > ที่เห็นไกลลิบหรือสูงลิบ เช่น เรืออยู่ไกลลิ่ว ภูเขาสูงลิ่ว

ตัวอย่าง หล่อนจับชุดเบามือ มันสวยน่าใส่เหลือเกิน ราคาคงแพง *ลิบลิ่ว* จนไม่กล้าเดาเลยทีเดียว

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(61) *ใหญ่หลวง* > หนัก, รุนแรง
ใหญ่ > มีขนาดโต เช่น บ้านหลังใหญ่
หลวง > ใหญ่ เช่น เขาหลวง ผึ้งหลวง

ตัวอย่าง รัฐบาลชุดนี้ต้องประสบอุปสรรคอย่าง *ใหญ่หลวง* ในการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากความวุ่นวายภายในพรรคการเมืองต่าง ๆ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

(62) *โหวงเหวง* > มีความรู้สึกเหมือนจะว่าง ๆ ในจิตใจ, มีความรู้สึกคล้ายว่าขาดอะไรบางสิ่งบางอย่างไป

โหวง > มาก เป็นคำใช้ประกอบคำ เบา เป็น เบาโหวง

เหวง > มาก เป็นคำใช้ประกอบคำ เบา เป็น เบาเหวง

ตัวอย่าง ฉันคงจะไม่ได้พบเขาอีก รวมถึงคงไม่มีโอกาสได้เห็นแววตามุ่งมั่นคู่นั้นกับรอยยิ้มที่แสนประทับใจ ข้างในหัวใจมันก็ *โหวงเหวง* พิกล

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(63) *เชื่องช้า* > อืดอาด, ยืดยาด, ไม่ว่องไว

เชื่อง > ไม่เปรียว

ช้า > ค่อย ๆ เคลื่อนไป, ไม่เร็ว

ตัวอย่าง การพัฒนาทางการเมืองไทยที่ดำเนินไปอย่าง *เชื่องช้า* นั้น ก็มีสาเหตุอีกส่วนหนึ่งมาจากบทบาทของนักการเมือง

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(64) *แหลมคม* > ฉลาด

แหลม > มีปลายเสี้ยมคม เช่น มีดปลายแหลม

คม > ไม่ทื่อ เช่น มีดคม

ตัวอย่าง มิสเตอร์จัสติส โฮมมีความชำชองในเชิงอรรถคดีสมองปราดเปรื่อง *แหลมคม* การแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันสามารถจูงใจผู้ฟังให้คล้อยตามได้

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมต่างจากผลรวมความหมายประจำคำขององค์ประกอบ ลักษณะดังกล่าวมักถูกอธิบายโดยกระบวนการอุปลักษณ์ กล่าวคือ มีการ

เชื่อมโยงความหมาย (mappings) จากแวดวงความหมายที่เป็นพาหะ (vehicle)[47] หรือ ความหมายประจำคำขององค์ประกอบทั้งต้นและท้ายซึ่งเป็นรูปธรรม ไปสู่แวดวงความหมายที่เป็นเป้าหมาย (target) หรือ ความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมซึ่งเป็นนามธรรม แสดงว่าคำเหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการอุปลักษณ์เพราะมีการใช้คำร่วมกับสิ่งที่เป็นนามธรรม ต่อไปนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงอีกกระบวนการหนึ่งที่มีชื่อว่า กระบวนการอุปลักษณ์นามนัย ซึ่งถูกนำมากล่าวถึงวิธีการขยายความหมายจากรูปธรรมไปสู่นามธรรมเช่นกัน

ครอฟท์และครูซ (Croft and Cruse 2004) พร้อมทั้งนักภาษาศาสตร์อีกจำนวนมากที่ศึกษาในเรื่องของนามนัยมีมุมมองว่ากระบวนการนามนัยและอุปลักษณ์เป็นกระบวนการที่แยกออกจากกันได้ยากและการขยายความหมายเป็นผลมาจากกระบวนการนามนัยมากกว่า เช่น อุปลักษณ์ที่กล่าวว่า *มากขึ้น คือ สูง (MORE IS UP)* แท้ที่จริงเกิดขึ้นจากการขยายความหมายในกระบวนการนามนัย เนื่องมาจากสมมติเหตุการณ์ที่บุคคลกำลังเรียงหนังสือมากขึ้นเรื่อย ๆ จะเห็นว่าจำนวนหนังสือเพิ่มมากขึ้น (more) และยอดของชั้นที่วางเรียงกันก็สูงขึ้นตามไปด้วย (higher) ซึ่งในเหตุการณ์จริงบุคคลนำส่วนยอดของหนังสือมาพูดถึง (The pile is higher now.) แสดงว่าบุคคลนั้นกำลังกล่าวถึงเหตุการณ์ทั้งหมดในภาพรวมของการที่หนังสือถูกวางเรียงซ้อนกันเพิ่มมากขึ้นโดยอ้างถึงส่วนที่เป็นยอดเท่านั้น กระบวนการนามนัยดังกล่าวก็จะถูกขยาย (คล้ายคลึงกับกระบวนการอุปลักษณ์) เข้าไปสู่แวดวงอื่นของมโนทัศน์ more เช่น higher education, higher price เป็นต้น หากมองตามข้อสังเกตของครอฟท์และครูซแล้วนั้นจะเห็นว่ากระบวนการนามนัยถูกนำมาใช้ขยายความหมายในกระบวนการอุปลักษณ์อีกทีหนึ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นพ้องว่า คำประสมแบบเท่าเทียมเชิงประกอบระดับต่ำได้ถูกขยายความหมายโดยกระบวนการนามนัยก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการอุปลักษณ์ซึ่งมีหน้าที่เพียงเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายประจำคำไปสู่สิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม อีกนัยหนึ่งคือ อุปลักษณ์มีพื้นฐานมาจากนามนัย กระบวนการเช่นนี้เรียกว่า กระบวนการอุปลักษณ์นามนัย (metaphtonymy) เช่น

---

47 พาหะ (vehicle) เรียกอีกอย่างว่าเป็นความหมายต้นทางหรือความหมายแหล่งกำเนิด (source) ซึ่งพบได้ในงานของเลคอฟเป็นต้น ทั้งนี้โคเวเซสและแรดเด้นใช้คำว่า "พาหะ" ในการอธิบายถึงสิ่งกระตุ้นที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์แบบนามนัยทั้งหมด

ขวากหนาม คือ อุปสรรค

65ก) ชีวิตที่มีแต่ *ขวากหนาม* อย่างเดียว ย่อมเป็นชีวิตที่เป็นทุกข์เกินไป
ขวากหนาม เปรียบดัง ความทุกข์

65ข) คนที่อยู่ตรงหน้าคือศัตรูหมายเลขหนึ่งและเป็น *ขวากหนาม* หรือก้างชิ้นใหญ่ที่เธอจำต้องกำจัด
ขวากหนาม เปรียบดัง ศัตรู

65ค) ลูกชายหัวแก้วหัวแหวนควรเป็นที่พึ่งของพ่อแม่ยามแก่เฒ่า จอมกลับสร้างแต่ปัญหา เขาวิ่งต่อไปบนถนนสีแดง เส้นทางที่ขรุขระและเต็มไปด้วย*ขวากหนาม*
ขวากหนาม เปรียบดัง ปัญหา

65ง) แม้จะมีอุปสรรค *ขวากหนาม* แต่สังคมอุดมคติของไทยก็รออยู่เบื้องหน้า
ขวากหนาม เปรียบดัง สิ่งขัดขวางความเจริญ

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากประโยคตัวอย่างขั้นต้นพบว่า *ขวากหนาม* ใช้แสดงถึงสิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ถูกนำมากล่าวถึงสิ่งที่เป็นอุปสรรคในชีวิต อันได้แก่ ความทุกข์ ศัตรู ปัญหาและสิ่งขัดขวางความเจริญ แสดงให้เห็นว่ามีการเชื่อมโยงความคิดระหว่างแวดวงความหมายตามกลวิธีอุปลักษณ์ โดยที่อุปลักษณ์นี้จะมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบนามนัย กล่าวคือ จากสถานการณ์จริงหรือประสบการณ์การเผชิญโลกของบุคคล พบว่า ลักษณะการใช้งานของ *ขวากหนาม* คือ การนำมาขวางกั้นเส้นทางเป็นอุปกรณ์กันทางที่หากเข้าไปสัมผัสอาจสะดุดหกล้มหรือก่อให้เกิดอันตราย บุคคลจึงนำภาพเหตุการณ์ดังกล่าวของ *ขวากหนาม* มาอ้างถึงความยากลำบากในการก้าวไปข้างหน้าเนื่องจากการถูกขัดขวางด้วย *ขวากหนาม* จึงเกิดการขยายความหมายจากกระบวนการนามนัยก่อนนำไปสู่การตีความแบบอุปลักษณ์ *ขวากหนาม* คือ อุปสรรคในชีวิต เนื่องมาจาก *ขวากหนาม* แรกเริ่มใช้เป็นตัวแทนอุปกรณ์กันทาง ก่อนนำไปสู่การเปรียบเทียบว่าเป็นความยากลำบากในการก้าวไปข้างหน้าจนกลายเป็นอุปสรรคในลำดับถัดมา ดังนั้น อุปลักษณ์จึงมาจากนามนัย

คล้ายคลึงกับที่ กูซเซ่น (Goossens 1990 อ้างถึงใน Evans and Green 2006) ยกตัวอย่างคำว่า *close-lipped* แปลว่า เงียบ ซึ่งเกิดการขยายความหมายจากกระบวนการนามนัย เมื่อคนหนึ่งหุบปาก ความเงียบก็จะเกิดขึ้น ดังนั้น close-lipped สามารถใช้แทนความเงียบได้ ทั้งนี้ *close-lipped* ยังหมายถึง พูดน้อยหรือไม่ค่อยพูด การตีความแบบนี้มาจากกระบวนการอุปลักษณ์ เพราะ มีการข้ามขอบเขตจากการหุบปากที่เป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน ไปยังขอบเขตที่เป็นนามธรรมว่าด้วยลักษณะนิสัยของบุคคลที่พูดน้อย กูซเซ่น กล่าวเพิ่มเติมว่า การตีความอุปลักษณ์แบบนี้มีพื้นฐานมาจากกระบวนการนามนัย เนื่องมาจาก *หุบปาก* เดิมทีใช้แทนความเงียบก่อนนำไปสู่การเปรียบเทียบว่าเป็นคนพูดน้อย และเราสามารถเข้าใจความหมายของที่มาที่ไปได้ว่าลักษณะหนึ่งของคนที่ไม่ยอมพูดมักเกี่ยวข้องกับความเงียบนั่นเอง

<u>เยื่อใย คือ สายสัมพันธ์</u>

66ก) นอกจากคุณจะไม่ได้รับคำตอบจากเขาแล้ว คุณอาจถูกปฏิเสธอย่างไร้ *เยื่อใย* และทำให้เขาต้องออกห่างคุณมากขึ้น

66ข) โวยทอมกิ๊กเก่าไม่น่าทำกันแบบนี้ ประกาศตัดสัมพันธ์ไม่เหลือ *เยื่อใย* ผันคบชายแท้สบายใจกว่า

66ค) เขามี *เยื่อใย* กันอย่างนี้ วันหนึ่งเขาอาจจะคืนดีกันก็ได้

66ง) ฝนยังมีภาพพี่เรนอยู่ในใจ จึงทำให้ปฏิเสธคนที่เพียรเข้ามาสานสัมพันธ์กับเธออย่างไม่มี *เยื่อใย*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากประโยคตัวอย่างข้างบนพบว่า *เยื่อใย* ถูกนำมากล่าวอ้างถึงความเกี่ยวพัน ความผูกพันที่ยังตัดกันไม่ขาด แสดงให้เห็นว่ามีการเชื่อมโยงความคิดระหว่างแวดวงความหมายตามกลวิธีอุปลักษณ์ ซึ่ง *เยื่อใย* ที่ปรากฏในประโยค ไม่ได้แสดงความหมายประจำคำของคำว่า *เยื่อ* หรือ *ใย* เลย โดยที่อุปลักษณ์ดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากความสัมพันธ์แบบนามนัย เนื่องจากตามหลักการทางวิทยาศาสตร์พบว่า หน้าที่ของเยื่อใย คือ เป็นโครงสร้างส่วนต่าง ๆ ของพืช ทำให้พืชคงรูปร่างอยู่ได้ เสมือนเป็นตัวเสริมสร้างหรือเชื่อมทุกองค์ประกอบให้คงรูปเดิม บุคคลจึงนำภาพเหตุการณ์ดังกล่าวมาอ้างถึงความข้องเกี่ยวกันในความสัมพันธ์ของมนุษย์ที่ไม่สามารถตัดขาดจากกันได้ ซึ่งเป็นการขยายความหมายแบบนามนัยจากความหมายพื้นฐานประจำคำไปสู่แวดวงอื่นของมโนทัศน์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการนามนัยถูกนำมาใช้ขยายความหมายในกระบวนการอุปลักษณ์อีกทีหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า *เยื่อใย* ในตอนแรก หมายถึง ส่วนเสริมสร้างที่เชื่อมทุกองค์ประกอบให้คงรูปเดิม ก่อนนำไปสู่การเปรียบเปรยแบบอุปลักษณ์ว่าเป็นความผูกพันที่ตัดกันไม่ขาด ด้วยเหตุนี้อุปลักษณ์จึงมาจากนามนัย

<u>ขุดคุ้ย คือ หาข้อมูลเชิงลึกมาเปิดเผย</u>

67ก) เขาคงไม่อยากเปิดเผยอดีตทุกข์ระทม ไม่อยาก *ขุดคุ้ย* ความเจ็บปวดนั้นขึ้นมาและเธอไม่น่าซักไซ้เขาขนาดนั้น

67ข) ..เดินทางกันเข้าไปในหลืบลึกของแผ่นดินไทยเพื่อ *ขุดคุ้ย* เรื่องราวที่น่ารู้น่าสนใจมาให้ผู้ชมได้ดู

67ค) ไมเคิล แจ็กสันเป็นคนดังมาก และก็ทำตัวลึกลับมากด้วย จึงมีคนสนใจ *ขุดคุ้ย* หรือเสริมแต่งเรื่องราวต่าง ๆ ให้มากมาย

67ง) พลตรีสนั่น ขจรประสาสน์ อดีตเลขาธิการพรรค สละเรือทิ้ง การตกต่ำของพรรคประชาธิปัตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร สืบเนื่องมาจากการถูก *ขุดคุ้ย* เรื่องการนำเงินงบพัฒนาจังหวัดไปสนับสนุนกิจการของสหกรณ์สุราษฎร์ธานี

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากประโยคตัวอย่างของคำว่า *ขุดคุ้ย* ถูกนำมากล่าวถึงการหาข้อมูลเชิงลึกของบางคนหรือบางสิ่งรวมไปถึงการค้นเอาเรื่องเก่าขึ้นมาเปิดเผย ซึ่ง *ขุดคุ้ย* ที่ปรากฏในแต่ละประโยค ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความหมายประจำคำของคำว่า *ขุด* หรือ *คุ้ย* เลย อย่างไรก็ตามทั้ง 2 คำ คือ กริยาที่แสดงอาการสับ เจาะ แทงหรือตะกุยเอาสิ่งของขึ้นมา เมื่อนำทั้ง 2 คำมาประกอบกันบุคคลจึงนำภาพเหตุการณ์ดังกล่าวมาขยายสาระไปถึงการค้นหรือการเฟ้นหาข้อมูลเชิงลึก ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความเป็นนามธรรมสูงกว่าสิ่งของที่ได้จากการ *ขุด* หรือ *คุ้ย* แสดงให้เห็นว่า เป็นการขยายความหมายแบบนามนัยจากความหมายพื้นฐานประจำคำไปสู่แวดวงอื่นของมโนทัศน์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ การค้นหา ทั้งนี้ *ขุดคุ้ย* ถูกนำไปใช้ในบริบทที่เป็นนามธรรม เช่น *ขุดคุ้ย*ความเจ็บปวด *ขุดคุ้ย*เรื่องราว เป็นต้น โดยมีกระบวนการอุปลักษณ์ทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายประจำคำไปสู่

สิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าทุกการเชื่อมโยงแบบอุปลักษณ์นั้นสันนิษฐานว่าผ่านการขยายความหมายแบบนามนัยมาก่อน ตรงตามที่บาร์เซโลน่า (Barcelona 2003) ได้กล่าวไว้แล้ว

<u>บิดเบือน คือ ทำให้ผิดแผกจากข้อเท็จจริง</u>

68ก) ผู้ใดพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงหรือ *บิดเบือน* เนื้อหาหรือความหมายของศาสนาถือว่ามีความผิด ตามนัยแห่งศาสนาอย่างมหันต์

68ข) หลักการสมัยใหม่ที่เน้นประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว ความสวยงาม ทำให้วิถีการดำรงชีวิตถูก *บิดเบือน* ไปจากวิถีที่ควรเป็นที่ต้องทำตัวให้เข้ากับธรรมชาติ มิใช่เอาชนะธรรมชาติ

68ค) นโยบายของรัฐบาลในการควบคุมสถานการณ์ 4 จังหวัดภาคใต้ที่แล้วมาก็มิได้ปรากฏออกมาให้ชัดเจนว่าเป็นเช่นไร ซ้ำยังได้ *บิดเบือน* กลบเกลื่อนสถานการณ์ที่แท้จริงต่อประชาชนโดยส่วนรวมอีกด้วย

68ง) ข้อมูลที่มีอยู่ทั้งหมดจะถูกต้อนรับนำเอามาใช้ และข้อมูลเหล่านั้นจะชัดเจนโดยไม่ถูก *บิดเบือน*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ในตัวอย่างประโยคที่ 68ก-ง คำว่า *บิดเบือน* ถูกนำมากล่าวถึงการกระทำที่ทำให้ผิดแผกจากความเป็นจริงหรือข้อเท็จจริง ซึ่ง *บิดเบือน* ที่ปรากฏในแต่ละประโยค ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความหมายประจำคำของคำว่า *บิด* หรือ *เบือน* ที่ต้องแสดงอาการหมุนให้เป็นเกลียว เมื่อนำทั้ง 2 คำมาประกอบกันบุคคลจึงนำภาพเหตุการณ์ดังกล่าวที่มีลักษณะของการทำให้สิ่งของผิดรูปไปจากเดิม มาขยายความไปยังอาการที่ทำให้ผิดแผกไปจากความจริง ซึ่งยังอยู่ภายในแวดวงเดียวกันแต่มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการขยายความหมายแบบนามนัยจากความหมายพื้นฐานประจำคำไปสู่แวดวงอื่นของมโนทัศน์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในที่นี้คือ อาการที่ทำให้สิ่งที่มีหรือเป็นอยู่ก่อนเปลี่ยนไป และเมื่อศึกษาตัวอย่างจากบริบทในคลังภาษาพบว่า *บิดเบือน* ถูกนำไปใช้ในบริบทที่เป็นนามธรรม เช่น *บิดเบือน*ความจริง *บิดเบือน*สถานการณ์ *บิดเบือน*วิถีชีวิต เป็นต้น โดยมีกระบวนการอุปลักษณ์ทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายประจำคำไปสู่สิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ดังนั้นกระบวนการอุปลักษณ์จึงมีพื้นฐานมาจากกระบวนการนามนัย

ลิบลิ่ว คือ มากเกินเอื้อมถึง

69ก) หล่อนจับชุดเบามือ มันสวยน่าใส่เหลือเกิน ราคาคงแพง *ลิบลิ่ว* จนไม่กล้าเดาเลย

69ข) ที่ดินแปลงนี้อยู่ในตัวเมืองเก่า เวลานี้มีราคา *ลิบลิ่ว*

69ค) ยากที่แรงงานจากภาคเกษตรจะสามารถฝากชีวิตของตัวเองและครอบครัวกับการผลิตนอกภาคเกษตรอย่างสิ้นเชิง ในสภาวะที่ค่าครองชีพในตัวเมืองสูง *ลิบลิ่ว*

69ง) คะแนนข้อเขียนแต่ละวิชา สาแคนได้คะแนนสูง *ลิบลิ่ว*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ในตัวอย่างประโยคที่ 69ก-ง คำว่า *ลิบลิ่ว* ถูกนำมากล่าวถึงจำนวนที่มากเกินเอื้อมถึง โดย *ลิบลิ่ว* ที่ปรากฏในแต่ละประโยค ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความหมายประจำคำของคำว่า *ลิบ* หรือ *ลิ่ว* เลย เพราะทั้ง 2 คำใช้อ้างถึงระยะทางและมักใช้กับความสูงและความไกลเท่านั้น เมื่อนำทั้ง 2 คำมาประกอบกันบุคคลจึงนำภาพเหตุการณ์ดังกล่าวที่มีลักษณะของระยะทางไกลสุดสายตาจนจับต้องไม่ได้มาขยายความหมายไปสู่ จำนวนที่มากเกินเอื้อมถึง ซึ่งยังอยู่ภายในแวดวงเดียวกันแต่มีความเป็นนามธรรมมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการขยายความหมายแบบนามนัยจากความหมายพื้นฐานประจำคำไปสู่แวดวงอื่นของมโนทัศน์ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ในที่นี้คือ ปริมาณหรือจำนวนที่เพิ่มมากขึ้น แรดเด็น (Raddeen 2003) และเทย์เลอร์ (Taylor 2003) กล่าวไว้ว่า สหสัมพันธ์ทุกอย่างมีพื้นฐานมาจากนามนัย เช่น ความสูงสัมพันธ์กับปริมาณ เมื่อเราเทของเหลวใส่แก้ว ความสูงที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับปริมาณที่มากขึ้น เมื่อความสัมพันธ์นี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้กับขอบเขตที่เป็นนามธรรมยิ่งขึ้น เช่น ราคาสูง เราจะได้อุปลักษณ์ที่มาจากนามนัย *ลิบลิ่ว* ก็เช่นเดียวกัน ระยะสัมพันธ์กับจำนวน ยิ่งสิ่งของอยู่ในระยะไกลจำนวนระยะทางก็เพิ่มมากขึ้น และเมื่อความสัมพันธ์นี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้กับขอบเขตที่เป็นนามธรรมยิ่งขึ้น เช่น ราคาสูง*ลิบลิ่ว* คะแนนสูง*ลิบลิ่ว* เป็นต้น เราจะได้อุปลักษณ์ที่มาจากนามนัยเหมือนกัน

ใหญ่หลวง คือ หนักหรือรุนแรง

70ก) รัฐบาลชุดนี้ต้องประสบอุปสรรคอย่าง *ใหญ่หลวง* ในการบริหารราชการแผ่นดิน เนื่องจากความวุ่นวายภายในพรรคการเมืองต่าง ๆ

70ข) ขวัญเอ๋ย เธอกำลังเข้าใจผิดอย่าง *ใหญ่หลวง* ทีเดียว เงินจำนวนนั้นอาจซื้อฉันได้เมื่อก่อน แต่ใครเขาจะยอมให้

70ค) ของเสียที่ถูกระบายทิ้งมาพร้อมกับน้ำเสียจากโรงงานลงในแม่น้ำลำคลอง และควันพิษที่ปล่อยออกไปสู่อากาศก็ได้ก่อให้เกิดภัยพิบัติแก่มนุษย์อย่าง *ใหญ่หลวง* เช่นกัน

70ง) สิ่งที่จะทำให้เจ้าพระยาหยุดไหลได้จะต้องเป็นความวิปริตแปรปรวนอย่าง *ใหญ่หลวง*

(จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ในตัวอย่างประโยคที่ 70ก-ง คำว่า *ใหญ่หลวง* ถูกนำมากล่าวถึงลักษณะที่หนักหรือรุนแรง โดย *ใหญ่หลวง* ที่ปรากฏในแต่ละประโยค ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงความหมายประจำคำของคำว่า *ใหญ่* หรือ *หลวง* ที่หมายถึงขนาดโตเลย อ้างอิงจากแรดเด็น (Raddeen 2003) และเทย์เลอร์ (Taylor 2003) ที่กล่าวไว้ว่าสหสัมพันธ์ทุกอย่างมีพื้นฐานมาจากนามนัย เมื่อพิจารณา *ใหญ่หลวง* พบว่า ขนาดสัมพันธ์กับความหนัก ยิ่งสิ่งของมีขนาดใหญ่ ความหนักจะมากขึ้นตามไปด้วย เป็นไปได้ว่า ขนาดสัมพันธ์กับความหนักนี้เป็นมโนทัศน์พาหะที่กระตุ้นการขยายความหมายไปยังมโนทัศน์เป้าหมายในเรื่องของ ลักษณะที่หนักหรือรุนแรงขึ้น และเมื่อความสัมพันธ์นี้ถูกนำไปประยุกต์ใช้กับขอบเขตที่เป็นนามธรรมยิ่งขึ้น เช่น *ภัยพิบัติใหญ่หลวง* อุปสรรค*ใหญ่หลวง* ความเข้าใจผิด*ใหญ่หลวง* เป็นต้น เราจะได้อุปลักษณ์ที่มาจากนามนัยเหมือนกัน จึงสรุปได้ว่า ทุกอุปลักษณ์ถูกผลักดันโดยกระบวนการนามนัยในที่สุด

สรุป

งานวิจัยนี้สามารถสนับสนุนข้อสรุปทางแบบลักษณ์ภาษาได้ว่าคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยมีคุณสมบัติที่จัดอยู่ในรูปแบบคำประสมแบบเท่าเทียมที่อ้างอิงความหมายในระดับที่สูงกว่าหรือความหมายจ่ากลุ่ม (hyperonymic coordinating compounds) เฉกเช่นเดียวกับภาษาอื่น ๆ ที่อยู่ในแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้วิจัยยังเห็นด้วยกับวอลชลี (Wälchli 2005) ที่ว่า ถึงแม้จะไม่ใช่คำประสมแบบเท่าเทียมทุกคำที่มีลักษณะแบบมโนทัศน์ที่อยู่เหนือกว่าในแง่ความสัมพันธ์ทางความหมายกับองค์ประกอบแต่อย่างน้อยก็ไม่ใช่แบบมโนทัศน์ที่อยู่ต่ำกว่าอย่างแน่นอน นอกจากนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมปรากฏคุณสมบัติทางความหมายแบบเชิงประกอบโดยมีระดับต่างกันจำนวน 3 ระดับ ได้แก่ ความหมายเชิงประกอบระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ ยกเว้นรายการคำนามที่ไม่ปรากฏความหมายเชิงประกอบระดับกลาง เมื่อนำคำประสมแบบเท่าเทียมเชิงประกอบแต่ละระดับมาวิเคราะห์ในประเด็นการขยายความหมาย พบว่า คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับสูง มีการขยายความหมายผ่านกระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อย (part for whole metonymy) เพียงอย่างเดียว ในขณะที่คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับต่ำ มีการขยายความหมายแบบนามนัยเช่นเดียวกัน โดย มีกระบวนการอุปลักษณ์ทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายประจำคำขององค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมไปสู่ความหมายเชิงนามธรรมของคำประสมแบบเท่าเทียม โดยที่ทั้ง 2 กระบวนการนี้ไม่สามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน กูซเซ่น (Goossens 1990 อ้างถึงใน Evans and Green 2006) เรียกปรากฏการณ์แบบนี้ว่า อุปลักษณ์นามนัย (metaphtonymy) เหมาะสำหรับใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงความหมายที่ข้ามแวดวงหรือขอบเขต (domain) ได้อย่างลุ่มลึก สำหรับ คำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับกลาง ผู้วิจัยพบว่ามีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับต่ำได้ในภายภาคหน้า หากมีการใช้ในบริบทดังกล่าวซ้ำ ๆ จนเป็นแบบแผนและผู้ใช้ภาษาสามารถทำนายบริบทที่รูปภาษานั้นจะปรากฏร่วมได้

บทที่ 5

คุณสมบัติทางสัทวิทยาของคำประสมแบบเท่าเทียม

จากบทที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำประสมแบบเท่าเทียมซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภททางไวยากรณ์ ได้แก่ คำนาม คำกริยาและคำคุณศัพท์ นอกจากนั้นคำประสมแบบเท่าเทียมยังมีระดับความหมายเชิงประกอบในระดับต่าง ๆ กันและมีการขยายความหมายผ่านกระบวนการนามนัยเป็นหลัก ในส่วนของบทที่ 5 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางสัทวิทยาของคำประสมแบบเท่าเทียม โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 หัวข้อ คือ 1) โครงสร้างพยางค์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียม และ 2) เสียงวรรณยุกต์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียม

5.1 โครงสร้างพยางค์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียม

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเกี่ยวกับลักษณะร่วมของโครงสร้างพยางค์คำประสมแบบเท่าเทียม โดยเน้นเรื่องพยางค์เป็นและพยางค์ตาย ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า พยางค์แรกอาจเป็นพยางค์เป็นหรือตายก็ได้ แต่พยางค์ที่สองต้องเป็นพยางค์เป็นเท่านั้น ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางเสียงเกี่ยวกับการเน้น (stress) พยางค์ในภาษาไทย เชื่อมโยงเข้ากับคำประสมแบบเท่าเทียมเพื่อแสดงให้เห็นว่าคำประเภทนี้สอดรับกับกฎภาษาที่มีอยู่และสามารถสะท้อนธรรมชาติของภาษาไทยได้

5.1.1 ลักษณะร่วมของโครงสร้างพยางค์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์ลักษณะร่วมของโครงสร้างพยางค์คำประสมแบบเท่าเทียม ผู้วิจัยพบว่าโครงสร้างพยางค์ของคำประสมแบบเท่าเทียม 2 พยางค์ ทั้งพยางค์แรกและพยางค์ที่สอง เป็นได้ทั้งพยางค์เป็นและพยางค์ตาย[48] แต่พยางค์ที่สองส่วนใหญ่เป็นพยางค์เป็นมากถึงร้อยละ 85 เทียบเท่า

48 พยางค์เป็น คือ พยางค์ที่ประกอบด้วยสระเสียงยาวในแม่ ก กา เช่น จา ปรี ดู กอ คา หรือ เสียงสระ อำ (-ม), ไอ (-ย), ใอ (-ย), เอา(-ว) เพราะมีเสียงตัวสะกด รวมไปถึงพยางค์ที่ลงท้ายด้วยตัวสะกดแม่ กง กน กม เกย เกอว เช่น ฟัง ตัง ตน ยาม เชย พราว

320 คำ ในขณะที่พยางค์ตายมีเพียงร้อยละ 15 หรือ 58 คำ จากจำนวนทั้งหมด 378 คำ ในส่วนของรูปแบบโครงสร้างพยางค์ ปรากฏทั้งหมด4 รูปแบบเรียงตามลำดับจำนวนที่พบมากสุดไปยังน้อยสุด ได้ดังนี้

ก. $C_i(C_m)V(V)N + C_i(C_m)V(V)N$[49]	หรือ คำเป็น + คำเป็น	พบจำนวน	176 คำ
ข. $C_i(C_m)V(V)S + C_i(C_m)V(V)N$	หรือ คำตาย + คำเป็น	พบจำนวน	144 คำ
ค. $C_i(C_m)V(V)S + C_i(C_m)V(V)S$	หรือ คำตาย + คำตาย	พบจำนวน	46 คำ
ง. $C_i(C_m)V(V)N + C_i(C_m)V(V)S$	หรือ คำเป็น + คำตาย	พบจำนวน	12 คำ

ผู้วิจัยนำข้อมูลดิบดังกล่าวมาคิดเป็นค่าร้อยละ[50]ของโครงสร้างพยางค์รูปแบบต่าง ๆ แสดงในรูปต่อไปนี้

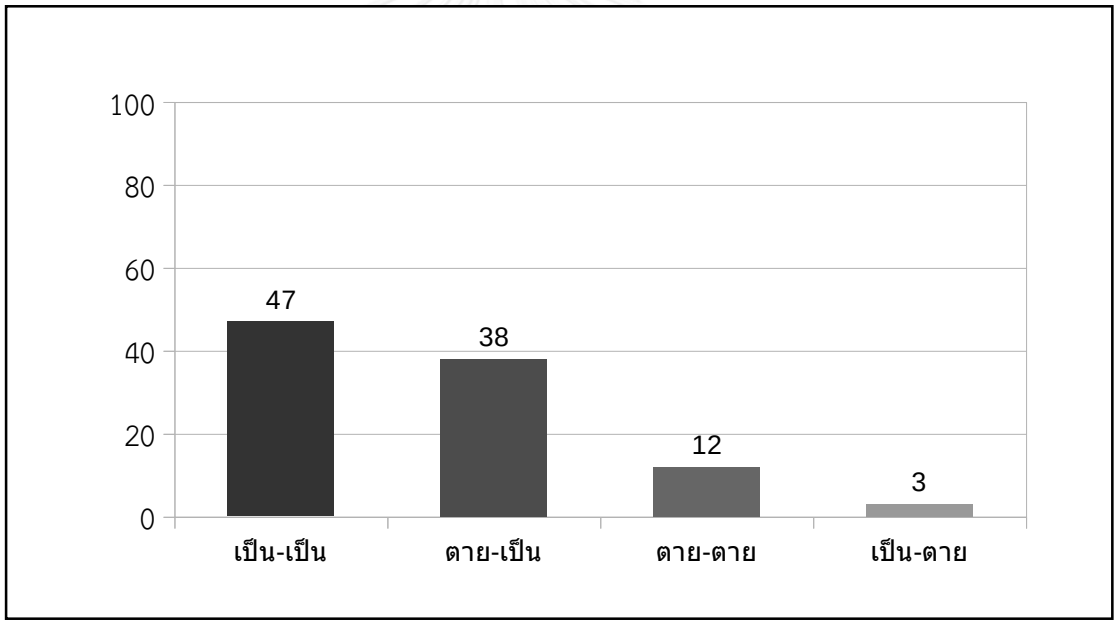

รูปที่ 5 ค่าร้อยละโครงสร้างพยางค์คำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย

พยางค์ตาย คือ พยางค์ที่ประกอบด้วยสระเสียงสั้นในแม่ก กา เช่น มะ จะ ติ ปริ ดุ เกาะ หรือพยางค์ที่ลงท้ายด้วยตัวสะกดแม่ กก กบ กด เช่น สุข ภาค พัก เมฆ ภพ ตบ ภาพ สด บาท

49 สัญลักษณ์ C_i = พยัญชนะ, C_m =พยัญชนะควบกล้ำ, V = สระ, N = พยางค์เป็น, S = พยางค์ตาย

50 ค่าร้อยละในที่นี้เป็นค่าร้อยละของโครงสร้างพยางค์คำประสมแบบเท่าเทียม 2 พยางค์ จำนวนทั้งหมด 378 คำ

จากภาพข้างต้น เห็นได้ชัดเจนว่าพยางค์ตายมีแนวโน้มในการเกิดที่ตำแหน่งองค์ประกอบท้ายได้น้อยมาก ในขณะที่พยางค์เป็นสามารถเกิดได้ทั้งองค์ประกอบต้นและองค์ประกอบท้าย เหตุที่เป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า คนไทยนิยมเน้นเสียงที่ตำแหน่งพยางค์ท้ายเพื่อให้เกิดความไพเราะของถ้อยคำ สอดคล้องกับกาญจนา นาคสกุล (กาญจนา นาคสกุล 2556) ที่กล่าวไว้ว่า ลักษณะการออกเสียงไม่เน้น-เน้น[51] เป็นจังหวะที่ปรากฏมากในคำภาษาไทยทั่วไป หากพยางค์เน้นปรากฏในตำแหน่งพยางค์แรกของคำ 2 พยางค์ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ออกเสียงไม่เน้น จะถูกลดเสียงเปลี่ยนเป็นพยางค์ไม่เน้น นอกจากนี้ พยางค์ท้ายที่ออกเสียงสระสั้นมักมีการยืดเสียงให้ยาวเพื่อทำให้เกิดการเน้นเสียงที่พยางค์ท้ายได้ตามต้องการ ผู้วิจัยจะอธิบายอย่างละเอียดในหัวข้อถัดไป สำหรับรายการคำที่แจกแจงตามโครงสร้างพยางค์แต่ละรูปแบบเรียงตามลำดับที่พบมากสุดไปถึงน้อยสุด มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

<u>พยางค์เป็น – พยางค์เป็น</u>

คำนาม

หลุม-บ่อ	ตัว-ตน	หมู่-เหล่า	ผี-สาง	กลิ่น-อาย
เหงื่อ-ไคล	ป่า-ดง	หน-ทาง	โคลน-ตม	ถิ่น-ฐาน
เรี่ยว-แรง	เส้น-ทาง	ลู่-ทาง	ร่อง-รอย	ต้น-ตอ
ช่อง-ทาง	เยื่อ-ใย	ร่าง-กาย	ถ้วย-ชาม	ไร่-นา
บ้าน-เรือน	ขั้น-ตอน	ค่ำ-คืน	เพื่อน-เกลอ	ถ้อย-คำ
เจ้า-นาย	ห้าง-ร้าน	ต้น-เค้า	เส้น-สาย	เสี้ยน-หนาม
เยี่ยง-อย่าง	ริ้ว-รอย	ครั้ง-คราว	เนื้อ-ตัว	โครง-ร่าง
ภู-เขา				

คำกริยา

วิง-เวียน	มอม-เมา	นำ-พา	เมียง-มอง	รอ-คอย
ปรน-เปรอ	ชอน-ไช	มืน-เมา	เคย-ชิน	มอง-ดู
เจือ-ปน	ข่ม-ขู่	เพิ่ม-ขึ้น	แล-เห็น	เบื่อ-หน่าย
รื้อ-ฟื้น	เงื้อ-ง่า	ถา-โถม	หัน-เห	หึง-หวง
ถู-ไถ	ค้ำ-จุน	ชัก-จูง	ท้วง-ติง	คุ้ย-เขี่ย

51 กาญจนา นาคสกุลใช้คำว่า จังหวะเบา-หนัก แสดงถึง unstressed-stressed syllable ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยเปลี่ยนเป็นจังหวะไม่เน้น-เน้น เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในทางภาษาศาสตร์

คุ้น-เคย	ล้ม-ตาย	ชี้-แจง	คุ้ม-กัน	ฟุ้ง-ซ่าน
ยื้อ-แย่ง	ค้า-ขาย	ค้น-หา	ใช้-สอย	หมุน-เวียน
หมาย-ปอง	เผย-แผ่	สวม-ใส่	โหย-ไห้	บั่น-ทอน
แบ่ง-ปัน	ผ่อน-คลาย	จู่-โจม	แผ่-ซ่าน	เปลี่ยน-แปลง
ก่อ-ตั้ง	เกี่ยว-เนื่อง	ก่อ-สร้าง	เหนี่ยว-รั้ง	ฝ่า-ฝืน
ไถ่-ถอน	เสื่อม-เสีย	ข่ม-เหง	แย่ง-ชิง	เกลี้ย-กล่อม
ดิ้น-รน	ล่วง-ล้ำ	คลี่-คลาย	เคลื่อน-ย้าย	อุ้ม-ชู
ซ่อน-เร้น	ป้อง-กัน	ร่วง-โรย	ต้าน-ทาน	ห้อม-ล้อม
เชื่อม-โยง	อ้อน-วอน	ครั่น-คร้าม	กลุ้ม-รุม	ห้าม-ปราม
เยี่ยม-เยียน	ขว้าง-ปา	เพิ่ม-เติม	เพิ่ม-พูน	เร่ง-เร้า
เพลี่ยง-พล้ำ	ล่วง-เลย	ยั่ว-เย้า	เฒี่ยน-ตี	เชื่อ-ฟัง
โต้-แย้ง	แก้-ไข	ห้อย-โหน	มุ่ง-หมาย	แผ้ว-ถาง
โต้-เถียง				

คำคุณศัพท์

เกรียว-กราว	ปึง-ปัง	ซึม-เซา	ดี-งาม	จวน-เจียน
เร็ว-ไว	เลว-ทราม	ใหม่-เอี่ยม	เอื่อย-เฉื่อย	นุ่ม-นิ่ม
เจื้อย-แจ้ว	เรื่อย-เจื้อย	บู้-บี้	แช่ม-ชื่น	โย้-เย้
โผง-ผาง	โหวง-เหวง	เป๋อ-เหลอ	อ่อน-แอ	ใหญ่-โต
ผ่อง-แผ้ว	แจ่ม-แจ้ง	อ่อน-นุ่ม	ถ่อง-แท้	เหี่ยว-เฉา
ใหญ่-หลวง	ผ่อง-ใส	เที่ยง-ตรง	บ้า-บอ	อ้วน-พี
บี้-แบน	ว่าง-เปล่า	พรั่ง-พรู	ฝ้า-ฟาง	ง่าย-ดาย
พร่าง-พราย	แห้ง-แล้ง	เชื่อง-ช้า	อ้วน-ท้วน	ดื้อ-รั้น
แน่-แท้	ชั่ว-ช้า	ล่า-ช้า	ชั่ว-ร้าย	เก้อ-เขิน
โล่ง-โถง	พร้อม-เพรียง	แหลม-คม	เหย-เก	สวย-งาม
แข็ง-แกร่ง	หลาย-แหล่	แข็ง-กร้าว		

<u>พยางค์ตาย – พยางค์เป็น</u>

คำนาม

หมวด-หมู่	แบบ-อย่าง	กฎ-เกณฑ์	เขต-แดน	หยูก-ยา
เหตุ-การณ์	จิต-ใจ	บาด-แผล	หุบ-เหว	ขวาก-หนาม
แบบ-แผน	ลวด-ลาย	เวท-มนตร์	มีด-พร้า	แมก-ไม้

คำกริยา

หด-หู่	โฉบ-เฉี่ยว	บาก-บั่น	ปลด-ปล่อย	ตก-หล่น
ดุ-ด่า	สึก-กร่อน	สับ-เปลี่ยน	ผลัด-เปลี่ยน	ขับ-กล่อม
ซาบ-ซ่าน	ลบ-ล้าง	ละ-ทิ้ง	พลิก-ฟื้น	คลุก-เคล้า
ชด-ใช้	ยัก-ย้าย	ทัก-ท้วง	เยาะ-เย้ย	ละ-เว้น
รุก-ล้ำ	พลิก-แพลง	ยืด-เหนี่ยว	ชก-ต่อย	ซุก-ซ่อน
ริเริ่ม	ลุก-ไหม้	ยึด-ถือ	ทับ-ถม	ซัก-ถาม
พบ-เห็น	แทรก-แซง	พาด-พิง	เชิด-ชู	ยึด-ครอง
ซอก-ซอน	รวบ-รวม	เทิด-ทูน	ลอก-เลียน	ลูบ-คลำ
พูด-จา	ลาก-จูง	แลก-เปลี่ยน	นอบ-น้อม	เคียด-แค้น
ทอด-ทิ้ง	ลูบ-ไล้	แวด-ล้อม	เลือก-สรร	บิด-เบือน
ปิด-บัง	ผลัก-ดัน	อบ-รม	กีด-กัน	กอบ-โกย
ตัก-ตวง	ฉก-ชิง	สอด-แนม	ปก-คลุม	ขัด-เกลา
ตบ-ตี	ดัด-แปลง	ตัด-รอน	กัก-กัน	กลับ-กลาย
เกาะ-กุม	ปรับ-ปรุง	หวาด-กลัว	สูด-ดม	เกลียด-ชัง
จับ-กุม	กีด-กั้น	ปลด-เปลื้อง	แปด-เปื้อน	หลีก-เลี่ยง
โอบ-อุ้ม	หลุด-ลุ่ย	หอบ-หิ้ว	อด-กลั้น	บิด-พลิ้ว
ฉุด-คร่า	กราบ-ไหว้	ปลูก-สร้าง	ขุด-คุ้ย	บีบ-คั้น
ติด-ค้าง	สืบ-ค้น	โอบ-ล้อม	ฝึก-ซ้อม	ขับ-ร้อง
ถาก-ถาง	เปิด-เผย	ถด-ถอย	ฉก-ฉวย	ตัด-สิน
แอบ-แฝง	หลอก-หลอน	หลีก-หนี	ขีด-เขียน	ขัด-ขืน
เหือด-หาย	ถก-เถียงเสาะ-หา	สึก-หรอ	หวาด-เสียว	
ขัด-ถู	ทุบ-ตี	กีด-ขวาง	หยิบ-ฉวย	ทด-แทน

คำคุณศัพท์

เด็ด-เดี่ยว	โดด-เดี่ยว	เล็ก-น้อย	ฟก-ช้ำ	ลึก-ซึ้ง
ปราด-เปรียว	โหด-ร้าย	ดุ-ร้าย	ผิด-เพี้ยน	ลิบ-ลิ่ว
อวบ-อั๋น	เหมาะ-สม	ซีด-เซียว	รีบ-ด่วน	วาบ-หวาม
ซูบ-ผอม	เงียบ-ขรึม	ทัด-เทียม	แคระ-แกร็น	

<u>พยางค์ตาย – พยางค์ตาย</u>

คำนาม

ซาก-ศพ	ฤทธิ์-เดช	พรรค-พวก

คำกริยา

ตัด-ขาด	ติด-ขัด	ปก-ปิด	เจ็บ-ปวด	เบียด-เสียด
ปุ-ปะ	หลบ-หลีก	สืบ-เสาะ	โอบ-กอด	ขบ-กัด
ฉีก-ขาด	เข็ด-หลาบ	เงียบ-เชียบ	พบ-ปะ	พลัด-ตก
ซัด-ทอด	ชัก-ลาก	เล็ด-ลอด	ยก-เลิก	ลัก-ลอบ
คัด-ลอก	พลัด-พราก	คัด-เลือก	แตก-แยก	เสียด-แทรก
เปรียบ-เทียบ	บีบ-นวด	ผูก-มัด	บุก-รุก	หยุด-พัก
กอด-รัด	รวบ-รัด			

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

คำคุณศัพท์

ปรูด-ปราด	แปลบ-ปลาบ	เอิก-เกริก	เหวอะ-หวะ	ราบ-เรียบ
ลิบ-ลับ	เยอะ-แยะ	คิก-คัก	ปุ๊บ-ปั๊บ	
ซีด-เผือด	รีบ-รุด			

<u>พยางค์เป็น – พยางค์ตาย</u>

คำนาม

ข้า-ทาส	เครือ – ญาติ

คำกริยา

ได้-รับ ยื้อ-ยุด ชี้-แนะ ซึม-ซาบ

คำคุณศัพท์

เด่น-ชัด ลุ่ม-ลึก ครึ่ำ-ครึ ยิ่ง-นัก แน่-ชัด
เหนียว-หนืด

ในรายการคำข้างต้น โครงสร้างพยางค์ที่พบมากที่สุดของคำนามประสมแบบเท่าเทียมและคำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียม คือ โครงสร้างพยางค์เป็น – พยางค์เป็น จำนวน 36 และ 53 คำ ตามลำดับ ในขณะที่คำกริยาประสมแบบเท่าเทียม โครงสร้างพยางค์ที่ปรากฏมากที่สุด คือ โครงสร้างพยางค์ตาย – พยางค์เป็น จำนวน 110 คำ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพยางค์ที่พบน้อยที่สุดของแต่ละหมวดหมู่มีลักษณะโครงสร้างตรงกัน คือ โครงสร้างพยางค์เป็น – พยางค์ตาย พบทั้งหมดเพียง 12 คำ

5.1.2 จังหวะเน้นเสียงในคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย

กาญจนา นาคสกุล (กาญจนา นาคสกุล 2556) กล่าวไว้ว่า คำ 2 พยางค์ในภาษาไทยมีทั้งคำ 2 พยางค์แท้และคำ 2 พยางค์เทียม โดยคำ 2 พยางค์แท้จะมีส่วนประกอบของพยางค์ทั้งสองไม่เท่ากัน พยางค์แรกเป็นพยางค์ไม่เน้น (unstressed syllable) ที่ประกอบด้วยสระ /a/ กับเสียงวรรณยุกต์สามัญในคำไทยแท้ ส่วนพยางค์ที่สองเป็นพยางค์เน้น (stressed syllable) แบบใดแบบหนึ่ง การเปล่งเสียงก็จะลงน้ำหนักของพยางค์ไม่เท่ากันโดยมีจังหวะการออกเสียงเป็นแบบไม่เน้น-เน้น เช่น *คะน้า มะปราง ประชุม สนิม* เป็นต้น ในขณะที่คำ 2 พยางค์เทียม คือ คำ 2 พยางค์ที่มีองค์ประกอบของพยางค์เหมือนคำพยางค์เดียว 2 คำเรียงกันโดยที่แต่ละพยางค์อาจจะเป็นหน่วยที่มีความหมายหรือไม่ก็ได้ เช่น *ภาษา ขวดยา รองเท้า หนังสือ* เป็นต้น แม้ว่าพยางค์ทั้ง 2 ของคำ 2 พยางค์เทียมจะเป็นพยางค์เน้นทั้งคู่ แต่ในการออกเสียงปรกติมักจะลดพยางค์แรกเป็นพยางค์ไม่เน้นและลงน้ำหนักที่พยางค์ที่สองเป็นพยางค์เน้น เช่น

(1) *ทอดมัน* /thɔ:t^{3}-man^{1}/ → [thɔt^{3}-man^{1}]

(2) *ตาราง* /ta:^{1}-ra:ŋ^{1}/ → [ta^{1}-ra:ŋ^{1}]

(กาญจนา นาคสกุล 2556:193)

(3) *รองเท้า* /rɔ:ŋ^{1}-t^{h}a:w^{4}/ → [rɔŋ^{1}-t^{h}a:w^{4}]
→ [rɤŋ^{1}-t^{h}aw^{4}]

(4) *อย่างนี้* /ja:ŋ^{2}-ni:^{4}/ → [jaŋ^{2}-ni:^{4}]
→ [jaŋ^{2}-ŋi:^{4}]

(กาญจนา นาคสกุล 2556:193)

อย่างไรก็ตาม การออกเสียงเน้นไม่เน้นมีความสัมพันธ์กับค่าความสั้นยาวของพยางค์ (duration) กล่าวคือ พยางค์เน้นจะมีค่าเวลามากกว่าหรือออกเสียงยาวกว่าพยางค์ไม่เน้น ผู้วิจัยจึงนำคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยที่มีจำนวน 2 พยางค์มาพิจารณา ผลปรากฏว่า ลักษณะทางเสียงของคำประสมแบบเท่าเทียมส่วนใหญ่พยางค์แรกเป็นพยางค์ไม่เน้น พยางค์ที่สองเป็นพยางค์เน้น เช่น

(5) *kot^{2}.ke:n^{1}*	'rule'	กฎเกณฑ์
(6) *ton^{3}.tɔ:^{1}*	'source'	ต้นตอ
(7) *duɾ^{2}.raj^{4}*	'fierce'	ดุร้าย
(8) *k^{h}at^{2}.k^{h}ɯ:n^{5}*	'defy'	ขัดขืน
(9) *sak^{4}.t^{h}a:m^{5}*	'inquire'	ซักถาม

นอกเหนือจากนั้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า พยางค์ตายมีโอกาสอยู่ในตำแหน่งที่สองได้น้อยมาก หากพบพยางค์ตายในตำแหน่งพยางค์ที่สอง ด้วยเกณฑ์บังคับทางด้านพยัญชนะท้ายที่ลงท้ายด้วยแม่ กก กด กบ แต่ก็มักจะเป็นพยางค์ตายเสียงยาว เหมาะแก่การนำไปศึกษาต่อ เช่น

(10) *p^{h}ak^{4}.p^{h}uak^{3}*	'partisan'	พรรคพวก
(11) *sɯm^{1}.sa:p^{3}*	'affect'	ซึมซาบ
(12) *p^{h}lat^{4}.p^{h}ra:k^{3}*	'separate'	พลัดพราก
(13) *k^{h}at^{4}.lɔ:k^{3}*	'copy'	คัดลอก
(14) *plaep^{2}.pla:p^{2}*	'sparkling'	แปลบปลาบ

ทั้งนี้ แม้จะพบพยางค์เป็นในตำแหน่งพยางค์แรกและพยางค์ที่สองของคำประสมแบบเท่าเทียมที่เป็นพยางค์เน้นหรือมีสระยาวทั้งคู่ แต่ในการออกเสียงจริง พยางค์แรกของคำเหล่านี้จะถูกลดค่าระยะเวลาของเสียงให้สั้นลงกลายเป็นพยางค์ไม่เน้นจึงเกิดปรากฏการณ์ต่างๆ เช่น ปรับเสียงสระยาวกลายเป็น

สระเสียงสั้น ปรับสระประสมกลายเป็นรูปสระเดี่ยว หรือ เสียงวรรณยุกต์หายไป เป็นต้น ในกรณีของคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีพยางค์เน้น 2 พยางค์ซ้อนกัน พยางค์แรกจะถูกปรับลดค่าระยะเวลาของเสียงสระ จากสระเสียงยาวกลายเป็นสระเสียงสั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	Normal	Isolative	
(15)	[k^hwak^2.na:m^5]	[k^hwa:k^2.na:m^5]	'obstacle'
	ขวากหนาม		
(16)	[ham^3.pra:m^1]	[ha:m^3.pra:m^1]	'dissuade'
	ห้ามปราม		
(17)	[sup^2.p^{h}ɔ:m^5]	[su:p^2.p^{h}ɔ:m^5]	'scrawny'
	ซูบผอม		

ตัวอย่าง (15-17) การออกเสียงแบบแยกพยางค์ (isolative) จะมีรูปแบบพยางค์เน้นรวมกับพยางค์เน้น แต่สำหรับการออกเสียงพูดโดยทั่วไป (normal) พยางค์แรกถูกลดค่าระยะเวลา ทำให้เสียงสระสั้นลงกลายเป็นพยางค์ไม่เน้น จึงสอดคล้องกับลักษณะเสียงในภาษาไทยที่กล่าวว่าคำ 2 พยางค์พบจังหวะเสียงไม่เน้น-เน้นมากที่สุด อีกทั้งยังคล้ายคลึงกับลักษณะทางสัมสัมพันธ์ที่ต้องมีทั้งเสียงเบาและเสียงหนักประกอบกันเป็นคำ อย่างไรก็ตาม ในกรณีคำประสมแบบเท่าเทียมที่ประกอบกันขึ้นมาโดยคำนึงถึงเสียงและความหมายไปพร้อม ๆ กัน มักจะมีเสียงสั้นทั้ง 2 พยางค์และมีเสียงที่คล้องจองกันเพื่อความสละสลวยของภาษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น

(18) *pɯŋ^1.paŋ^1*	'obstreperous'	ปึงปัง
(19) *num^3.nim^3*	'soft'	นุ่มนิ่ม
(20) *k^{h}ik^4.k^{h}ak^4*	'giggly'	คิกคัก
(21) *kak^2.kan^1*	'detain'	กักกัน

จากการศึกษาค้นคว้าทั้งคำ 2 พยางค์แท้และคำ 2 พยางค์เทียมมีจังหวะในการออกเสียงเหมือนกัน คือ ไม่เน้น-เน้น คำประสมแบบเท่าเทียมก็ปรากฏคุณสมบัตินี้เช่นเดียวกันในรูปแบบของคำ 2 พยางค์เทียม เพราะคำส่วนใหญ่มีการลดเสียงที่พยางค์แรกจากพยางค์เน้น-เน้น กลายเป็นพยางค์ไม่เน้น-เน้น ซึ่งเป็นจังหวะพยางค์ที่ปรากฏมากในคำภาษาไทยทั่วไป อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์พบว่ายังมีคำยกเว้นที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว เนื่องมาจากคำประสมแบบเท่าเทียมบางคำมีการออกเสียงสั้นยาวหรือเน้นเท่ากันทั้ง 2 พยางค์ เช่น ตัวอย่าง (18-21) ส่วนคำที่มีพยางค์แรกเสียงยาว พยางค์ที่สองเสียงสั้น เช่น ซากศพ รวบรัด โคลนตม ซึ่งปรากฏเป็นส่วนน้อยของคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย อาจเป็นเพราะมีเหตุปัจจัยอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความสละสลวยของภาษา ความหมายของคำที่นำมาประกอบกัน เป็นต้น

ข้อค้นพบที่ผู้วิจัยนำเสนอนี้แสดงให้เห็นว่าคำประสมแบบเท่าเทียมมีลักษณะทางเสียงสอดรับกับกฎภาษาที่มีอยู่และสามารถสะท้อนธรรมชาติของภาษาไทยได้ ลักษณะทางเสียงของโครงสร้างพยางค์ที่พิสูจน์ไว้ข้างต้นยังช่วยเป็นเครื่องมือยืนยันได้ว่าคำประสมแบบเท่าเทียมมีฐานะเป็นคำไม่ใช่วลี เพราะคำ 2 พยางค์ในภาษาไทยต้องมีทั้งพยางค์ไม่เน้นและพยางค์เน้นประกอบกันและคำประสมแบบเท่าเทียมก็มีคุณสมบัติดังกล่าว นอกจากนั้นข้อค้นพบของผู้วิจัยยังคล้ายคลึงกับข้อค้นพบของเฝิง (Feng 1998) ที่กล่าวว่า สัทสัมพันธ์มีบทบาทต่อการสร้างคำประสมในภาษาจีน เฝิงพบว่าลักษณะทางสัทสัมพันธ์ที่กำหนดว่าต้องมีคำหนึ่งเสียงเบาและอีกคำหนึ่งเสียงหนักช่วยกำหนดกรอบหรือลักษณะการเกิดของคำประสมในภาษาจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คำประสมแบบเท่าเทียมภาษาจีนถูกพิจารณาว่าสร้างขึ้นมาโดยมีจุดประสงค์หลักในเรื่องของลักษณะทางสัทสัมพันธ์ (prosody) เพราะโครงสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมมีคุณสมบัติพิเศษทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์อยู่แล้ว กล่าวคือ แม้จะมีหรือไม่มีองค์ประกอบท้ายการแปลความหมายขององค์ประกอบต้นในโครงสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมยังคงเดิม ดังนั้นการนำองค์ประกอบท้ายมาประกอบเข้าด้วยกันมีสาเหตุมาจากลักษณะทางเสียงเป็นสำคัญ อีกทั้งภาษาจีนและภาษาไทยมีลักษณะคำที่คล้ายคลึงกันจึงอนุมานได้ว่าสัทสัมพันธ์มีบทบาทต่อการสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยเช่นเดียวกันและเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ควรนำไปศึกษาอย่างละเอียดต่อไปในภายภาคหน้า

5.2 เสียงวรรณยุกต์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียม

ในตอนนี้ ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเกี่ยวกับการปรากฏร่วมของเสียงวรรณยุกต์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย ส่วนที่ 2 ผู้วิจัยจะแสดงข้อสังเกตเกี่ยวกับระบบเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย

5.2.1 การปรากฏร่วมของเสียงวรรณยุกต์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย

ผลการวิเคราะห์การปรากฏร่วมของเสียงวรรณยุกต์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียม ผู้วิจัยพบว่า เสียงวรรณยุกต์ของคำประสมแบบเท่าเทียม 2 พยางค์มี 22 รูปแบบจากทั้งหมด 25 รูปแบบ รูปแบบที่พบมากที่สุดคือพยางค์แรกเสียงโท และ พยางค์ที่สองเสียงสามัญ เป็นจำนวน 55 คำ รายละเอียดรูปแบบหรือคู่เสียงวรรณยุกต์ที่พบในแต่ละประเภทไวยากรณ์แจกแจงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 แสดงรายละเอียดรูปแบบเสียงวรรณยุกต์ที่พบในคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ละประเภท

รายละเอียด	นาม – นาม	กริยา – กริยา	คุณศัพท์ - คุณศัพท์
จำนวนรูปแบบวรรณยุกต์	17	22	20
รูปแบบวรรณยุกต์ที่ไม่พบ	สามัญ – เอก สามัญ – ตรี เอก – โท เอก – ตรี ตรี - ตรี ตรี - จัตวา	สามัญ – เอก สามัญ – ตรี	สามัญ – เอก สามัญ – โท สามัญ – ตรี สามัญ – จัตวา ตรี - เอก ตรี – จัตวา

รายละเอียด	นาม – นาม	กริยา – กริยา	คุณศัพท์ - คุณศัพท์
รูปแบบวรรณยุกต์ที่ไม่พบ	จัตวา – โท จัตวา – ตรี	จัตวา – ตรี	จัตวา – ตรี
รูปแบบวรรณยุกต์ที่พบมากที่สุด	โท – สามัญ 18 คำ	โท – สามัญ 29 คำ	โท – ตรี 13 คำ

ตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่าคำกริยาประสมแบบเท่าเทียมพบจำนวนรูปแบบวรรณยุกต์มากที่สุดถึง 22 รูปแบบ และรูปแบบวรรณยุกต์ของพยางค์แรกที่พบมากสุด คือ เสียงวรรณยุกต์โท แต่พยางค์ที่สองในคำนามและคำกริยาประสมแบบเท่าเทียมพบเสียงสามัญมากที่สุด ในขณะที่คำคุณศัพท์ประสมแบบเท่าเทียมเป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี ในส่วนของรูปแบบวรรณยุกต์ที่ไม่พบเลย คือ คู่เสียงวรรณยุกต์ สามัญ – เอก, สามัญ – ตรี, และ จัตวา - ตรี ผู้วิจัยจะอภิปรายเป็นข้อสังเกตในหัวข้อถัดไป สำหรับรายการคำที่แจกแจงตามคู่เสียงวรรณยุกต์แต่ละรูปแบบผลปรากฏดังนี้

วรรณยุกต์เสียงสามัญ – เสียงสามัญ จำนวน 20 คำ

(น.) โคลนตม ตัวตน

(ก.) วิงเวียน มอมเมา นำพา เมียงมอง รอคอย
ปรนเปรอ ชอนไช มืนเมา เคยชิน มองดู
เจือปน

(ค.) ปึงปัง เกรียวกราว ซึมเซา ดีงาม จวนเจียน
เร็วไว เลวทราม

วรรณยุกต์เสียงสามัญ – เสียงโท จำนวน 3 คำ

(น.) โครงร่าง เครือญาติ

(ก.) ซึมซาบ

วรรณยุกต์เสียงสามัญ – เสียงจัตวา จำนวน 2 คำ

(น.) ภูเขา
(ก.) แลเห็น

วรรณยุกต์เสียงเอก – เสียงสามัญ จำนวน 38 คำ

(น.)	กลิ่นอาย	กฎเกณฑ์	เขตแดน	เหงื่อไคล	หยูกยา
	เหตุการณ์	ป่าดง	จิตใจ		
(ก.)	บิดเบือน	ปิดบัง	ผลักดัน	บั่นทอน	อบรม
	กีดกัน	กอบโกย	ตักตวง	สอดแนม	แบ่งปัน
	ขัดเกลา	ผ่อนคลาย	ดัดแปลง	ตัดรอน	กักกัน
	กลับกลาย	เกาะกุม	เปลี่ยนแปลง	จู่โจม	ฉกชิง
	ปกคลุม	ตบตี	ปรับปรุง	หวาดกลัว	สูดดม
	เกลียดชัง	จับกุม			
(ค.)	อ่อนแอ	ปราดเปรียว	ใหญ่โต		

วรรณยุกต์เสียงเอก – เสียงเอก จำนวน 35 คำ

(น.)	หมวดหมู่	แบบอย่าง	หมู่เหล่า		
(ก.)	ตัดขาด	ติดขัด	หดหู่	โฉบเฉี่ยว	บากบั่น
	ปลดปล่อย	ปกปิด	เจ็บปวด	ตกหล่น	เบียดเสียด
	ปุปะ	หลบหลีก	ข่มขู่	สืบเสาะ	ดุด่า
	สึกกร่อน	โอบกอด	สับเปลี่ยน	ขบกัด	ฉีกขาด
	ผลัดเปลี่ยน	เข็ดหลาบ	เบื่อหน่าย	ขับกล่อม	
(ค.)	เด็ดเดี่ยว	ปรูดปราด	แปลบปลาบ	โดดเดี่ยว	ใหม่เอี่ยม
	เอิกเกริก	เอื่อยเฉื่อย	เหวอะหวะ		

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วรรณยุกต์เสียงเอก – เสียงโท จำนวน 23 คำ

(ก.)	กีดกัน	ปลดเปลื้อง	แผ่ซ่าน	แปดเปื้อน	แตกแยก
	หลีกเลี่ยง	เสียดแทรก	โอบอุ้ม	หลุดลุ่ย	เปรียบเทียบ
	หอบหิ้ว	อดกลั้น	ฉุดคร่า	ก่อตั้ง	เกี่ยวเนื่อง
	กราบไหว้	บีบนวด	ปลูกสร้าง	ก่อสร้าง	
(ค.)	จืดชืด	ผ่องแผ้ว	แจ่มแจ้ง	อ่อนนุ่ม	

วรรณยุกต์เสียงเอก – เสียงตรี จำนวน 18 คำ

(ก.)	ขุดคุ้ย	ผูกมัด	บีบคั้น	บิดพลิ้ว	เหนี่ยวรั้ง
	ติดค้าง	บุกรุก	สืบค้น	โอบล้อม	ฝึกซ้อม
	หยุดพัก	ขับร้อง	กอดรัด		
(ค.)	ถ่องแท้	โหดร้าย	ดุร้าย	ผิดเพี้ยน	เด่นชัด

วรรณยุกต์เสียงเอก – เสียงจัตวา จำนวน 32 คำ

(น.)	หุบเหว	ขวากหนาม	บาดแผล	ถิ่นฐาน	แบบแผน
(ก.)	ถากถาง	เปิดเผย	ฝ่าฝืน	ถดถอย	ฉกฉวย
	ตัดสิน	แอบแฝง	หลอกหลอน	หลีกหนี	ขีดเขียน
	ไถ่ถอน	เสื่อมเสีย	ขัดขืน	เหือดหาย	ถกเถียง
	เสาะหา	สึกหรอ	หวาดเสียว	ขัดถู	กีดขวาง
	หยิบฉวย	ข่มเหง			
(ค.)	ใหญ่หลวง	เหี่ยวเฉา	ผ่องใส	อวบอั๋น	เหมาะสม

วรรณยุกต์เสียงโท – เสียงสามัญ จำนวน 55 คำ

(น.)	ลู่ทาง	ร่องรอย	ต้นตอ	ช่องทาง	เยื่อใย
	เรี่ยวแรง	เส้นทาง	ลวดลาย	ร่างกาย	เวทมนตร์
	ถ้วยชาม	ไร่นา	บ้านเรือน	ขั้นตอน	ค่ำคืน
	เพื่อนเกลอ	ถ้อยคำ	เจ้านาย		

(ก.)	แย่งชิง	แทรกแซง	ดิ้นรน	พาดพิง	คลี่คลาย
	เชิดชู	อุ้มชู	ป้องกัน	ร่วงโรย	ลากจูง
	ต้านทาน	ซอกซอน	เชื่อมโยง	อ้อนวอน	รวบรวม
	กลุ้มรุม	ห้ามปราม	เยี่ยมเยียน	ขว้างปา	เพิ่มเติม
	เพิ่มพูน	เทิดทูน	ลอกเลียน	ล่วงเลย	ลูบคลำ
	เฆี่ยนตี	เชื่อฟัง	พูดจา		
(ค.)	เที่ยงตรง	บ้าบอ	อ้วนพี	บี้แบน	ซีดเซียว
	พรั่งพรู	ฝ้าฟาง	ง่ายดาย	พร่างพราย	

วรรณยุกต์เสียงโท – เสียงเอก จำนวน 7 คำ

(น.)	เยี่ยงอย่าง	ซากศพ	
(ก.)	เกลี้ยกล่อม	แลกเปลี่ยน	
(ค.)	ซีดเผือด	ว่างเปล่า	รีบด่วน

วรรณยุกต์เสียงโท – เสียงโท จำนวน 10 คำ

(น.)	ข้าทาส				
(ก.)	ซาบซ่าน	เงียบเชียบ	เพิ่มขึ้น		
(ค.)	ราบเรียบ	นุ่มนิ่ม	เจื้อยแจ้ว	เรื่อยเจื้อย	บู้บี้
	แช่มชื่น				

วรรณยุกต์เสียงโท – เสียงตรี จำนวน 33 คำ

(น.)	มีดพร้า	ห้างร้าน	แมกไม้	ต้นเค้า	
(ก.)	นอบน้อม	รวบรัด	ล่วงล้ำ	เคลื่อนย้าย	ซ่อนเร้น
	ห้อมล้อม	เคียดแค้น	ทอดทิ้ง	ครั่นคร้าม	เร่งเร้า
	ลูบไล้	เพลี่ยงพล้ำ	ยั่วเย้า	โต้แย้ง	แวดล้อม
	ได้รับ				
(ค.)	ลุ่มลึก	แห้งแล้ง	เชื่องช้า	คร่ำครึ	อ้วนท้วน
	ดื้อรั้น	ยิ่งนัก	รีบรุด	แน่แท้	แน่ชัด
	ชั่วช้า	ล่าช้า	ชั่วร้าย		

วรรณยุกต์เสียงโท – เสียงจัตวา จำนวน 13 คำ

(น.)	เส้นสาย	เสี้ยนหนาม			
(ก.)	แก้ไข	ห้อยโหน	มุ่งหมาย	แผ้วถาง	โต้เถียง
	เลือกสรร				
(ค.)	เก้อเขิน	วาบหวาม	โล่งโถง	ซูบผอม	เงียบขรึม

วรรณยุกต์เสียงตรี – เสียงสามัญ จำนวน 17 คำ

(น.)	ริ้วรอย	ครั้งคราว	เนื้อตัว		
(ก.)	พลิกแพลง	ค้ำจุน	ชักจูง	ท้วงติง	ทดแทน
	คุ้นเคย	ล้มตาย	ชี้แจง	คุ้มกัน	ยึดครอง
	ทุบตี				
(ค.)	พร้อมเพรียง	ทัดเทียม	แคระแกร็น		

วรรณยุกต์เสียงตรี – เสียงเอก จำนวน 6 คำ

(น.)	ฤทธิ์เดช				
(ก.)	ยึดเหนี่ยว	ชกต่อย	คุ้ยเขี่ย	พบปะ	พลัดตก

วรรณยุกต์เสียงตรี – เสียงโท จำนวน 15 คำ

(น.)	พรรคพวก				
(ก.)	ซัดทอด	ฟุ้งซ่าน	ชักลาก	เล็ดลอด	ยกเลิก
	ลักลอบ	ซุกซ่อน	ริเริ่ม	ลุกไหม้	คัดลอก
	พลัดพราก	คัดเลือก	ยื้อแย่ง		
(ค.)	ลิบลิ่ว				

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วรรณยุกต์เสียงตรี – เสียงตรี จำนวน 22 คำ

(ก.)	ริ้อฟื้น	ลบล้าง	ละทิ้ง	พลิกฟื้น	เงื้องง่า
	คลุกเคล้า	ชดใช้	ยื้อยุด	ชี้แนะ	ยักย้าย
	ทักท้วง	เยาะเย้ย	ละเว้น	รุกล้ำ	
(ค.)	เล็กน้อย	ลิบลับ	ฟกช้ำ	เยอะแยะ	โย้เย้
	ลึกซึ้ง	คิกคัก	ปุ๊บปั๊บ		

วรรณยุกต์เสียงตรี – เสียงจัตวา จำนวน 7 คำ

(ก.)	ยึดถือ	ทับถม	ซักถาม	พบเห็น	ค้าขาย
	ค้นหา	ใช้สอย			

วรรณยุกต์เสียงจัตวา – เสียงสามัญ จำนวน 6 คำ

(น.)	หนทาง		
(ก.)	หมุนเวียน	หมายปอง	
(ค.)	แหลมคม	เหยเก	สวยงาม

วรรณยุกต์เสียงจัตวา – เสียงเอก จำนวน 6 คำ

(น.)	หลุมบ่อ		
(ก.)	เผยแผ่	สวมใส่	
(ค.)	แข็งแกร่ง	หลายแหล่	เหนียวหนืด

วรรณยุกต์เสียงจัตวา – เสียงโท จำนวน 2 คำ

(ก.)	โหยไห้
(ค.)	แข็งกร้าว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วรรณยุกต์เสียงจัตวา – เสียงจัตวา จำนวน 8 คำ

(น.) ผีสาง

(ก.) ถาโถม หันเห หึงหวง ถูไถ

(ค.) โผงผาง โหวงเหวง เป๋อเหลอ

5.2.2 รูปแบบเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำประสมแบบเท่าเทียมภาษาไทย

จากรายการคำที่แจกแจงตามคู่เสียงวรรณยุกต์ข้างต้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า รูปแบบคู่เสียงวรรณยุกต์ที่พบมากที่สุดคือ คู่วรรณยุกต์เสียงโท – สามัญ จำนวน 55 คำเทียบเป็นอัตราร้อยละ 14.55 คำที่มีพยางค์แรกเป็นวรรณยุกต์เสียงจัตวาและเสียงสามัญมีอัตราการเกิดน้อยกว่าเสียงวรรณยุกต์อื่น ๆ หรืออาจจะไม่พบการเกิดเลยในคู่วรรณยุกต์เสียงสามัญ – ตรี, จัตวา – ตรี และสามัญ – เอก ทั้ง 3 รูปแบบมีโครงสร้างพยางค์ที่ตรงกันคือ พยางค์เป็น – พยางค์ตาย ซึ่งเป็นโครงสร้างที่พบน้อยที่สุดจากผลในหัวข้อ 5.1 อีกทั้งวรรณยุกต์เอกและวรรณยุกต์ตรีเป็นวรรณยุกต์ที่เกาะอยู่กับพยางค์ตาย จึงสอดคล้องกับผลที่ว่าพยางค์ตายพบน้อยในตำแหน่งท้าย

อย่างไรก็ตาม พยางค์แรกที่มีวรรณยุกต์เสียงจัตวาพบเพียงร้อยละ 5.80 ส่วนวรรณยุกต์เสียงสามัญในตำแหน่งพยางค์แรกพบอัตราร้อยละ 6.58 ผู้วิจัยจึงนำวรรณยุกต์เสียงจัตวาและและเสียงสามัญไปเทียบกับกล่องทดสอบวรรณยุกต์ในภาษาไทปัจจุบันซึ่งคิดค้นและพัฒนาโดยวิลเลียม เจ เกดนีย์ (Gedney 1972 อ้างใน วิภาวรรณ อยู่เย็น 2551) เขานำความรู้เรื่องประเภทของพยัญชนะต้นที่มีอิทธิพลต่อการแยกหน่วยเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมมาสร้างเป็นกล่องทดสอบวรรณยุกต์จนได้ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทย ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยมาตรฐานในกล่องทดสอบวรรณยุกต์ของเกดนี่ย์

	พยัญชนะต้นดั้งเดิม	วรรณยุกต์ดั้งเดิม				
		A	B	C	DS	DL
อักษรสูง	**กลุ่ม 1** เสียงเสียดแทรกอโฆษะ เช่น *s *hm *ph	หู ⑤ ขา หัว	ไข่ ② ผ่า เข่า	ข้าว ③ เสื้อ ข้า ไข้ ห้า	หมัด ② สุก ผัก	ขาด ② เหงือก หาบ
อักษรกลาง	**กลุ่ม 2** เสียงหยุดอโฆษะสิถิล เช่น *p *t *k	ปี ① ตา กิน	ป่า ② ไก่ แก่	ป้า ③ กล้า ต้ม	กบ ② ตับ เจ็บ	ปอด ② ปีก ตอก
	กลุ่ม 3 เสียงกักเส้นเสียงและเสียงที่มีลักษณะนี้ร่วม เช่น ***ʔ*** *ʔb *ʔd	บิน ① แดง ดาว	บ่า ② บ่าว ด่า	บ้า ③ บ้าน อ้า	เบ็ด ② ดิบ อก	แดด ② อาบ ดอก
อักษรต่ำ	**กลุ่ม 4** เสียงก้องทุกเสียง เช่น *b *m *l *z	มือ ① ควาย นา	พี่ ③ พ่อ ไร่	น้ำ ④ น้อง ไม้ ม้า	นก ④ มัด ลัก	มีด ③ ลูก เลือด นอก
		พยางค์เป็น			พยางค์ตาย	

ที่มา : ดัดแปลงโดยวิภาวรรณ อยู่เย็น (2551)

ตารางที่ 10 ช่องซ้ายสุด ในแนวตั้งแสดงพยัญชนะต้นดั้งเดิมของภาษาไทที่จัดกลุ่มตามลักษณะทางสัทศาสตร์เป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่ม 1 กลุ่ม 2 กลุ่ม 3 และกลุ่ม 4 ส่วนช่องบนสุดในแนวนอนเป็นวรรณยุกต์ดั้งเดิมซึ่งแบ่งเป็น 5 ช่อง สามช่องแรก คือ ช่อง A B และ C เป็นวรรณยุกต์ในพยางค์เป็น และสองช่องหลัง คือ DS และ DL เป็นวรรณยุกต์ในพยางค์ตาย สัญลักษณ์ ① ② ③ ④ และ ⑤ หมายถึง วรรณยุกต์สามัญ เอก โท ตรี และ จัตวา ตามลำดับ (วิภาวรรณ อยู่เย็น 2551)

ผลการนำวรรณยุกต์เสียงจัตวาและเสียงสามัญเทียบกับกล่องทดสอบวรรณยุกต์ของเกดนี่ย์ พบว่า เสียงจัตวาและเสียงสามัญอยู่ในช่องโทนเสียงวรรณยุกต์เดียวกัน คือ ช่อง A คำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง คำเป็น ทั้งที่เป็นอักษรเดี่ยวและมี ห นำ รวมทั้งคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลางหรืออักษรต่ำ คำเป็นของโทนเสียงวรรณยุกต์ช่อง A จะไม่ค่อยปรากฏในตำแหน่งพยางค์แรกของคำประสมแบบเท่าเทียม หากคำเหล่านี้ปรากฏในตำแหน่งพยางค์แรกก็จะไม่เกิดคู่กับเสียงวรรณยุกต์ในช่อง C ที่เป็นอักษรต่ำหรือคำที่มีเสียงวรรณยุกต์ตรีทั้งคำเป็นและคำตาย นอกจากนี้ หากพยางค์แรกปรากฏรูปพยัญชนะต้นไม่ว่าอักษรกลางหรืออักษรต่ำ คำเป็นที่มีเสียงวรรณยุกต์สามัญจะไม่ปรากฏร่วมกับคำที่มีเสียงวรรณยุกต์เอกในช่อง B DS และ DL ที่ปรากฏในตำแหน่งพยางค์ที่ 2กล่าวคือ คำใดก็ตามที่พยัญชนะต้นมีอักษรสูงหรืออักษรกลาง เสียงวรรณยุกต์เอกทั้งคำเป็นและคำตาย ในขณะเดียวกัน เสียงวรรณยุกต์เอกก็ปรากฏในตำแหน่งพยางค์ที่สองเป็นจำนวนน้อย กล่าวคือ คู่เสียงวรรณยุกต์โท – เอกพบเพียง 7 คำหรือร้อยละ 1.85 คู่เสียงวรรณยุกต์ตรี - เอก และ จัตวา – เอก พบอย่างละ 6 คำหรือร้อยละ 1.58 ยกเว้นในกรณีที่เสียงวรรณยุกต์เอกปรากฏร่วมกับเสียงวรรณยุกต์เอกด้วยกันที่พบถึง 35 คำ หรือ ร้อยละ 9.25 สำหรับคู่เสียงวรรณยุกต์ที่เกิดร่วมกันมากที่สุดคือพยางค์แรกเสียงวรรณยุกต์โทกับพยางค์ที่สองเสียงวรรณยุกต์สามัญ พบมากถึงร้อยละ 14.55

สรุป

คุณสมบัติทางสัทวิทยาของคำประสมแบบเท่าเทียมในด้านโครงสร้างพยางค์พบว่า โครงสร้างพยางค์ที่ปรากฏร่วมกันมากที่สุด คือ พยางค์เป็น – พยางค์เป็น และที่ปรากฏร่วมกันน้อยที่สุด คือ พยางค์เป็น – พยางค์ตาย เพราะว่า คำ 2 พยางค์ในภาษาไทยออกเสียงไม่เน้นและเน้น ตามลำดับ โดยเสียงที่เน้นจะมีค่าระยะเวลาเสียงสระยาวกว่า ดังนั้น พยางค์ตายเสียงสั้นจึงไม่ค่อยปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดของคำ หรือหากคำใดประกอบกันขึ้นมาด้วยพยางค์เสียงเน้นและเสียงเน้น พยางค์แรกจะถูกลดค่าระยะเวลาของเสียงสระให้สั้นลงกลายเป็นพยางค์ไม่เน้น หากคำใดประกอบกันขึ้นมาด้วยพยางค์เสียงไม่เน้นและเสียงไม่เน้น พยางค์ที่สองจะถูกเพิ่มค่าระยะเวลาของเสียงสระให้ยาวขึ้น

กลายเป็นพยางค์เน้น ซึ่งคำประสมแบบเท่าเทียมมีคุณสมบัติดังกล่าวตามที่แสดงในหัวข้อ 5.1.2 จังหวะเน้นเสียงในคำประสมแบบเท่าเทียม คุณสมบัติทางเสียงเรื่องนี้สามารถช่วยยืนยันได้ว่าคำประสมแบบเท่าเทียมมีฐานะเป็นคำไม่ใช่วลีที่จะออกเสียงเน้นหรือไม่เน้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับผู้พูดว่าต้องการเน้นย้ำความหมายที่ตำแหน่งใด ในส่วนของระบบเสียงวรรณยุกต์ของคำประสมแบบเท่าเทียม พยางค์แรกหรือองค์ประกอบต้นพบเสียงวรรณยุกต์โทมากที่สุด พยางค์ที่สองหรือองค์ประกอบท้ายคละเสียงวรรณยุกต์ ทั้งนี้ พบคู่เสียงวรรณยุกต์โท – สามัญ มากที่สุด ถึงแม้ว่าข้อสังเกตเกี่ยวกับระบบเสียงวรรณยุกต์ที่พบจะไม่สามารถกำหนดเป็นกฎตายตัวได้แต่โดยภาพรวมแล้วก็สามารถบอกถึงความเป็นไปได้ของคำที่นำมาประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมว่าพยางค์และเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะใดที่มีโอกาสเกิดได้มาก เกิดได้น้อยหรืออาจจะไม่เกิดขึ้นเลย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์และสัทวิทยาของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทย ทั้งนี้ด้านวากยสัมพันธ์เน้นศึกษาองค์ประกอบหรือโครงสร้างของคำประสมแบบเท่าเทียมตามแบบลักษณ์ภาษา ด้านอรรถศาสตร์เน้นศึกษาระดับความหมายแบบเชิงประกอบที่มีระดับมากน้อยต่างกันแล้วแสดงการขยายความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมเชิงประกอบแต่ละระดับ ในขณะที่ด้านสัทวิทยาเน้นศึกษาเรื่องโครงสร้างพยางค์และเสียงวรรณยุกต์ของคำประเภทนี้ งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียม 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบ และ 3) เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติทางสัทวิทยาของคำประสมแบบเท่าเทียม ได้แก่ โครงสร้างพยางค์และเสียงวรรณยุกต์ของคำองค์ประกอบ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ ในขั้นแรกผู้วิจัยศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียมตามแบบลักษณ์ภาษาแล้วจึงรวบรวมรายการคำชนิดต่าง ๆ ที่มีคุณสมบัติตรงตามแบบลักษณ์ภาษากำหนดไว้ อีกทั้งแต่ละคำต้องปรากฏบริบทการใช้ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ความหมายของคำที่นำมาใช้ในสถานการณ์จริงเฉพาะสมัย ในขั้นตอนถัดไป จากนั้นผู้วิจัยนำรายการคำแต่ละประเภทที่รวบรวมได้มาศึกษาความหมายประจำคำ และความหมายที่เกิดจากบริบทในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สุ่มมาจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ จำนวน 10 ตัวอย่างประโยคต่อ 1 คำ เพื่อช่วยในการตีความและเปรียบเทียบความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมกับองค์ประกอบแต่ละหน่วย นอกจากนั้นผู้วิจัยยังวิเคราะห์ว่าความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมมีวิธีการขยายความหมายออกจากคำที่เป็นองค์ประกอบโดยกระบวนการทางภาษาศาสตร์เชิงปริชานรูปแบบใด ขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยนำโครงสร้างคำประสมแบบเท่าเทียมมาวิเคราะห์โครงสร้างพยางค์โดยเน้นเรื่องพยางค์เป็น - พยางค์ตายและน้ำหนักพยางค์ของ

องค์ประกอบแต่ละหน่วย รวมถึงศึกษาลักษณะร่วมของเสียงวรรณยุกต์ที่ประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมที่มี 2 พยางค์

ผลการวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ คำประสมแบบเท่าเทียมมีองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์ 3 รูปแบบ ได้แก่ นาม+นาม, กริยา+กริยา, คุณศัพท์+คุณศัพท์ คำกริยาประสมแบบเท่าเทียมมีจำนวนมากที่สุดถึง 232 คำ ในขณะที่คำนามประสมแบบเท่าเทียมมีจำนวนน้อยที่สุดเพียง 56 คำ โดยคุณสมบัติพื้นฐานทางวากยสัมพันธ์ของคำประสมแบบเท่าเทียม คือ องค์ประกอบเป็นหน่วยคำอิสระที่มีประเภททางไวยากรณ์เดียวกันมาประสมกันแล้วเกิดเป็นคำประสมที่มีประเภททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำที่เป็นองค์ประกอบ ทั้งนี้คำประสมแบบเท่าเทียมแทรกคำเนื้อหาและคำไวยากรณ์ไม่ได้รวมถึงสลับตำแหน่งขององค์ประกอบไม่ได้เพราะจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไปหรืออาจไม่สื่อความใด ๆ ก็ได้ คุณสมบัติเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของคำประสมแบบเท่าเทียมมีคุณสมบัติการยึดเกาะในระดับสูง นอกจากนั้นคำที่เป็นองค์ประกอบมีข้อจำกัดการปรากฏร่วมกันในระดับที่สูง เช่น *ถาก* ต้องปรากฏร่วมกับ *ถาง* เสมอ ไม่พบการใช้ *ถากเฉือน แม้ว่าทั้ง 2 คำจะมีความหมายคล้ายคลึงกัน แสดงว่าคำที่นำมาประกอบกันนั้นมีการจัดวางคำอย่างเป็นระเบียบ กล่าวคือ นำคำที่อาจมีความหมายคล้ายกันมาประกอบกันแบบสุ่มหรือเพิ่มเติมคำเนื้อหาอื่น ๆ เข้าไปไม่ได้ ทั้งนี้ คำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยไม่มีหน่วยหลักหรือหน่วยขยายที่ชัดเจน คำอิสระที่นำมาประกอบกันนั้นล้วนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน คำประสมแบบเท่าเทียมจึงจัดเป็นคำ ต่างจากวลีที่เกิดจากคำตั้งแต่สองคำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยมีหน่วยหลักเป็นตัวบ่งบอกประเภทของวลี เช่น แมวบนเสื่อ เป็นวลีที่มีคำนามเป็นหน่วยหลัก จึงเรียกว่า นามวลี หรือ กินข้าว เป็นวลีที่มีคำกริยาเป็นหน่วยหลัก จึงเรียกว่า กริยาวลี

Chulalongkorn University

ในด้านอรรถศาสตร์ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า คำประสมแบบเท่าเทียมมีความหมายเชิงประกอบในระดับมากน้อยต่างกัน แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1. คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับสูงซึ่งเป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกับคำที่เป็นองค์ประกอบ เช่น *ไร่นา ขว้างปา อ่อนนุ่ม* เป็นต้น
2. คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับกลางซึ่งเป็นคำที่แสดงความหมายได้ทั้งแบบคล้ายคลึงและไม่ตรงกับความหมายประจำคำขององค์ประกอบ เช่น *ตกหล่น ติดค้าง เหี่ยวเฉา* เป็นต้น ทั้งนี้ไม่พบความหมายเชิงประกอบระดับนี้ในรายการคำนามประสมแบบเท่าเทียม
3. คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับต่ำซึ่งเป็นคำที่แสดงความหมายไม่ตรงกับความหมายประจำคำของคำองค์ประกอบ เช่น *เยื่อใย ขุดคุ้ย ใหญ่หลวง* เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ได้แสดงความก้าวหน้าในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำนามประสมแบบเท่าเทียมที่ยังไม่มีงานวิจัยชิ้นใดได้กล่าวไว้อย่างละเอียด โดยได้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมกับความหมายประจำคำของคำที่เป็นองค์ประกอบตามแนวทางภาษาศาสตร์ งานวิจัยในอดีตที่พบมักเป็นงานวิจัยตามแนวทางของภาษาไทยที่ศึกษาด้านความหมายแล้วพบว่าความหมายถูกเปลี่ยนไปในลักษณะแคบเข้า กว้างออก หรือย้ายที่ เมื่อผู้วิจัยนำคำประสมแบบเท่าเทียมแต่ละระดับมาศึกษาวิเคราะห์ตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชานในประเด็นการขยายความหมาย พบว่า ความหมายของคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับสูงถูกขยายออกมาจากคำที่เป็นองค์ประกอบผ่านกระบวนการนามนัย โดยเฉพาะกระบวนการนามนัยแบบเน้นส่วนประกอบย่อยเนื่องจากมีการนำเอาส่วนประกอบของคำที่เป็นจ่ากลุ่มมาเป็นตัวแสดงแทนคำนั้น ดังนั้น ความหมายโดยรวมของคำประสมแบบเท่าเทียมประเภทนี้จึงเกิดจากหน่วยประกอบร่วมที่อ้างอิงถึงสิ่งเดียว สิ่งที่เป็นจ่ากลุ่มหรือลักษณ์บางอย่างที่ทั้ง 2 องค์ประกอบมีร่วมกัน

ในขณะที่คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับต่ำที่มีความหมายแบบอุปลักษณ์ตามสมมติฐาน ถูกขยายความหมายโดยกระบวนการอุปลักษณ์นามนัยซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ของกูซเซ่น (Goossens 1990, Barcelona 2003, Radden 2003, Taylor 2003, Croft and Cruse 2004) ที่กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่ากระบวนการนามนัยและอุปลักษณ์เป็นกระบวนการที่แยกออกจากกันไม่ได้และการขยายความหมายเป็นผลมาจากกระบวนการนามนัยมากกว่า ดังนั้น คำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับต่ำถูกขยายความหมายโดยกระบวนการนามนัยก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการอุปลักษณ์ซึ่งมีหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความหมายประจำคำไปสู่สิ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ อุปลักษณ์มีพื้นฐานมาจากนามนัย สำหรับคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีความหมายเชิงประกอบระดับกลางมีแนวโน้มกลายเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมความหมายเชิงประกอบระดับต่ำในอนาคตหากมีการใช้คำนั้น ๆ ในบริบทที่เป็นนามธรรมซ้ำ ๆ จนเป็นแบบแผนและผู้ใช้ภาษาสามารถทำนายบริบทที่รูปภาษานั้นจะปรากฏร่วมได้

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการ คือ งานวิจัยนี้สนับสนุนข้อสรุปทางแบบลักษณ์ภาษาได้ว่าคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยจัดอยู่ในรูปแบบคำประสมแบบเท่าเทียมที่อ้างอิงความหมายในระดับที่สูงกว่าหรือความหมายจ่ากลุ่ม (hyperonymic coordinating compounds) เฉกเช่นเดียวกับภาษาอื่น ๆ ที่อยู่ในแถบเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในส่วนของการวิเคราะห์ทางสัทวิทยาด้านโครงสร้างพยางค์และเสียงวรรณยุกต์ของคำประสมแบบเท่าเทียม ผู้วิจัยพบว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานทั้งหมด กล่าวคือ ทั้งพยางค์แรกและพยางค์ที่สองของคำประสมแบบเท่าเทียมเป็นไปได้ทั้งพยางค์เป็นและพยางค์ตาย อย่างไรก็ตามพยางค์ตายปรากฏในตำแหน่งพยางค์ที่สองเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตไว้ว่าเหตุที่พยางค์ตายปรากฏในตำแหน่งพยางค์ที่สองได้น้อยเนื่องมาจากคุณสมบัติหนึ่งของพยางค์ตาย คือ ประกอบด้วยสระเสียงสั้น หากพบว่าอยู่ในตำแหน่งพยางค์ที่สองจะทำให้ไม่สอดคล้องกับเกณฑ์การเน้นเสียงคำ 2 พยางค์ในภาษาไทยที่พยางค์แรกต้องเป็นพยางค์ไม่เน้นซึ่งมีค่าระยะเวลาของสระสั้นกว่าพยางค์เน้นและพยางค์ที่สองต้องเป็นพยางค์เน้นหรือสระเสียงยาว และยังพบรูปแบบที่น่าสนใจ คือ ถึงแม้ว่าพยางค์ตายจะอยู่ในตำแหน่งพยางค์ที่สองด้วยเกณฑ์ที่ว่าพยัญชนะท้ายลงท้ายด้วยแม่ กก กด กบ แต่ก็มักจะเป็นพยางค์ตายเสียงยาว เช่น

ก) $p^h ak^4.p^h uak^3$	'partisan'	พรรคพวก
ข) $k^h at^4.lɔ\!:k^3$	'copy'	คัดลอก

คุณสมบัติทางเสียงเรื่องจังหวะการเน้นของคำ 2 พยางค์จึงช่วยยืนยันได้ว่าคำประสมแบบเท่าเทียมมีฐานะเป็นคำเนื่องจากมีการออกเสียงตามหลักการเน้น (stress) พยางค์ไม่เน้น-เน้น แตกต่างจากวลีที่จะออกเสียงเน้นหรือไม่เน้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับผู้พูดว่าต้องการเน้นย้ำความหมายที่ตำแหน่งใด สำหรับเสียงวรรณยุกต์ของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาษาไทยทั้ง 2 ตำแหน่งเป็นเสียงวรรณยุกต์เดียวกันได้ต่างจากสมมติฐานที่ว่าพยางค์แรกและพยางค์ที่สองต้องไม่ใช่เสียงวรรณยุกต์เดียวกัน ในขณะเดียวกันผู้วิจัยพบว่าลักษณะร่วมของเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏมากสุด คือ คู่เสียงวรรณยุกต์โท-สามัญ จำนวนร้อยละ 14.55 ส่วนรูปแบบวรรณยุกต์ที่ไม่พบเลย ได้แก่ คู่เสียงวรรณยุกต์จัตวา-ตรี, คู่เสียงวรรณยุกต์สามัญ-ตรี และ คู่เสียงวรรณยุกต์สามัญ-เอก ถึงแม้ว่าข้อสังเกตเกี่ยวกับระบบเสียงวรรณยุกต์จะกำหนดเป็นกฎตายตัวไม่ได้แต่โดยภาพรวมแล้วแสดงถึงความน่าจะเป็นของคำที่นำมาประกอบกันเป็นคำประสมแบบเท่าเทียมได้ว่าพยางค์และเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะใดที่มีโอกาสเกิดได้น้อย เกิดได้มากหรืออาจจะเกิดขึ้นไม่ได้เลย

6.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในอนาคตดังต่อไปนี้

6.2.1 เนื่องจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะคำประสมแบบเท่าเทียมที่มี 2 พยางค์ ไม่ได้ศึกษาคำประสมแบบเท่าเทียมที่มีตั้งแต่ 3 พยางค์ขึ้นไป เช่น โจรขโมย บ้านใกล้เรือนเคียง ยากดีมีจน เป็นต้น หากมีผู้นำไปศึกษาเพิ่มเติมอาจพบระบบของคำประสมแบบเท่าเทียมในภาพรวมทั้งหมดและกระทำต่อเนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้ได้

6.2.2 เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเฉพาะสมัย ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะมีการศึกษาในเชิงประวัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสัทวิทยาควรศึกษาถึงที่มาที่ไปของสัทสัมพันธ์ประจำคำประสมแบบเท่าเทียมเพื่อจะได้เห็นพัฒนาการและเพิ่มความเข้าใจในเรื่องระบบเสียงของคำประสมแบบเท่าเทียมให้ชัดเจนมากขึ้น

6.2.3 งานวิจัยที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาคำรูปธรรมที่ข้ามขอบเขตเป็นนามธรรมโดยใช้กระบวนการอุปลักษณ์นามนัย (metaphtonym) อธิบายการขยายความหมาย ในปัจจุบันนักภาษาศาสตร์ที่มีแนวคิดเชิงอรรถศาสตร์ปริชานจำนวนมากให้ความสนใจและเริ่มนำกระบวนการอุปลักษณ์นามนัยมาใช้อธิบายปรากฏการณ์การขยายความหมายที่ข้ามขอบเขตจากรูปธรรมไปสู่นามธรรม ดังนั้นกระบวนการนี้จึงมีความน่าสนใจที่จะนำมาใช้ศึกษาวิเคราะห์คำประเภทอื่น ๆ ทั้งในภาษาไทยและภาษาอื่น ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

รายการอ้างอิง

Arcodia, G. F., N. Grandi and B. Wälchli (2010). Coordination in Compounding. Cross-Disciplinary Issues in Compounding,. Scalise Sergio and Irene Vogel. Amsterdam-Philadelphia, John Benjamins: 177–198.

Barcelona, A. (2003). Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective. Berlin, Mouton de Gruyter.

Baxter, W. H. (1992). A handbook of Old Chinese phonology. Berlin/New York, Mouton De Gruyter.

Bisetto, A. and S. Scalise (2009). Classification of Compounds. The Oxford Handbook of Compounding. R. L. a. P. Štekauer. Oxford, Oxford University Press: 49-82.

Ceccagno, A. and B. Basciano (2009). Sino-Tibetan: Mandarin Chinese. The Oxford Handbook of Compounding. In Rochelle Lieber and Pavol Štekauer. Oxford, Oxford University Press: 758-781.

Croft, W. and D. A. Cruse (2004). Cognitive Linguistics. Cambridge, Cambridge University Press.

Evans, V. (2007). A Glossary of Cognitive Linguistics. Edinburgh, Edinburgh University Press.

Evans, V. and M. Green (2006). Cognitive Linguistics: An Introduction. Edinburgh, Edinburgh University Press.

Fabb, N. (1998). Compounding. Handbook of Morphology. Andrew Spencer and Arnold M. Zwicky. Oxford, Blackwell: 66-83.

Fábregas, A. and S. Scalise (2012). Morphology from data to theories. Edinburgh, Edinburgh University Press Ltd.

Feng, S. (1995). Prosodic structure and prosodically constrained syntax in Chinese Doctoral dissertation, Institute for Research in Cognitive Science. University of Pennsylvania, Philadelphia.

Feng, S. (1998). Prosodic structure and compound words in Classical Chinese. New Approach to Chinese Word Formation. In Packard Jerome. Berlin/New York, Mouton de Gruyter: 197-260.

Goossens, L. (1990). Metaptonymy: the interaction of metaphor and metonymy in expressions for linguistic action. Cognitive Linguistics: An Introduction. In Vyvyan Evans and Melanie Green. Edinburgh, Edinburgh University Press: 319-320.

Haiman, J. and N. Ourn (2002). Coordinate Compounds and Khmer Phrase Structure. Papers from the Tenth Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society. In Marlys Macken, Arizona State University, Program for Southeast Asian Studies: 147-166.

Kövecses, Z. and G. Radden (1998). "Metonymy: developing a cognitive linguistic view." Cognitive Linguistics 9(1): 37-77.

Lakoff, G. (1987). Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind. Chicago, University of Chicago Press.

Lakoff, G. and M. Johnson (1980). Metaphors We Live By. Chicago, University of Chicago.

Langacker, R. (1987). Foundations of Cognitive Grammar, vol. 1: Theoretical prerequisites. Stanford, Stanford University Press.

Mortensen, D. (2003). "Hmong Elaborate Expressions are Coordinate Compounds." Retrieved 2013, April 26, from http://www.pitt.edu/~drm31/papers/elaborate_expressions.pdf.

Pagin, P. and D. Westerståhl. (2008). "Compositionality." Retrieved 2014, June 20, from http://people.su.se/~ppagin/papers/DWPP7.pdf

Partee, B. H. (2006). "Lecture 1: Introduction to Formal Semantics and Compositionality." Retrieved 2014, June 20, from http://people.umass.edu/partee/NZ_2006/NZ1.pdf.

Radden, G. (2003). How metonymic are metaphors? Metaphor and Metonymy at the Crossroads. I. A. Barcelona. Berlin, Mouton de Gruyter: 93-108.

Stewart, J., W. Thomas and N. Vaillette (2001). Language Files: Materials for an Introduction to Language and Linguistics, Ohio State University Press.

Taylor, J. (2003). Linguistic Categorization. Oxford, Oxford University Press.

Trask, R. L. (1999). Key Concepts in Language and Linguistics. London, Routledge.

Vongvipanond, P. E. (1992). Lexicological Significance of Semantic Doublets in Thai.

Papers on Tai languages, linguistics, and literatures: in honor of William J. Gedney on his 77th birthday,. Carol J. Compton and John F. Hartmann. Northern Illinois University, Center for Southeast Asian Studies: 139 - 153.

Wang, Z. (1993). The geometry of segmental features in Beijing Mandarin Doctoral Dissertation, University of Delaware.

Wälchli, B. (2005). Co-Compounds and Natural Coordination. Oxford, Oxford University Press.

ภาษาไทย

กาญจนา นาคสกุล (2556). ระบบเสียงภาษาไทย. กรุงเทพฯ, โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2530). การสร้างคำในภาษาไทยสมัยสุโขทัย. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์. (2555). "คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ." Retrieved กันยายน 2555, from http://ling.arts.chula.ac.th/tnc2/ http://ling.arts.chula.ac.th/ThaiConc.

งานเทคโนโลยีประมวลผลข้อความ. (2555). "พจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ไทย-อังกฤษเล็กซิตรอนเว่อร์ชั่น 3.0 " Retrieved เมษายน 2555, from http://lexitron.nectec.or.th/2009_1/.

บรรจบ พันธุเมธา (2545). ลักษณะภาษาไทย. กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เบ็ญจมาศ บางอ้น (2529). การสร้างคำในภาษาไทยสมัยอยุธยา. ปริญญาอักษรศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เปลื้อง ณ นคร. (2555). "พจนานุกรมไทย-ไทย." Retrieved เมษายน 2555, from www.guru.sanook.com/search..

พูนพงษ์ งามเกษม (2549). "ความหมายของคำซ้อน." วารสารมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร 4(1): 1-12.

รัชฎาพรรณ เศรษฐวัฒน์ (2516). คำซ้อนในภาษาไทย, ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ, นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ลินดา วิชาดากุล (2528). การสร้างคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์. ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิภาวรรณ อยู่เย็น (2551). วิวัฒนาการการใช้รูปวรรณยุกต์ตรีและจัตวาในภาษาไทย. ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุนันท์ อัญชลีนุกูล (2546). ระบบคำภาษาไทย. กรุงเทพฯ, โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุปราณี ธีระวัฒนสุข (2541). วิวัฒนาการของคำซ้อนในภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์. ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอื้อมพร รถทอง (2542). การแปลงคำในคำซ้อน 2 พยางค์. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2525). "คำผสมและคำผสานในภาษาไทย." วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 10(3): 20-29.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวอลิษา อินจันทร์ เกิดเมื่อวันที่ 26 เมษายน พุทธศักราช 2530 ณ จังหวัดแพร่ สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีพุทธศักราช 2553 เคยดำรงตำแหน่งอาจารย์พิเศษ สังกัดคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และ สังกัดสถาบันภาษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University